

Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрлігі
Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

**ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ПРАКТИКАДАН ӨТУ ҮШІН ОРТА БІЛІМ
БЕРУ ҰЙЫМДАРЫН ІРІКТЕУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАР**

Астана – 2023

БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының Ғылыми-әдістемелік кеңесімен баспаға ұсынылды (2023 жылғы 20 наурыздағы № 1 хаттама)

Педагогикалық практикадан өту үшін орта білім беру ұйымдарын іріктеу бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Астана қаласы: БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2023. – 51 б.

Әдістемелік ұсынымдарда орта білім беру ұйымдарында педагогикалық практиканы тиімді ұйымдастырудың жолдары жазылған. Кәсіби практика болашақ педагогтерді дайындаудағы маңызды компонент. Практиканың сапалы ұйымдастырлуына бірнеше фактор ықпал етеді. Соның бірі – практика өтетін білім беру ұйымының әлеуеті. Бұл әдістемелік ұсынымнамада практика өтетін білім беру ұйымын таңдауда назар аударылуы тиіс критерийлер көрсетілген. Сонымен қатар, педагогикалық практикаға қатысушы басқа да тараптар: мектеп әкімшілігінің, тәлімгер педагогтің, болашақ педагогтің рөлдерінің маңызы жазылған.

Әдістемелік ұсынымдар орта білім беру ұйымдары мен жоғары оқу орындарының басшыларына, педагогтерге, әдістемелік кабинеттердің әдіскерлеріне және білім жүйесінде қызмет ететін мамандарға арналады.

Кіріспе

Педагогикалық практика болашақ мұғалімдерді дайындаудың маңызды аспектісі. Бұл тәжірибе студенттерге теориялық оқу барысында алған білімдері мен дағдыларын нақты сынып жағдайында қолдануға мүмкіндік береді. Практика студенттерге теорияны іс жүзінде қолдануға, оқыту дағдыларын дамытуға, сабақ беруге деген сенімділікті арттыруға, мінез-құлқы әртүрлі оқушылармен коммуникацияны үйренуге, тәжірибелі оқытушылардан тәлім алуға септігін тигізеді. Практиканы аяқтағаннан кейін студенттер табысты және білікті педагог болудың мәнін түсіне бастайды. Сондықтан практика болашақ педагогтер үшін қажет компонентке жатады және педагогтер даярлау бағдарламаларының маңызды элементі болып есептеледі.

Студенттің практика барысында жинайтын білімінің сапасына, жалпы практиканың мазмұнына бірнеше факторлар ықпал етеді. Бұл факторлардың қатарына жоғары оқу орны берген теориялық білімнің сапасы, студенттердің практикаға көзқарасы, тәлімгер мұғалімнің сапасы, білім беру ұйымының әлеуеті т.б. жатады. Осы факторлардың бірінің әлсіздігі практика сапасына және студенттің педагогикалық қызмет туралы ойына ықпал етуі мүмкін. Басқаша айтқанда, педагогикалық мамандықта оқитын студенттің практика уақытындағы позитивті немесе негативті тәжірибесі, жоғары оқу орнындағы жетекшілерінің қолдауына, тәлімгер мұғалімге, білім беру ұйымының және ондағы менеджменттің қалыптастырған атмосферасына байланысты өзгеруі ықтимал. Бұл өз кезегінде болашақ педагогтің таңдаған мамандығына қатысты көзқарасына да ықпал етеді. Сол себепті практиканы дұрыс және сапалы ұйымдастыру өзекті.

Практиканың сапасына ықпал ететін ең маңызды факторлардың бірі – білім беру ұйымының әлеуеті. Білім беру ұйымындағы менеджмент, педагог кадрлардың сапалық құрамы, қалыптасқан корпоративті мәдениет, білім алушылардың білім сапасы, сыртқы және ішкі коммуникация дәстүрі студенттің практика кезеңіндегі тәжірибесіне ықпал етуші факторларға жатады. Білім беру ұйымының әлеуетімен байланысты бұл факторлар студенттің өз мамандығы туралы көзқарасына әсер етеді. Сол себепті көптеген жоғары оқу орындары өз студенттеріне білім беру ұйымын таңдауға терең мән береді.

Бұл әдістемелік ұсынымдамада жоғары оқу орындарының практика үшін білім беру ұйымдарын таңдауының отандық және шетелдік тәжірибелеріне сүйене отырып педагогикалық мамандық студенттеріне практикадан өтуге ұсынылатын білім беру ұйымдарының критерийлері жазылған.

Әдістемелік ұсынымдама үш тараудан тұрады. Бірінші тарауда педагогикалық практиканың маңызы дәйектелген. Бұл бөлімде болашақ педагогтерді даярлаудағы практиканың маңызы жазылып, ол сапалы өтуі үшін студент, тәлімгер мұғалім және мектеп директорының міндеттері мен назар аударуы керек мәселелер берілген.

Екінші тарауда практиканы ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесі зерделенген. Бұл тарауда әлемнің бірнеше елдері мен жоғары оқу орындарының практиканы ұйымдастыруда қандай мәселелерге назар аударатындығы, басымдық беретіндігі көрсетілген.

Үшінші тарауда практиканы сапалы болуына ықпал ететін ең негізгі факторлардың бірі – білім беру ұйымы туралы жазылған. Бұл тарауда практика сапалы өтуі үшін қандай білім беру ұйымдарын таңдау қажеттігі, оларды айқындаудың өлшемшарттары негізделген. Болашақ мұғалімдерді даярлау шеңберінде педагогикалық практикадан өту үшін мектептерді таңдау процесі нақты мамандыққа, оқу бағдарламасының мазмұнына, білім беру ұйымының географиялық орналасуына, университетпен байланысу дәстүрі сияқты көптеген факторларға өзгеруі мүмкін. Сондықтан педагогикалық практиканы сапалы ұйымдастыру үшін бірқатар факторларды мұқият қарастыру маңыздылығы дәйектелген.

Қорытынды бөлімде алдыңғы тарауларда жазылған ақпараттардың қысқаша мазмұны сипатталған. Соңғы тараудағы материал оқырманға жалпы әдістемелік ұсынымдаманың мазмұнында не жазылғандығын түсінуге көмектеседі.

Әдістемелік ұсынымдар жоғары оқу орындарының, орта білім беру ұйымдарының басшылары мен педагогтеріне, әдістемелік кабинеттердің әдіскерлеріне және білім саласын басқару жүйесінде қызмет ететін мамандарға арналады.

1. Педагогикалық практиканың маңызы

Практика кез келген мамандықты игеру, кәсіпке бейімделу барысында талап етілетін маңызды элемент. Бұл кезеңде болашақ мамандар өздерінің теориялық білімдерін тәжірибеде сынаумен және тәжірибесі терең тәлімгердің жетекшілігімен қабілеттерін шындаумен шұғылданады. Болашақ кәсіби мамандардың өз саласының қыр-сырларын үйренуі, тылсым сырларын тануы, өзіндік стилі мен әдістемесін қалыптастыруы практикалық кезеңдегі процестері арқылы жүзеге асады. Сондықтан жоғары оқу орындары, жалпы белгілі бір мамандық алып шығу бойынша білім беретін басқа да оқу орындары студенттердің өз мамандығымен байланысты салада практикалық тәжірибе жинақтайтын құрылымдық оқу процесін қамтамасыз етуі заңдылық. Сапалы маман оқытуға ұмтылған оқу орны студенттердің теория мен практиканы қатар алып жүруіне мән беріп, практика кезеңін оқу бағдарламасының мазмұнына интеграциялайды.

Кәсіби практиканың мақсаты – студенттерге сабақтарда алған теориялық білімдері мен дағдыларын нақты жағдайда қолдануға мүмкіндік беру. Студенттік практика оқу саласына және білім берудегі нақты бағдарламаға байланысты әр түрлі формада болуы мүмкін. Төменгі абзацтарда кең танылған студенттік практика түрлері қысқаша сипатталған.

Педагогикалық практика – болашақ педагогтердің іс-тәжірибеде сыналуы, оның барысында олар тәлімгердің мұғалімнің жетекшілігімен сабақ береді, сыныпта жұмыс істейді. Олар тәжірибе барысында өздерінің оқытушылық қабілеттерін тексереді, тәжірибелі педагогтің көмегімен біртіндеп педагогикалық жауапкершілікті өз мойнына алады.

Денсаулық сақтау студенттерінің практикасы – медбикелер немесе медицина студенттері ауруханада немесе клиникада тәжірибелі медицина қызметкерлерінің бақылауымен жұмыс істейді. Олар пациенттерге күтім жасауға, процедураларды бақылауға және медициналық жабдықтармен практикалық тәжірибе жинауға көмектеседі.

Бизнес мамандығы бойынша практика – студенттер компанияда немесе ұйымда менеджмент, маркетинг, қаржы немесе адами ресурстарды басқару сияқты салаларда тәжірибе жинақтай отырып жұмыс істейтін, кәсіпкерлік, іскерлік және коммуникациялық дағдыларын дамытатын тәжірибе.

Инженерлік-техникалық мамандық өкілдерінің практикасы – өндіріс орындарында, құрылыста, зауыттар мен фабрикаларда өтеді. Студенттер зерттеу жүргізе алады, табиғатты қорғау шараларына қатыса алады немесе жұмыс істей алады.

Заң және әлеуметтік жұмыс практикасы – студенттер іс жүргізу, заң органдары, қоғаммен жұмыс немесе адвокатура сияқты салаларда тәжірибе жинақтай отырып, әлеуметтік қызмет көрсету ұйымдарымен немесе агенттіктерімен жұмыс істейді.

Жалпы, әрбір мамандықта өндірістік-кәсіби іс-тәжірибе болады. Себебі практика студенттерге теориялық білім мен практикалық қолдану арасындағы

алшақтықты жоюға көмектесетін құнды тәжірибе береді. Олар сондай-ақ студенттер үшін кәсіби байланыстар орнатуға және болашақ жұмыс үшін қажетті жинауға мүмкіндік бола алады.

Педагогикалық практика студенттерге тәлімгер мұғалімнің жетекшілігімен сыныпта практикалық тәжірибе жинақтауын қамтамасыз ететін оқу процесінің бөлігі. Педагогикалық практика болашақ мұғалімдерге өз білімдері мен дағдыларын нақты контексте қолдануға мүмкіндік беру, оларға тиімді және табысты мұғалім болу үшін қажетті құзыреттерді дамытуға арналған тәжірибе кезеңі. Осы кезеңде студенттер өз тәжірибесі туралы ойлануға, тәжірибелі мұғалімнен, басқа да практик педагогтерден кері байланыс пен ұсыныстар алуға мүмкіндік алады.

Педагогикалық практика сыныпта педагогикалық теория мен әдістерді қолдануды білдіреді, сабақты жоспарлау, сыныпты басқару және бағалау сияқты көптеген іс-шараларды қамтиды. Практика оқушылардың білім алуға ынтасын оятуға, олардың оқуы мен дамуын қолдауға арналған тиімді оқыту стратегиялары мен әдістерін үйретеді. Сондықтан педагогикалық практика кезінде мамандыққа жаңа келген мұғалімдер тәжірибелі педагогтің тәлімгерлігімен жұмыс істейді.

Практика болашақ мұғалімдерге сынып жағдайында практикалық тәжірибе береді, оларға тиімді мұғалім болу үшін қажетті дағдылар мен сенімділікті дамытуға көмектеседі. Педагогикалық практика кезінде жаңадан келген мұғалімдер басқа тәжірибелі оқытушыларды бақылап, олардан үйренуге, сондай-ақ шеберлік сыныптары мен тренингтер сияқты кәсіби даму мүмкіндіктеріне қатысуға мүмкіндік алады. Студенттер бастапқыда тәжірибелі педагогтерге сабақтарды жоспарлау мен өткізуге, оқушылардың үлгерімін бағалауға және сыныпты басқаруға көмектеседі.

Практикада студенттер педагогиканың тиімді принциптерін қолдануды үйренуі тиіс. 1-кестеде тиімді педагогикалық практиканың негізгі принциптеріне қысқаша сипаттама берілген.

1-кесте. Оқытудың тиімді принциптері

Принцип	Сипаты
Белсенді оқыту	Оқытылатын тақырыпты талқылауға білім алушыларды белсенді қатысуға ынталандыру, интерактивті әдістемелер қолдану. Бұл диалог жүргізу, кері байланыс сұрақтары, практикалық сабақтар, топтық пікірталастар, проблемаларды шешуге арналған жаттығулар т.б. әдістемелер арқылы жүзеге асады. Сондай-ақ, дұрыс материалдарды таңдауды, қызықты әрекеттерді әзірлеуді қамтиды.

Оқытуды бағалау	Білім алушылардың үлгерімін бақылау және олардың дамуына бағытталған кері байланысты қамтамасыз ету үшін бағалаудың түрлі әдістерін (критериальды бағалау, формативті бағалау, суммативті бағалау) қолдану.
Білім алушылардың қажеттіліктеріне бағытталған оқыту	Білім алушылардың қажеттіліктері мен мүдделеріне басымдық беру, білімді өздерінің ізденісі, тәжірибесі негізінде қалыптастыруына мүмкіндік беру. Мұндай педагогикалық көзқарас сабақты жоспарлауда оқушылардың сұрақтары мен қызығушылықтарын ескереді.
Технологияны интеграциялау	Оқытуды жақсарту және білім алушылардың ақпаратты оңай қабылдауы үшін заманауи технологиялық құралдар мен ресурстарды пайдалану. Оның ішінде компьютерлік құралдар, онлайн ресурстар, сандық медиа құралдар, аудио-видеолар.
Сыныпта жағымды атмосфера құру	Сыныпта білім алушыларға кедергі келтіретін артық заттар мен әрекеттердің болмауына мән беру. Білім алушылардың сабаққа белсене қатысуы үшін сыныпты басқарудың тиімді стратегияларын әзірлеуге назар аудару. Оқушылардың мінез-құлқын басқару да осы стратегияға кіреді.
Сараланған оқыту	Жекелеген білім алушылардың әртүрлі оқу қажеттіліктері мен қабілеттерін қанағаттандыру үшін оқытудың әдістері мен материалдарын оларға бейімдеу. Бұл оқушылардың ақпаратты қабылдау үлгеріміндегі айырмашылықтарды, тілдік кедергілерді, басқа да ерекшеліктерін ескере отырып оқытуды білдіреді.
Рефлексия	Педагогтің өз жетістіктері мен мәселелерін үнемі ойлауы және талдауы, ол талдауының нәтижесін қызметін жақсарту үшін пайдалана отырып, педагогикалық біліктілігін арттыруы.

Педагогикалық практика бағдарламаға және оқытылатын білім деңгейіне байланысты әр түрлі формада болуы мүмкін. Басқаша айтқанда педагогикалық практиканың талаптары жоғарғы оқу орнына, мұғалімдерді даярлау бағдарламасына, практикадан өтетін мектепке, географияға, пәнге немесе сынып деңгейіне байланысты өзгеруі мүмкін. Тиімді педагогикалық

практика жеке оқушылардың оқу қажеттіліктері мен қабілеттерін терең түсінуді, сондай-ақ оқуға қолайлы орта құру қабілетін қамтиды. Жалпы, педагогикалық практика көп жағдайда бірнеше кезеңдерден, нақты айтқанда қадамдардан тұрады. Келесі абзацтарда ол қадамдар туралы қысқаша баяндалады.

Педагогикалық практика мұғалімдерді даярлау бағдарламаларының міндетті құрамдас бөлігі болып табылатындықтан оның ұзақтығы бағдарламаға сәйкес өзгереді. Бағдарлама кестесіне сәйкес оның ұзақтығы бірнеше аптадан толық семестрге немесе оқу жылына дейін созылуы мүмкін. Оның мерзімі әдетте бағдарламаның талаптарымен, оқу орнының тәжірибеге көңіл бөлуімен анықталады.

Алдымен практикаға келген студенттерді білім беру ұйымымен таныстыру. Орналастыру жергілікті мектепте болуы мүмкін, кейде мектептің бағдарламасы мен ресурстарына байланысты алыс географияда орналасқан білім беру ұйымдарының базасында өтеді. Бұл кезеңде білім беру ұйымының тарихы, бағдарламасы, оқу-тәрбие процессінде басымдық беретін ерекшеліктері т.б. туралы ақпарат беріледі. Осы кезеңде әрбір студентке бекітілген тәлімгер мұғаліммен және сыныппен таныстыру да жүреді.

Екінші кезеңде студенттер тәлімгер мұғалімнің сабақ беру, білім алушылармен қарым-қатынасын бақылаумен айналысады. Практикант мұғалімдер әдетте оқытудың тиімді әдістері мен сыныпты басқару стратегиялары туралы білу үшін сыныптағы тәлімгер мұғалімнің бақылаудан бастайды. Практикадан өтушілер тәжірибелі мұғалімнің сабақ беру стилін бақылайды. Бұл болашақ мұғалімнің оқыту стилі мен сыныпты басқару әдістерін қабылдауға және жаттығуға мүмкіндік береді. Сондықтан бұл уақытты бақылау немесе білім беру ұйымына адаптация кезең деп атауға болады.

Болашақ ұстаздар бақылау кезінде тәлімгердің сабақты ұйымдастыруын қадағалайды, біртіндеп жауапкершілікті өз мойнына алуға психологиялық тұрғыдан дайындалады. Студенттер тәжірибе мен өзіне деген сенімділікке ие бола отырып, сабақты жоспарлау және өткізу, оқушылардың үлгерімін бағалау және сыныптағы жағдайды басқару сияқты мәселелерді үйренеді.

Үшінші кезеңде оқыту практикасын іске асырады. Басқаша айтқанда бұл практикадан өтушінің сабақ беру кезеңі. Алдымен сабақ барысында кішігірім топтарға немесе жеке оқушыларға ұстаздық етіп, біртіндеп бүкіл сыныпқа сабақ беруге көшу арқылы барлық оқытушылық міндеттерді өз мойнына алады. Осындай адаптациялық интеграция практикадан өтуші студенттерге өз дағдыларын дамыту мен сенімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Бұл тұста көптеген оқу орындары педагог студенттерге оқыту дағдыларын дамытуға көмектесетін семинарлар, воркшоптар сияқты шараларды параллел ұйымдастыратынын да атап өту қажет. Мұндай шаралар студенттердің кәсіби дамуы үшін маңызды.

Практиканың ең маңызды қажеттіліктерінің бірі – студенттерге сыныпта практикалық тәжірибе жинауға ғана емес, сондай-ақ олардың кәсіби

байланыстар орнатуына, болашақ жұмыс орны үшін қажет болуы ықтимал ұсынымдар жинауға мүмкіндік береді. Педагогикалық мамандық студенттері үшін практика өздерінің оқытушылық дағдыларын дамыту, сенімділікті арттыру, сабақ беруді түсіну, тәжірибелі ұстаздардан кері байланыс алу, қателіктерден сабақ түю және мемлекеттік жалпыға білім беру стандарттарына сәйкес білім алу үшін қажет.

Алдымен болашақ педагогтер теорияны практикаға қолдануды үйретеді. Педагогикалық практика арқылы студенттер курстық оқуда үйренген теорияларды нақты оқу жағдайларына қолдануға мүмкіндік алады. Бұл оларға оқыту мен білімді игеру туралы, сондай-ақ теорияны іс жүзінде қалай қолдану керектігі туралы тереңірек түсінік қалыптастыруға көмектеседі. Сондықтан тәжірибе оқытушы студенттерге сыныптағы тәжірибелері туралы ойлануға және олардың оқыту тәжірибесін қалай жақсартуға болатыны туралы ойлануға мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда практика студенттерге тәжірибелі мұғалімдер мен тәлімгерлерден кері байланыс алуға мүмкіндік береді. Бұл кері байланыс оларға жетілдіруді қажет ететін қасиеттерді анықтауға және оқыту тәжірибесіне түзетулер енгізуге көмектеседі.

Әдетте, студенттер әр сабақ өткеннен кейін немесе әр күні өздерінің мектептегі тәлімгерлерінен, кейбір жағдайда университеттегі жауапты жетекшісінен кері байланыс алады (кейде колледж немесе жоғары оқу орнындағы жауапты оқытушылар сыныпқа барып, студенттердің тәжірибелік сабағына қатысу арқылы қолдау көрсетеді). Бұл кері байланыс студенттерге өздерінің болашақ педагог ретінде күшті және әлсіз жақтарын анықтауға, қабілеттерін жақсартуға көмектеседі, оқытушылық тәжірибесін дамыту үшін жасауы керек жаттығуларды, күшейтуі керек қасиеттер туралы мақсат қоюға итермелейді. Бұл тұста тәлімгерлер студенттерге рефлексия жасауға мүмкіндік береді. Рефлексия – педагогикалық практиканың маңызды аспектісі. Практикадан өтуші студенттер сыныптағы тәжірибелері туралы ойлануға және олардың оқыту дағдылары мен тәжірибесін қалай жақсартуға болатыны туралы пайымдауға жол ашады. Бұл рефлексия процесі студенттерге өздерінің педагогикалық дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Одан кейін болашақ педагогтер қиындықтарды жеңуді, проблемаларды шешуді үйренетін болады. Практика барысында олар мінез-құлқы қиын білім алушылармен, қабілеттері әртүрлі балалармен коммуникация құрады. Сабақ барысында, жұмыс шарттарында кездесетін күтпеген өзгерістерге дайын болуға үйренеді. Жалпы практика кезеңінде студенттер көптеген жоспарланбаған қиындықтарға тап болуы мүмкін. Бұл проблемалардың ішінде стресске алып келетін ауқымды мәселелер де болуы мүмкін. Бірақ мұндай жағдайлар жас тұлғаның есеюіне, шешім қабылдай алу қасиетінің дамуына көмектеседі.

Практика студенттің педагогикалық дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Практика барысында студенттер сыныпты басқару, сабақты жоспарлау, оқыту стратегиялары және тиімді мұғалім болу үшін қажетті басқа дағдыларды үйренеді. Сонымен қатар оқушыларды сабақ оқуға тартуды,

ынталандыруды, оқуды саралауды және жағымды оқу ортасын құруды үйрене алады. Сол себепті практика болашақ педагог даярлаудың ажырамас бөлігі болып табылады.

Практика коммуникациялық дағдылардың дамуына әкеледі. Студент оқушыларымен, ата-аналармен, тәлімгер мұғаліммен және мектептегі басқа педагогтермен кәсіби және жұмыс барысындағы қарым-қатынасты біледі. Мұндай тәжірибе, қарым-қатынас дағдысы жас маман үшін кез келген салада пайдалы болуы мүмкін.

Қателіктерден сабақ алуына мүмкіндік береді. Қателік жасау оқу процесінің қалыпты бөлігі болып табылады. Сол себепті сабақ барысында қателікке бой алдырған студент келесі жолы оны қайталамауға тырысады. Сондықтан практика болашақ педагогтерге өздерінің бойындағы жетілдіруді қажет ететін педагогикалық қасиеттерді анықтауға мүмкіндік береді.

Практиканың тағы бір артықшылығы студенттердің сабақ беруге деген сенімділігін арттыруға септігін тигізеді. Бұл сенім олардың болашақта педагог болудан жасқанбауына көмектеседі. Сабақ барысында мінез-құлқы әр түрлі оқушылармен және тәрбиеленушілермен танысу, олардың сұрақтарына жауап беріп үйрену, коммуникация құру өздеріне деген сенімділікті арттырады. Нәтижесінде олардың педагог болуға деген аландаушылығын, қорқынышын азайтуға көмектеседі. Олар сабақ сайын білім беру мен сыныпта өздерін еркін сезініп, тәуекелге бел буып, оқытудың жаңа технологиялары мен әдістерін қолданады. Бұл студенттерге педагог ретінде жұмыс істеудің алғашқы құпиялары туралы тереңірек түсінік қалыптастыруға септігін тигізеді.

Осының барлығы практикадан өтушінің маман ретінде кәсіби дамуының алғашқы іргетасын қалайды. Практика студенттерге өздерінің кәсіби желілерін дамытуға және тәжірибелі мұғалімдермен және басқа тәрбиешілермен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді. Бұл әрі қарайғы үздіксіз кәсіби даму үшін қажетті капитал болуы ықтимал.

Бұл тұста көптеген елдерде, оның ішінде Қазақстанда да педагогикалық практика міндетті шарт болып табылатынын ескеру қажет. Практикадан өткен студенттер осы міндетті талапты орындайды.

Практика – бұл екі қатысушы негізгі рөлде тең ойнайтын процесс. Басқаша айтқанда, практиканың сапалылығы студенттің үйрену, ал тәлімгер мұғалімнің үйрету ынтасына тікелей байланысты. Практиканың сапасына ықпал ететін келесі рөлдер білім беру ұйымының директоры мен университеттегі жетекшіге байланысты. Осы төрт қатысушы өз міндеттерін сапалы іске асырған жағдайда, олардың арасындағы коммуникация дұрыс жолға қойылған жағдайда білікті педагогтердің саны артады. Бұл төрттіктің маңыздылығы ескеріліп, келесі абзацтарда олардың практиканы сапалы өткізу бойынша қызметтері баяндалады.

Студенттің міндеттері. Практиканың сапалы болуы жоғарғы оқу орнына, мектепке, тәлімгерлерге ғана емес, студенттің үйренуге деген ынтасына да байланысты екені анық. Әрбір студент үшін педагогикалық практика оқытушы ретінде дайындықтың маңызды бөлігі болып табылады.

Бұл оқуға және өсуге тамаша мүмкіндік. Студенттер өздерінің педагогикалық практикасы кезінде тәжірибелі оқытушылардан көп нәрсені үйрене алады. Әрбір студенттің осыны түсінуі, пайдалануы маңызды. Студент тек сабақ басталар алдында ғана тәлімгермен жұмыс жасамай, өз жетекшісімен тұрақты байланыса отырып сыныптағы оқушылардың қажеттіліктеріне сәйкес сабақтарды жоспарлау және өткізуі маңызды. Тәжірибелі мұғалімдер педагогикалық практикадан өтуші студенттерге ұсынатын кеңестер 2-кестеде берілген.

2-кесте. Практикадан өтуші студенттер ескеруі тиіс кеңестер

Назар аударылатын мәселе	Мазмұны
Тәжірибелі педагогтердің сабағына қатысыңыз	Тәжірибелі мұғалімдерді сабақ үстінде бақылаңыз, олардың оқыту әдістемелері мен технологияларына, сыныпты басқару әдістеріне және білім алушылармен қарым-қатынас дағдыларына назар аударыңыз.
Сабақты мұқият жоспарлаңыз	Сабақ беруді бастамас бұрын сабақтарыңызды жоспарлауға уақыт бөліңіз. Оқу мақсаттарыңыз, сіз қамтитын мазмұн және студенттерді тарту үшін пайдаланатын әрекеттер туралы ойланыңыз. Бұл сізге ұйымшыл болуға және оқу уақытын тиімді пайдалануға септігін тигізеді.
Білім алушылармен сауатты қарым-қатынас орнатыңыз	Оқушылармен сабақтан тыс кездесуге, дұрыс қарым-қатынас орнатуға уақыт бөліңіз. Бұл сыныпта жағымды атмосфера құруға және оқушылардың белсенділігін арттыруға көмектеседі.
Тәлімгеріңізден, жетекшілеріңізден кері байланыс сұраңыз	Сабақ беру тәжірибеніз туралы кері байланыс сұраңыз және олардың ұсыныстарын ескеріңіз. Кері байланысты мұғалімдерден ғана емес, сонымен қатар студенттерден, басқа әріптестерден де алып, оқыту тәжірибеніз туралы өз пікірлерін айтуын сұраңыз. Бұл сіздің мұғалімдік дағдыларыңызды жақсартуға, оқу тәжірибесін жақсарту және жетілдіру бағыттарын анықтауға және жақсы мұғалім болуға көмектеседі.

Басқа педагогтермен жақсы коммуникация құрыңыз	Басқа педагогтерден де үйрену маңызды. Олар өздерінің оқыту әдістемелерімен, сабақ жоспарларымен және тәжірибелерімен бөлісу үшін басқа мұғалімдермен жақсы қарым-қатынас құрыңыз. Басқа оқытушылармен бірлесіп жұмыс істеу сізге оқытуда жаңа идеялар мен перспективалар бере алады.
Оқыту процесін жақсарту үшін жаңа технологияны қолданыңыз	Оқыту мен қатысу процесін жақсарту үшін оқытуға жаңа технологияны енгізіңіз. Технологиялық құралдар интерактивті және қызықты сабақтар мен бағалаулар жасауға көмектеседі және оқушылардың үлгерімін талдау үшін деректер береді.
Рефлексия	Оқытушылық тәжірибеңіз туралы ойлануға уақыт бөліңіз. Өзінің жұмысы туралы ойлану студентке мұғалім ретіндегі күшті және әлсіз жақтарын, жақсарту қажет бағыттарды анықтауға мүмкіндік береді. Мұндай рефлексия жетілдіруді қажет ететін қасиеттерді анықтауға және мұғалім ретінде дағдыларыңызды дамытуға, алға жоспарлар құруға көмектеседі.
Кәсіби даму семинарларына қатысыңыз	Оқытудың жаңа стратегияларын, технологияларын және озық тәжірибелерін үйрену үшін семинарларға, конференцияларға және басқа да кәсіби даму мүмкіндіктеріне қатысыңыз. Кәсіби даму мүмкіндіктері сізге білім берудің соңғы тенденцияларынан хабардар болуға және жаңа оқыту әдістеріне идеялар беруге көмектеседі.
Үздіксіз білім алу	Біліктілігіңізді жетілдіруді жалғастырыңыз, өмір бойы «студент» болыңыз. Педагогика туралы мақалалар мен кітаптарды оқыңыз, онлайн пікірталас форумдарына қатысыңыз және білім берудегі жаңа зерттеулер мен озық тәжірибелерден хабардар болыңыз.

Кестедегі ақпаратты қорытындылай келе, жақсы мұғалім болу – бұл рефлексияны, кері байланысты, кәсіби дамуды, ынтымақтастықты, технологияны біріктіруді және өмір бойы оқуға деген ынтаны қажет ететін үздіксіз процесс. Практика барысында білікті мұғалім болу үшін осындай дағдыларды қалыптастыру қажеттігін ұғынған және оларды күнделікті әдетке айналдыруды бастаған студенттен болашақта үздік педагог шығады.

Сонымен қатар, студенттер практика кезінде кәсібиліктің жоғары деңгейін сақтауы тиіс. Педагогтерге қойылатын талаптар, педагогикалық әдеп т.б. шарттар практикадан өтушілерге де қойылады. Бұған кәсіби киім, уақтылы келу, тәлімгер мұғаліммен, оқушылармен және ата-аналармен дұрыс қарым-қатынас жасау, этикалық және құқықтық қағидаларды сақтау кіреді. Студенттерге өздерінің педагог қоғамдастығының бір бөлшегі екенін сезініп, осы ұжымның абыройын сақтаудың маңызды екенін түсінуі қажет.

Студентке педагог болу үшін осындай дағдылардың қажеттігін түсіндіретін оның практикадағы тәлімгері болуы керек. Тәлімгер студентке үнемі кері байланыс пен қолдау көрсетіп, олардың тәжірибелері туралы ойлануына, сабақ беру дағдылары мен әдістемелерін дамытуға жақсартуына көмектеседі. Тәлімгер ретінде көп жағдайда педагогикалық қызмет саласында жетістігі жоғары, тәжірибелі мұғалім бекітіледі. Басқаша айтқанда, студентке тәлімгер етіп бекіту – бұл мектеп басшылығының мұғалімнің біліктілігін мойындауы ретінде қарастыруға болады.

Тәлімгердің міндеттері. Тәжірибелі мұғалім мен студент арасындағы қарым-қатынас педагогикалық практиканың маңызды аспектісі болып табылады. Тәлімгер мұғалім мен студент арасындағы жағымды коммуникация практиканың тиімді және толыққанды жүруіне көмектеседі. Бұл коммуникацияның дұрыс қалыптасуы көп жағдайда тәлімгерге, оның тәжірибесі мен біліктілігіне байланысты. Тәлімгер практикантпен бірлесіп жұмыс істеуге ниетті болуы, барлық мәселені ашық сөйлесуі және дұрыс ақыл-кеңестер беру арқылы студентке өзінің педагогикалық дағдыларын дамытуға көмектеседі. Тәжірибелі мұғалімнің практикант студентке қолдау көрсету әдістері, позитивті коммуникация құрудың жолдары туралы төменде жазылады.

Тәлімгер мұғалім өзіне бекітілген студенттерге практика барысында қойылатын ережелерді, талаптарды, шарттарды ашық түсіндіргені абзал. Практика басталмай тұрып ережені айқындап алу, ол одан кейінгі кезеңде кикілжіндердің болмауына мүмкіндік береді. Бұл жерде тәлімгердің барлық міндеттерді нақты тұжырымдауы маңызды. Практиканттың рөлдері мен міндеттеріне, сондай-ақ олардың тәлімгері ретіндегі өзінің рөлдері мен міндеттеріне қатысты айқын шарттар болуы керек. Студенттен не күтілетінін, кері байланысты қалай алады, қаншалықты жиі кездесу болады т.б. деталдар да келісіледі. Бұған олар жұмыс істейтін сағаттар, оларға тағайындалатын тапсырмалардың түрлері және олар алатын бақылау деңгейі сияқты нәрселер де кіруі мүмкін.

Кез келген мамандық сияқты педагогикалық саланың да өзіндік қиындықтары бар. Практика жүзінде оқытушылық тәжірибемен енді таныс болып жатқан студенттер үшін бұл қиындықтар күрделі болып көрінуі, нәтижесінде мамандық туралы көзқарасына әсер етуі мүмкін. Тәлімгер мұндай қиындықтарды жеңудің жолдары туралы кеңестер беру арқылы студенттерге қолдау көрсете алады. Сабақты жоспарлау, сыныпты басқару және оқытудың басқа аспектілері бойынша бірлесіп жұмыс істеу практикадан өтуші студентке

тәжірибелі мұғалімнен үйренуге, сондай-ақ өз идеялары мен дағдыларын қолдануға көмектеседі.

Тәлімгер практикадан өтушілерге позитивті орта қамтамасыз еткені маңызды. Бұл дегеніміз студенттер қолдауды сезінетін және тәуекелге бел буып, жаңа эксперименттерге баруын ынталандыратын орта. Сондай-ақ, студентке сұрақтар қоюға және кеңес алуға ыңғайлы атмосфера. Тәжірибелі мұғалімдер студенттер үшін сұрақтар қоюға және өз мәселелерімен бөлісуге ыңғайлы жағдай жасай алады. Басқаша айтқанда, студенттерге түрлі сұрақтар қоюда, өзін толғандыратын мәселелерімен бөлісуде ыңғайлы сезінетін кеңістік құра алады. Бұл студенттерге өздерін жайлы сезінуге және оқытушылық тәжірибе кезінде қолдау алуға мүмкіндік береді. Студенттерді сұрақтар қоюға итермелеу және диалогқа қатысуға шақыру олардың орындайтын жұмысы мен оқитын саласы туралы түсініктерін тереңдетуге көмектеседі. Тәжірибелі мұғалім практиканттың қосқан үлесін бағалап, оны көбірек жауапкершілікке тартуға шақыруы керек, ал практикант тәжірибелі мұғалімнің тәжірибесі мен сараптамалық білімін құрметтеуі керек. Жалпы, тиімді қарым-қатынас жасау, тәжірибемен бөлісу, қолжетімді болу, үнемі кері байланыс беру, рефлексияға ынталандыру және технологияны пайдалану арқылы студенттер үшін қолайлы және тартымды атмосфераны құруға болады.

Тәлімгерлердің өз тәжірибесімен бөлісуі маңызды. Тәлімгерлер оқытудың тиімді әдістері, сыныпты басқару стратегиялары, оқушыларды белсенді оқуға қалай тарту, оқытуды қалай саралау керектігі туралы өз тәжірибелерімен және білімдерімен бөліседі. Бұл тұста, педагогикалық мамандық студенттерінің білім мазмұнындағы, білім беру ұйымындағы ішкі тәртіп бойынша соңғы жаңалықтардан бейхабар болуы мүмкін. Тәлімгерлер осындай соңғы өзгерістер мен жаңалықтарды да үйрете алады.

Ашық және сауатты байланыс тәжірибелі мұғалім мен студент арасындағы оң қарым-қатынастың кілті болып табылады. Екеуі де өз ойлары мен алаңдаушылықтарын білдіруге және бір-бірінен кері байланыс пен басшылық сұрауға ыңғайлы болуы керек. Сонымен қатар, тәлімгерлер мұғалім студенттерді білім алушылармен, әріптестерімен және мектеп қызметкерлерімен танысуға, қарым-қатынас орнатуға көмектесе алады. Бұл практикадан өтушілердің мектеп қауымдастығына интеграцияланғандығын сезінуіне және педагог мамандығының міндеттерін тереңірек түсінуіне көмектеседі.

Практикаға келген студенттерді ата-аналар жиналыстарына қатыстыруы да маңызды. Бұл арқылы студент мұғалімдердің ата-аналармен қарым-қатынасын және оқушылардың оқуын қолдау үшін отбасылармен ынтымақтастықты қалай жасау керектігін бақылай алады.

Тәлімгерлер студенттерге оқыту дағдыларын жақсартуға және өздерінің оқыту стилін дамытуға көмектесу үшін үнемі кері байланыс беруі маңызды. Тәжірибелі оқытушының кері байланысы оқытушы оқушыға оқыту дағдыларын жақсартуға көмектеседі. Студенттердің күшті жақтарына да,

жақсартуды қажет ететін салаларға да назар аудару, оқыту тәжірибесін қалай жақсартуға болатыны туралы ұсыныстар беруге бағытталған кері байланысты тұрақты беру өзекті. Кері байланыс конструктивті, мазмұнды және нақты болуы керек. Ол практикадан өтушінің оқыту стилін дамытуға көмектесуге бағытталуы керек.

Практикадан өтушілерге қажетті ресурстармен қамтамасыз етуге септігін тигізу де тәлімгерлердің функциясына кіреді. Тәжірибелі мұғалімдер сабақ жоспарлары, оқу материалдары сияқты оқытушы студенттерге ресурстар бере алады. Бұл ресурстар студенттерге пайдалы болуы мүмкін. Мұндай ресурстар студентке педагогикалық қызметті сапалы орындауға және педагогикалық дағдыларын дамытуына көмектеседі.

Тәлімгерлер студенттерді рефлексияны ынталандыруға көмектеседі. Рефлексияны заманауи педагогикада оқу процесінің құрамдас бөлігі болып табылады. Студенттерге өз тәжірибелері туралы ойлануға мүмкіндік беру оларға не үйренгендерін және оны болашақта қалай қолдана алатындығын тереңірек түсінуге көмектеседі. Тәжірибелі мұғалімдер студенттерді өздерінің педагогикалық тәжірибелерін талдауға және оны қалай жақсартуға болатындығы туралы ойлануға итермелейді. Ол үшін студенттерді оқытушылық тәжірибелері туралы ойлануға және ол ойларын өзімен бөлісіне мүмкіндік береді. Практика барысында қалыптасқан рефлексия процесі студенттерді өздерінің педагогикалық дағдыларын дамыту туралы үнемі ойлануына әкеледі. Бұл оларға дамытуы қажет дағдыларын анықтауға және оны жақсарту бойынша мақсаттар қоюға көмектеседі.

Тәжірибелі мұғалімдер студенттерге педагогикалық міндеттерді біртіндеп алу жолымен болашақ педагогтің мамандықты игеру жолын барынша жатымды етеді. Мұғалім студенттерге оқытушылық міндеттерді, оқытуды бақылау және тәжірибе жасау мүмкіндіктерін біртіндеп алуды ұсынады. Олар тәлімгер мұғалімді бақылаудан және оған көмек көрсетуден бастайды, содан кейін біртіндеп сыныпта пікірталас жүргізу, сабақтарды жоспарлау және өткізу, оқушылардың үлгерімін бағалау сияқты оқу міндеттерін алады. Студенттер тәлімгердің қадағалауымен сабақ беруді өз мойнына алу арқылы практикалық тәжірибе жинауға кіріседі. Бұл оларға сабақтарды жоспарлауға, өткізуге, сыныпты басқаруға және оқушылармен жұмыс істеуге машықтануға мүмкіндік береді. Студенттер оқушыларды тарту, мінез-құлықты басқару және жағымды оқу ортасын құру әдістерін бақылау және қолдану арқылы сыныпты басқарудың тиімді стратегияларын үйрене алады. Шебер мұғалім студенттерге білім алушылармен қалай коммуникация жасау керектігін айтып, оны орындау жолдарын көрсетеді. Студенттер оқу бағдарламаларын әзірлеу және нақтылау үшін тәлімгер мұғалімдермен жұмыс істей алады, оған сәйкес материалдарды таңдау, сабақ жоспарларын әзірлеу және оқушылардың үлгерімін бағалау кіреді. Осы процесс кезінде тәлімгер мұғалім тәжірибе басшылықты, қолдауды және кері байланысты қамтамасыз етеді. Тәжірибелі мұғалімдердің қолдауымен студенттер білікті педагог болу үшін қажетті дағдылар мен сенімділікке ие бола алады.

Сонымен қатар, тәлімгердің студенттерге практика кезінде педагогикалық қоғамдастықтың мүшесі екендігін, осы ұжымда қалыптасқан мәдениетті, кәсібилікті, әдепті түсіндіруі маңызды. Бұл практиканттарға өздерінің педагог қоғамдастығының бір бөлшегі екенін сезінуіне септігін тигізеді.

Бұл тұста педагогтің өз біліктілігін көрсетіп заманауи технологияны, оқыту әдістерін қолдануы маңызды. Себебі болашақ мұғалімге тәлімгерлік ету тек студентке емес, тәжірибелі педагог үшін де өз қызметіне сынмен қараудың бір жолы. Студенттер үлгі алуы үшін технологияны қолдану ұсынылады. Бұған тапсырмаларды беру, коммуникация, бағалау, жиналыс өткізу үшін түрлі құралдарды пайдалану кіруі мүмкін. Тиімді оқыту әдістерін, технологияны қолдану жолымен тәжірибелі педагогтер студенттерге өзінің талабы жоғары екенін және олардан қандай жаңашылдықтар күтетінін көрсете алады.

Практика барысында тәлімгер мансапқа жаңа аяқ басқан студенттерге үйретіп қана қоймайды, сонымен қатар оларға үйрету үшін өзі де заманауи технологияларды, әдістемелерді, жаңалықтарды ізденуді, қолдануды талап ететін процесс. Сол себепті тәлімгерлік ету – бұл тәжірибелі педагогтің де өз біліктілігін арттыруына ықпал етеді.

Жалпы, сауатты тәлімгерлік педагогикалық практиканың маңызды аспектісі болып табылады. Тәжірибелі ұстаздар педагогикалық практика кезінде студенттерге құнды қолдау көрсете алады, дұрыс кеңестер береді. Тәлімгер студенттерге мұғалім мамандығының міндеттерін шешуге және олардың педагогикалық дағдыларын дамытуға көмектесу үшін өз тәжірибесімен бөліседі, кері байланыс жасайды, сауатты коммуникация құрады, рефлексияға ынталандырады, ресурстармен қамтамасыз етеді, практикант үшін позитивті орта құрады. Нәтижесінде тәлімгерлер студенттерге жағымды және тиімді оқыту тәжірибесін алуға көмектеседі.

Білім беру ұйымы менеджментінің міндеттері. Жалпы, білім беру ұйымының базасында практикадан өтушілердің дағдылары мен білімдерін дамытуға мүмкіндік беретін қолайлы оқу ортасын құру маңызды. Практиканың сапасына ықпал ететін келесі бір тұлға білім беру ұйымның басшылығы. Мектеп басшылығының, оның ішінде директордың практикаға көзқарасы, менеджерлік және коммуникациялық қабілеті, білім беру ұйымында қалыптастырған атмосферасы практиканың нәтижелілігіне үлкен әсер етеді.

Мектеп басшылығы практика сапасына студенттерге тәлімгерлерді бекіту және ол мұғалімдердің еңбегін бағалау, туындайтын проблемаларды шешу, студенттерге ашық болу және практикадан өтушілерге арналған біліктілік арттыру шараларын ұйымдастыру т.б. жолмен әсер етеді.

Білім беру ұйымының басшылығы практикадан өтетін студенттерге тәлімгерлерді бекітеді, сабақ беретін сыныптарды анықтайды. Осы тұста басшылықтың студенттерге білікті педагогтерді бекітіп беруі, педагогикалық

қызметте тәжірибесі жоқ студенттерге ыңғайлы сыныптарды айқындауы маңызды.

Сонымен қатар, тәлімгер ретінде бекітілген мұғалімдерді қолдауы, олардан тәлімгерліктің қалай өтіп жатқандығы туралы ақпарат алып отыруы өзекті. Мектеп директоры тәлімгерлердің жұмысын бағалауы маңызды. Басшылықтың мұндай көзқарасы тәлімгердің де өз жұмысына жауапты қарауына ықпал ететін бір шарт.

Мектеп басшылығының практика барысында міндетті түрде туындайтын проблемаларды, мәселелерді шешуде оперативті болуы қажет. Оперативтілік кез келген мәселені ушықтырмай, уақытында шешудің жолы.

Директордың практикадан өтуші студенттерге ашық болуы, олардың сұрақтарына жауап беруге дайын болуы, практика үшін қажетті ресурстармен және материалдарды қамтамасыз етуге қолдау көрсетуі өзекті. Мұндай ортада практиканттар өздерін ыңғайлы сезінеді.

Мектеп басшылығы практикадан өтуші студенттерге арналған шеберлік-сыныптары, семинарлар сияқты біліктілікті арттыру шараларын тұрақты ұйымдастыра алады. Мұндай іс-шараларды білім беру ұйымындағы ең тәжірибелі педагогтерге жүктейді. Бұл іс-шаралар студенттердің дағдылары мен білімдерін дамытуға, сондай-ақ білікті педагогтермен байланыс орнатуға мүмкіндіктер береді.

Университеттегі жетекшілерінің міндеттері. Практиканттар үшін маңызды тұлғаның бірі жоғары оқу орныны бекітіп берген жетекшінің біліктілігі. Олардың қызметі практикадан өтушілерді толғандыратын мәселелердің дұрыс шешімін табуына көмектесуімен анықталады. Дәлірек айтқанда, студенттердің тәлімгерлерімен байланысында, мектеп ішіндегі атмосферада проблемалардың тумауына мән береді. Ондай мәселелердің тез шешім табуы жетекші қызметінің сапасын айқындайды.

Жетекші көп жағдайда студенттің мүддесін қорғаушы ретінде қарастырылады. Студенттер үшін білім беру ұйымына қарағанда оқу орнындағы жетекшілері жақын көрінетіні, сол себепті көп жағдайда соған шағымданатыны, қолдау күтетіні түсінікті. Ол мектеп басшылығының, тәлімгерлердің өз студенттеріне сапалы шарттар ұсынып отырғандығын бақылайды. Егер білім беру ұйымында сапаға көңілі толмаған жағдайда жоғары оқу орнының басшылығын ескерту жолымен практика базасын ауыстыруға ұмтылады.

Сонымен қатар жетекшінің міндетіне практикаға баратын студенттерді жігерлендіру, психологиялық қолдау да жатады. Педагогикалық қызметке алғаш аяқ басқан жастарды психологиялық қолдау маңызды. Сондықтан практика барысында студенттердің жетістіктерін үнемі атап өту қажет. Олардың жетістіктерін мойындау, өз жұмыстарындағы жақсы жетістіктері мен оң өзгерістерді бағалау қажет. Практика барысында студенттердің өзі байқаған жетістіктерін атап өтуі, прогресін айтуы қажет. Бұл практикадан өтушілерге психологиялық қолдау болады.

Жетекші студенттердің өзімен қаншалықты жиі кездесетінін, сұрақтары немесе алаңдаушылықтары болса, қалай байланыса алатынын айтуы маңызды. Кез келген жағдайда өзіне сенім арта алатынына студенттердің көзін жеткізуі қажет. Олардың сұрақтарына тиянақты жауап беруге, қажет болған жағдайда қолдауға дайын болуы керек. Бұл студенттің сенімін арттыруға және қажет болған жағдайда басшылық пен қолдауды іздеуді жеңілдетуге көмектеседі.

Қорыта айтқанда, педагогикалық практика сапалы педагог даярлаудың маңызды кезеңі саналады. Практиканың сапалы өтуі оған қатысушы студентке, практиканттарды басқарушы тәлімгерге, мектеп басшылығының қолдауына және университеттегі жетекшілердің дұрыс қадағалауына байланысты.

2. Практиканы ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесі

Бұл тарауда педагогикалық практиканы ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесі талданады. Бұл ТМД елдерінде практиканы ұйымдастыру дәстүрі ұқсас болғандықтан әлемнің басқа да елдері, оның ішінде дамыған мемлекеттердің педагогикалық практиканы ұйымдастыру бойынша тәжірибесі зерделенеді. Соның нәтижесінде ол елдердің озық тұстары айқындалып, ретрансляциялауға болатын компоненттер ұсынылады.

Педагогикалық мамандық студенттерін оқыту процедурасы әр елдің білім беру жүйесінің ерекшеліктеріне, қалыптасқан тарихи-мәдени дәстүрлеріне, оқыту тәсіліне байланысты өзгереді. Педагог болғысы келетін тұлғаларға қойылатын талаптар да мемлекеттерге байланысты ерекшеленеді. Сондықтан болашақ педагогтерді даярлау, оқыту әдістері, оның ішінде практиканы ұйымдастыру әр елде әр түрлі болып келеді. Дегенмен, педагогикалық практиканың мазмұны мен мақсаты ұқсас – студенттерді нақты сынып жағдайында оқыту тәжірибесінен өткізу, мектеп атмосферасымен және педагогикалық ортаның мәдениетімен таныстыру, білікті педагогтердің көмегімен тәлімгерлікті қамтамасыз ету. Практика барысында педагогикалық қызметпен танысу, бақылау, тәлімгерге көмектесу және сабақ беру арқылы студенттер педагогикалық дағдыларын дамытады деп күтіледі.

Педагогикалық практика басқа да өндірістік тәжірибе сияқты негізінен жоғары оқу орнындағы мұғалімдерді даярлау бағдарламасының соңғы жылында жүзеге асырылады. Оның ұзақтығы бірнеше айдан бір семестрге дейін, тіпті кейбір бағдарламалар шеңберінде бір жылға дейін созылады. Практиканың процедуралары ұқсас, алдымен студенттер белгілі бір мектептің базасында тәлімгер мұғалімге бекітіледі, одан кейін оның көмекшісі бола жүріп педагогикалық іс-әрекетті бақылайды, уақыт өте келе біртіндеп оқытушылық міндеттерін өз мойнына алып, сабақ береді.

Келесі абзацтарда шет елдердегі педагогикалық мамандық студенттерінің практикасын ұйымдастыру тәжірибесінің ерекшеліктері келтірілген.

Ұлыбританияда студенттердің педагогикалық практикасы. Ұлыбританияда педагогикалық практикаға көп мән беріледі және болашақ педагогтерді даярлау бағдарламаларының мазмұнының әдетте негізгі құрамдас бөлігі болып табылады.

Ұлыбританияда педагог болғысы келетін тұлғалар «мұғалім мәртебесін»¹ алуы міндетті болып табылады. Бұл мәртебені немесе сертификатты алу үшін үміткерлер бірнеше шартты орындауы керек. Диаграммада Англия мен Уэльсте педагог мамандығына қойылатын талаптар берілген.

Бұл тұста Ұлыбританияның төрт автономды мемлекеттен (Англия, Уэльс, Шотландия және Солтүстік Ирландия) құралғандығын, сол себепті

¹ Ағылшын тілінде «qualified teacher status» немесе QTS деп аталатын аббревиатурамен танымал.

көптеген салалар сияқты педагогтерді даярлау мен жұмысқа қабылдау саласында да әр өңірге байланысты ішінара ерекшеліктердің бар екенін айтып өткен жөн.

Англия мен Уэльсте мұғалім мәртебесін алу

- ❖ Англия мен Уэльсте педагог болу үшін QTS (мұғалім мәртебесі) талап етіледі.
- ❖ QTS алу үшін алдымен арнайы мұғалімдерді даярлаудың бастапқы курсынан керек. Ағылшынша initial teacher training (аббревиатура – ИТТ) деп аталатын бұл «мұғалімдерді даярлаудың бастапқы курсы» деген мағынаға келеді. Бұл көп жағдайда 1 жылдық курс болып табылады. Алайда педагог болу үшін сол бағытта жоғары оқу орнын аяқтағандығы туралы бакалавр дипломы талап етіледі. Сол себепті мұғалімдерді даярлау курсы – болашақ мұғалімдерді педагогиканың теориясы мен практикасын оқытуға негізделген курс деуге болады.
- ❖ Курсты аяқтағаннан кейін, сынақтарды сәтті тапсырған үміткер QTS сертификатын алады².

Диаграммада Англия мен Уэльсте педагог болу үшін қажетті бір ғана жолдың процедуралары көрсетілген. Педагог болудың бұдан басқа да көптеген жолдары бар екенін айтып өту қажет. Олар туралы толығырақ мына сілтемеде³.

Мұғалімдерді даярлаудың бастапқы курсы практикаға үлкен мән береді. Педагогикалық теория мен білім берудің заманауи жаңалықтары туралы теориялық білім беру де оқыту бағдарламасында болғанымен негізінен оқыту тәжірибесіне басымдық беріледі. Сынып жағдайында студенттер тәлімгер-мұғалімнің жетекшілігімен жұмыс істейді, сонымен қатар өздерінің педагогикалық дағдыларын дамыту үшін тренингтерге қатысады.

Бұл курсқа қабылданған студенттердің оқуы әдетте мектеп жағдайында педагогикалық практика сияқты өтеді. Оның ұзақтығы курсты ұйымдастырушының бағдарламасына қарай бірнеше айға созылады. Әдетте орташа алғанда бұл практиканың оның ұзақтығы 120 күн шамасында. Оқу кезінде студент мектепке тіркеледі және тәлімгер мұғалімнің жетекшілігімен жұмыс істейді. Оқу барысында практиканттар тәлімгерінен үнемі кері байланыс алады және тәжірибелерін жақсарту үшін үнемі рефлексия және өзін-өзі бағалау жүргізледі⁴.

² What is qualified teacher status (QTS)? Электронды ресурсы: <https://getintoteaching.education.gov.uk/what-is-qts>

³ Routes into teaching. Электронды ресурсы: <https://www.prospects.ac.uk/jobs-and-work-experience/job-sectors/teacher-training-and-education/routes-into-teaching>

⁴ Teacher training. Электронды ресурсы: <https://getintoteaching.education.gov.uk/train-to-be-a-teacher/initial-teacher-training>

Мұғалімдерді даярлаудың бастапқы курсы практиканың мазмұны курсты ұйымдастырушыға байланысты өзгереді, бірақ әдетте бірқатар іс-шараларды қамтиды.

Практиканттар бастапқы кезеңде тәжірибелі мұғалімдер өткізетін сабақтарды бақылау және олардан үйренуге ұмтылады. Студенттер сыныптағы тәжірибелі мұғалімдерді бақылап, не үйренгендері туралы рефлексия жасауына басымдық беріледі. Тәлімгердің сабақ беруін бақылау оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады және оқытушы студенттерге өздерінің педагогикалық стилін дамытуға көмектеседі.

Одан кейінгі кезеңде сабақ беру және сынып жетекшісі болу міндеттерін орындай бастайды. Тәлімгердің жетекшілігімен сабақтарды жоспарлау және өткізу студенттер алға жылжыған сайын оқытушылық міндеттерді көбірек алады, бұл олардың педагогикалық дағдыларын дамытуға және сынып жетекшілерінің функцияларын үйренуге мүмкіндік береді.

Бастапқыда практикадағы мұғалімдер тек сабақ берумен айналысса, уақыт өте келе оларға сабақ үлгерімін бағалау мүмкіндігі беріледі. Практиканттар оқушылардың үлгерімін бағалауды меңгереді. Ата-аналар жиналыстарына және басқа да мектеп іс-шараларына қатысу арқылы коммуникациялық, ұйымдастырушылық және жауапкершілік дағдыларын дамытады.

Практика бойынша студенттер өздерінің тәлімгерлерінен, тьюторларынан өз дағдыларын дамытуға қажетті кеңестер алады. Бұл курс шеңберінде студенттер өздерінің педагогикалық тәжірибелері бойынша бағаланады, бұл олардың оқытушы ретінде сертификатталуының міндетті шарты болып табылады. Бағалау олардың сыныптағы үлгеріміне, сабақты жоспарлауға және басқа да негізгі оқыту дағдыларына негізделген.

Ұлыбританиядағы педагогикалық практика болашақ мұғалімдердің практикалық тәжірибе жинақтауына және сыныпта өз дағдылары мен өзіне деген сенімділігін дамытуға негізделген. Оған қатысушы болашақ педагогтерге тәжірибелі оқытушылардан сабақ алуға, оқу жоспары мен оқушылардың оқу қажеттіліктері туралы тереңірек түсінік алуға, сондай-ақ өздерінің оқыту стилі мен әдістемелерін дамытуға мүмкіндік беріледі. Нәтижесінде студенттер білікті және табысты мұғалім болу үшін қажетті практикалық құзыреттер мен теориялық білімге ие болады.

Болашақ мұғалімдер практикадан өтетін мектептерді тандаудың критерийлері курсты ұйымдастырушы ұйымға байланысты өзгереді. Электронды сілтемеде Оксфорд университетінің практика базасы ретінде көрсетілген серіктес мектептері туралы ақпарат берілген⁵.

Дегенмен мектепті таңдау барысында мынандай ортақ критерийлерді байқауға болады.

⁵ PGCE: PARTNERSHIP SCHOOLS. Электронды ресурс: <https://www.education.ox.ac.uk/study/pgce/>

Біріншіден, курсты ұйымдастырушылар, оның ішінде университеттер жақын маңдағы білім беру ұйымдарымен серіктестік орнатуға тырысады. Бұл студенттердің қатынасы үшін жеңіл.

Екіншіден, мектептер формасының, оқу бағдарламасының әртүрлі болуына мән береді. Мұнда жеке және мемлекеттік, мемлекеттік стандарттар және бағдарламалар шеңберінде білім беретін және өздерінің жеке бағдарламалары шеңберінде оқытатын мектептер, инклюзивті мектептер т.б.

Үшіншіден, көбіне студенттер екі мектепте практикадан өтеді. Бұл жоғарыдағы ерекшеліктерге байланысты әртүрлі мектептерде тәжірибе жинауына мүмкіндік беруді қамтамасыз етуге бағытталған. Соның нәтижесінде студенттер әртүрлі мектептердің ерекшеліктерімен таныс болып шығады. Бұл өз кезегінде олардың жұмыс табуын оңайлатады.

Алайда мұғалім мәртебесін алу бірден педагог ретінде сабақ беруді білдірмейді. Көп жағдайда QTS алғаннан кейін жұмысқа орналасқан педагогтер «бастауыш мұғалім» немесе «жаңа мұғалім» деген атпен 2 жыл сынақтан өтеді. Бұл жаңадан келген мұғалімдерге тәжірибелі оқытушылармен қатар жұмыс істеу және оқушылардың оқуы мен дамуына үлес қосу арқылы педагогикалық тәжірибесін молайтуға мүмкіндік береді. Осы екі жыл ішінде қызметке жаңа кірген педагог білікті мұғалімдерден үйренеді. Сол себепті осы екі жылды да практика немесе тағылымдама ретінде қарастыруға болады.

Сынақ мерзімі

- ❖ Англия мен Уэльсте мұғалім мәртебесін алғаннан кейін жаңадан жұмысқа орналасқан педагог екі жылдық сынақ кезеңнен өту керек (Ағылш. Induction years).
- ❖ Сынақ кезеңінде жас педагогке тәлімгер бекітіледі, жеңіл оқу жүктемесі беріледі және өзінің кәсіби даму бағдарламасы болады.
- ❖ Осы уақыт ішінде сынақтан өтуші жас педагог өзінің Педагог стандарттарына сәйкес келетінін көрсетуі керек.
- ❖ Тек осыдан кейін ғана сынақтан өтуші «мұғалім лауазымына толық сәйкес» (Ағылш. - fully qualified teacher) көрсетеді.⁶

Ұлыбританиядағы педагогикалық практика ұйымдастыратын оқу орындары студенттерге нақты практикалық тәжірибе ұсынумен шектелмей, сонымен қатар оларға қажет қолдаудың барлық түрін беруге ұмтылады. Педагогикалық практика бағдарламасы кезінде студенттерге басшылықты, кері байланысты және қолдауды тек тәлімгер ғана емес, сонымен қатар университеттегі жауапты профессорлық-оқытушылық құрам белсенді жұмыс жасайды. Студенттер сонымен қатар семинарларға, тренингтерге және

⁶ How to become a teacher. Электронды ресурс: <https://www.prospects.ac.uk/jobs-and-work-experience/job-sectors/teacher-training-and-education/how-to-become-a-teacher>

оқытушылық дағдыларын жақсартуға көмектесетін басқа да кәсіби даму шараларына қатысады.

Плимут университеті (University of Plymouth) білім беру ұйымын таңдау критерийлері ⁷

Плимут университеті «мұғалімдерді даярлаудың бастапқы курсы» бағдарламасы болашақ мұғалімдердің мұғалім мәртебесі стандарттарын орындауға қажет білім, дағдылар мен түсініктерді алуына сай әзірленген.

Сондықтан мектептермен, колледждермен, басқа да оқыту провайдерлерімен және агенттіктермен серіктестік орнатады. Барлық серіктестер сыныптағы практиканы қолдау және дамытумен қатар, жүйелі шолу және қайта әзірлеу циклі арқылы оқу бағдарламаларын жетілдіруге ұмтылады.

Серіктестік критерийлері

Университеттерінің серіктестері келесі іріктеу критерийлерінің жиынтығы негізінде анықталады.

❖ Оқыту мен оқу сапасы (Ofsted⁸ жариялаған соңғы есепті негізге ала отырып).

❖ Мұғалімдерге арналған кәсіби стандарттарды көрсетілген талаптарың орындалуы.

❖ Практикадан өтушілерге сапалы кәсіби тәжірибе үшін жағдай жасауы.

❖ Қауіпсіздікті ескеруі – балаларға, жастарға және мүмкіндігі шектеулі адамдарға қауіпсіз орта болуы керек.

❖ Балалармен, жастармен немесе мүмкіндігі шектеулі адамдармен ересектермен жұмыс істейтін қызметкерлердің, волонтерлердің және практиканттардың арнайы тексерулер нәтижесінде жұмысқа қабылдау процедураларының болуы.

❖ Кемсітушілікке жол бермеу, тең мүмкіндіктер, соның ішінде нәсілдік теңдікті ілгерілетуге арналған тиімді саясатының болуы.

❖ Мінез-құлықты басқару бойынша мектепте айқын саясаттың болуы.

❖ Бүкіл мектеп ұжымының мүшелері топтық жұмыс және басқа да ынтымақтастық шаралары арқылы басқаларды дамытуға берілгендігін көрсетуі.

⁷ University of Plymouth. Электронды ресурсы: <https://www.plymouth.ac.uk/student-life/your-studies/academic-services/education-partnerships/aims-criteria>

⁸ Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills) – Білім беру, балаларға қызмет көрсету және дағдылар саласындағы стандарттар кеңсесі. Бұл кеңсе барлық жастағы білім алушылар мен тәрбиеленушілерге берілетін білім мен дағдылардың сапасын тексереді. Сондай-ақ балалар мен жастарға қамқорлық көрсететін мекемелердегі қызметтердің сапасын да тексереді.

- ❖ Практиканттармен жұмыс істеуге мүмкіндік беру және басқа да шаралар арқылы репетиторларды/тәлімгерлерді қолдауға бағытталған саясаттың болуы.
- ❖ Педагогикалық этика кодексінің талаптарына сәйкес келетін арнайы (инклюзивті) білім беруді қажет ететіндерге арналған тиімді саясатының болуы.
- ❖ Тиісті серіктестік келісімшартында белгіленген процедуралар мен талаптарды ескере отырып, серіктестік шартына қол қоюға ынталы болуы.
- ❖ Барлық мектеп ұжымының үздіксіз кәсіби дамуын қамтамасыз етуге бағытталған жұмыстардың жүргізілуі.
- ❖ Оқу жоспарын құрудағы оң тәжірибесінің болуы.
- ❖ Білім жетілдіру ұйымдарында тренер ретінде жұмыс істейтін қызметкерлерінің көмегімен әзірленген сапалы оқытудың үлгілерін қамтамасыз етуі.
- ❖ Практиканттардың өз міндеттерін сапалы орындауына қажет ақпараттық-коммуникациялық технологияларға және басқа да ресурстарға қолжетімділігін қамтамасыз етуі.
- ❖ Университет серіктестік шарты шеңберінде сұрататын/талап ететін ақпаратты беруі.

Осылайша, Ұлыбританиядағы студенттік оқыту практикасы – бұл болашақ мұғалімдер үшін сыныпта практикалық тәжірибе жинауға, олардың педагогикалық дағдыларын дамытуға, нәтижесінде сертификатталған мұғалім болуға мүмкіндік беруге негізделген. Одан кейін жаңа жұмысқа орналасқан педагогтер екі жыл жеңіл жүктемемен сынақтан өтеді. Бұл процестің барлығы тәжірибелі тәлімгерлерінің жіті қадағалауымен жүреді. Соның нәтижесінде білікті педагог кадрлар іріктеледі.

Америка Құрама Штаттарында педагогикалық практика. Америка Құрама Штаттарында (АҚШ) білім беру ұйымында жұмыс жасау үшін педагог сертификаты талап етіледі. Ол сертификатты алу үшін үміткер бірқатар талаптар мен шарттарға сәйкес болуы керек. АҚШ федералды мемлекет болғанына байланысты, педагог болғысы келетін үміткерлерге қойылатын талаптар мен штаттарда ішінара айырмашылықтар болуы мүмкін. Дегенмен барлығына ортақ жалпы шарттар былай болып келеді:

1. бакалавр дипломы талап етіледі;
2. мектеп базасында педагогикалық практиканың болуы;
3. педагог сертификатының болуы.

Бұл тармақтардың ішінде екінші «мектеп базасында педагогикалық практиканың болуы» осы әдістемелік ұсынымдаманың нысанына қатысты.

АҚШ-та педагогикалық практика мұғалім сертификатын алудың міндетті шарты болып табылады. Болашақ мұғалім тәлімгердің жетекшілігімен сынып жағдайында практикалық тәжірибеден өткендігін растауы керек. Бұл жерде бағдарлама мен талаптарға, білім беру деңгейлеріне

және пәндік салаларға байланысты өзгешеліктер болуы мүмкін. Педагогикалық практиканың ұзақтығы, тәжірибе өткен сағат санының ұзақтығы да назарға алынады. Әдетте студенттердің педагогикалық практикасының ұзақтығы семестрге немесе жылға созылады.

Бұл практикадан өтудің бірнеше жолы бар. Біріншіден, бірқатар университеттердің педагогикалық мамандықтарында бұл практика оқыту бағдарламасында қарастырылған. Сол себепті студенттер сабақ барысында практикадан өту мүмкіндігіне ие болады. Сонымен қатар, практикаға негізделген пост-бакалавр немесе магистрлік оқыту бағдарламалары бар. Ал, университет жағдайында практикадан өте алмаған болашақ мұғалімдер педагогтер әзірлейтін түрлі курстар мен оқыту бағдарламаларында оқу арқылы оқытушылық тәжірибе жинайды. Үшіншіден, білім беру ұйымының базасында нұсқаушы, педагог-ассистент, ерікті болып жұмыс жасау жолымен де кейбір үміткерлер өзінің практикалық тәжірибесі барлығын растай алады⁹.

Мұғалімдерді даярлау бағдарламалары әдетте оқытушылық тәжірибеге айтарлықтай назар аударуды қамтиды, өйткені бұл болашақ мұғалімдерді өз мамандықтарына дайындаудың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Практика кезең көбіне сыныптағы тәжірибелі мұғалімдерді бақылаудан басталады. Бұл болашақ мұғалімдерге оқытудың тиімді әдістерін жақсырақ түсінуге және бұл әдістерді қалай жүзеге асыруға болатынын үйренуге көмектеседі.

Білім алушыларға сабақ беру мұғалімдерді даярлау бағдарламаларының, нақ айтқанда педагогикалық практиканың көпшілігінің негізгі құрамдас бөлігі болып табылады. Практиканттар тәлімгер мұғалімнің жетекшілігімен сабақ беру және сынып жетекшісі болу жұмыстарын оқушылар жүргізеді. Бұл мұғалімдерге өз білімдері мен дағдыларын іс жүзінде қолдануға және өздерінің педагогикалық практикасы туралы тәлімгерден кері байланыс алуға мүмкіндік береді.

Рефлексия педагогикалық практиканың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламалары көбінесе оқыту барысында рефлексияның маңыздылығына акцент береді. Рефлексия практиканттың және болашақ маманның педагогикалық тәжірибесі туралы ойлану, нәтижелерді талдау және қажет болған жағдайда өзгерістер енгізу дағдыларын қалыптастыруға негізделеді.

Технологияны қолдану: қазіргі уақытта мұғалімдерді даярлаудың көптеген бағдарламалары оқытуды басқару жүйелерін, онлайн ынтымақтастық құралдарын және сандық бағалау құралдарын пайдалану сияқты оқыту тәжірибесінде технологияларды пайдалануды қарастырады.

⁹McPherson L. The Beginner's Guide on How to Become a Teacher. Электронды ресурс: <https://www.teachercertificationdegrees.com/become/>

Бұл мұғалімдерді кәсіби мансабында кездесетін технологиямен жабдықталған сыныптарға дайындауға көмектеседі.

АҚШ-та әлі педагог сертификатын алмаған, бірақ сол үшін талап етілетін мектеп базасында педагогикалық практикадан өту аясында сабақ беруші тұлғаларды «қызметіне кіріспеген педагог» (ағылш. pre-service teacher) деген атпен танымал. Төмендегі диаграммада мұндай тұлғалар жұмысының мазмұны қысқаша сипатталған.

Қызметіне кіріспеген педагог

«Қызметіне кіріспеген педагог» термині бұл тұлғалардың әлі де сертификатталған мұғалім мәртебесін алу процесінде екенін және толық сертификаттау талаптарын әлі орындамағанын білдіреді.

Қызметіне кіріспеген педагог – колледжде немесе университетте мұғалімдерді даярлау бағдарламасын аяқтап, сертификатталған мұғалім болуға дайындалып жатқан адам. Қызметіне кіріспеген педагог әдетте білім беру, педагогика және оқыту әдістері бойынша курстық жұмыс жасады, сондай-ақ тәлімгердің бақылауымен сабақ беру практикасынан өтеді. Бұл тәжірибенің мақсаты-жұмысқа дайындалып жатқан мұғалімдерге нақты сынып жағдайында оқушылармен практикалық тәжірибе беру.

Мұғалімдерді даярлау бағдарламасы кезінде жұмысқа орналасуға дайындалып жатқан мұғалімдер әдетте баланың дамуы, оқу бағдарламаларын әзірлеу, білім беру психологиясы, сыныпты басқару және бағалау сияқты пәндер бойынша курстардан өтеді.

АҚШ-та жоғары оқу орындарының студенттерді оқыту бағдарламасы университеттерге байланысты өзгеруі мүмкін. Бірақ танымал университеттердің барлығында педагогикалық мамандық студенттеріне нақты мектеп базасында, сынып жағдайында практикалық тәжірибе мен тәлімгерлік қарастырылған. Университеттер сонымен қатар практикадан өтуші студенттерге қосымша шаралар ұйымдастырады. Мысалы, семинарлар, шеберлік-сыныптары немесе рефлексиялық сессиялар өткізу жолымен болашақ педагогтердің оқытушылық дағдыларын дамытуға септігін тигізеді. Төменде Колумбия университетінің педагогикалық практика ұйымдастыру тәжірибесі берілген.

Колумбия университетінде педагогикалық практика ұйымдастырудың ерекшеліктері

Колумбия университеті мұғалімдерді даярлау бағдарламасы аясында практикалық тәжірибе ұсынады. Педагогикалық практика әдетте бағдарламаның соңғы семестрінде өтеді. Практика кезінде студенттер мемлекеттік немесе жеке мектепте тәжірибелі оқытушылармен қатар жұмыс істейді. Бағдарлама студенттерге нақты сынып жағдайында практикалық тәжірибе алуға және тиімді мұғалім болу үшін қажетті дағдылар мен білімді дамытуға мүмкіндік береді. Студенттер сабақ беру, сыныпты басқару және студенттермен және олардың отбасыларымен жұмыс істеу арқылы практикалық оқытушылық тәжірибе жинайды. Студенттік педагогикалық практика мектептегі тәлімгердің де, Колумбия университетінің оқытушысының да жетекшілігімен өтеді. Студенттер сонымен қатар кәсіби дамуын қолдауға және рефлексия мен кері байланыс мүмкіндіктерін ұсынуға арналған семинарларға қатысады. Колумбия университетінің білім беру колледжінде студенттерді оқыту әдетте бағдарлама талаптарына байланысты семестрге немесе жылға созылады. Колумбия университетінің мұғалімдерді даярлау бағдарламасы жоғары бәсекеге қабілетті және күшті академиялық дайындықты, сондай-ақ балалармен немесе жастармен бұрынғы тәжірибені қажет етеді. Бағдарлама студенттерді білім беру саласындағы тиімді педагогтар мен көшбасшылар болуға дайындауға арналған.

АҚШ-тағы жоғары оқу орындары «университеттің үшінші миссиясы»¹⁰ түсінігі шеңберінде жергілікті қоғамдастықтың дамуына үлес қосуға ұмтылады. Бұл миссияны іске асыруға әсіресе ірі университеттер мән береді. Осы бағыттағы жұмыстардың бір бөлігі университет орналасқан аумақтағы білім сапасын арттыруды қамтиды. Оның аясында жергілікті білім беру ұйымдарымен тығыз қарым-қатынас орнату жолымен өзара тиімді тәжірибе алмасуға тырысады. Университеттер педагогтердің біліктілігін арттыруға, білім саласындағы зерттеулерді бірігіп іске асыруға көмектеседі, өз кезегінде мектептер практиканттар қабылдауға, мектептер базасында эксперименттер өткізуге мүмкіндік береді. Келесі кестеде Гарвард университетінің педагогикалық практика ғана емес, жалпы университеттердің заманауи миссиясы шеңберінде өзі орналасқан аумақта оң өзгеріс әкелу жолындағы қызметі және практика ұйымдастыру ерекшелігі туралы қысқаша ақпарат беріледі.

Гарвард университетінде педагогикалық практика ұйымдастырудың ерекшеліктері

Гарвард университеті айналасындағы ортамен байланыстарды нығайту және балаларға, отбасыларға, мұғалімдерге, мектептерге және өз

¹⁰ Что такое третья миссия и зачем она Вышке? Электронды ресурс: <https://www.hse.ru/our/news/423694603.html>

білімін жетілдіруге тырысушыларға білім беруді қамтамасыз ету жолымен өзінің оқыту, зерттеу және білім алу миссиясын жергілікті қоғамдастықтарға таратуға ұмтылады.

Осындай мақсатпен Гарвард университеті жергілікті білім беру жүйесін дамытуға, педагогтердің біліктілігін арттыруға бағытталған бірнеше жобаны іске асырып отыр¹¹.

Бұл тұста жалпы Гарвард университетінде жергілікті қоғамдастықпен жұмыс жақсы жолға қойылғандығын, осы бағытқа жауап беретін арнайы штаттың барлығын айтып өту керек.

Білім саласында жергілікті мектептермен, мұғалімдермен, білім саласындағы көшбасшылармен тығыз жұмыс жүргізіледі.

Серіктес мектептер арасынан студенттер практикалық база таңдағаннан кейін Гарвард оқытушылары мен қызметкерлері мектептің демографиясына, оқу жоспарына және мұғалімдердің біліктілігіне шолу жасайды. Олар осындай шолу арқылы мектептердің сапалы практика өткізу әлеуетін бағалайды.

Бұл тұста, Гарвард университеті студенттердің мансаптық жоспарларын да ескереді. Бұл жерде студенттің академиялық бағыты, мансаптық мақсаттары, жеке қажеттіліктері мен қалауы сияқты факторлар қарастырылады.

Гарвард университеті студенттердің практикалық тәжірибеге жан-жақты дайындалуына үлкен көңіл бөледі. Осы мақсатта студенттерге арналған қосымша оқыту шаралары, психологиялық қолдау т.б. жұмыстар практика басталмас бұрын да, практика барысында да көрсетіледі. Осы оқыту шаралар аясында студенттерге практикалық тәжірибеде қандай мәселелерге мән беру керектігі, талаптар, коммуникацияны жетілдіру, әдістемелерді түсінуге көмектесетін сабақтар, семинарлар ұйымдастырылады.

Мұғалімдерді даярлау бағдарламалары бойынша педагогикалық практикадан өту үшін мектептерді таңдау процесі нақты бағдарламаға және оны ұсынатын университетке байланысты өзгеруі мүмкін. Дегенмен, университеттер оқытушылық тәжірибеге мектептерді таңдауда ескеретін бірқатар факторлар келесі абзацтарда сипатталады.

Географиясы – университеттер ескеретін алғашқы факторлардың бірі білім беру практикасы мектептерінің орналасқан жері. Бұл мектептер университетке жақын орналасуы немесе бағдарлама студенттерінің тұрғылықты жеріне жақындығы негізінде таңдалады.

Мектептердің демографиясы – университеттер педагогикалық практика өтетін мектептердің демографиясын да қарастыруы мүмкін. Мысалы, олар

¹¹ Harvard University. Электронды ресурсы: <https://community.harvard.edu/education> ;
<https://edportal.harvard.edu/public-school-partnerships> ;
https://community.harvard.edu/files/comm/files/harvard_university_community_engagement_2017.pdf

әртүрлі оқушылар контингенті бар мектептерді, оның ішінде түрлі әлеуметтік топтардың барлығын ескеруі мүмкін. Бұл – болашақ педагогтерді әртүрлі жағдайға даярлау үшін қажет. Мұндай әртүрлі контингенті бар мектепті практикалық база ретінде таңдаудың бір артықшылығы – болашақ мұғалімдер жұмыс іздеу барысында қиындыққа тап болмайды. Себебі, АҚШ-та меншіктік формасына, білім алушылардың шыққан тегіне, мектеп орналасқан аумақтың әлеуметтік-экономикалық ахуалына т.б. байланысты мектептердің әлеуеті өзгереді. Сәйкесінше мектептер де педагог іздегенде өздерінің ерекшеліктеріне сай талаптар қояды.

Мектептің беделі – білім сапасы бойынша көрсеткіштер, жергілікті немесе федералды деңгейде танымалдылығы қарастырылады. Бірқатар университеттер академиялық қатаңдығымен, тиімді оқыту тәсілдерімен және жағымды оқу ортасымен аты шыққан мектептерді өндірістік база ретінде таңдауға ұмтылады. Мұндай мектептерден практикадан өту, түлектің еңбек нарығындағы бәсекелігін арттырады.

АҚШ университеттерінің басым бөлігі сол аумақтағы түрлі ұйымдармен, оның ішінде мектептермен және мектепке дейінгі ұйымдармен серіктестік орнатады. Кейбір жағдайларда университеттер белгілі бір аудандармен серіктестік келісімдер жасайды, оның нәтижесінде сол аудандағы барлық мемлекеттік білім беру ұйымдары университетпен тығыз жұмыс жасай алады. Бұл серіктестік меморандумы шеңберінде тек студенттердің практикасы ғана емес, басқа да көптеген салаларда өзара жұмыс жасайды. Серіктестік аясында мектеп мұғалімдері университет базасында теориялық білімдерін дамытады, ал университеттегі зерттеушілер болса сынақ өткізе алады. Сонымен қатар, серіктестік келісім студенттердің сол мектептерге жұмысқа орналастыруды жеңілдету шарттары да қарастырылуы мүмкін^{12;13}.

Ресурстар мен жабдықтардың болуына мән беріледі. Педагогикалық практика базасы ретінде таңдалатын білім беру ұйымдарының қажетті материалдық-техникалық базамен жабдықталуына көңіл аударылады. Жоғары оқу орындары практикант студенттер үшін тиімді оқыту тәжірибесін қамтамасыз ете алатын жеткілікті сыныптары, технологиялық ресурстары және басқа да жабдықтары бар мектептерді іздейді.

Университеттер баса назар аударатын мәселенің бірі мектептегі педагогтердің сапалық құрамы. Студенттерге қолдау көрсететін және дұрыс педагогикалық мәдениет қалыптастыра білетін тәжірибелі мұғалім-тәлімгерлердің барлығын қарастырады. Мұндай тәжірибелі болашақ мұғалімдерге практика барысында құнды ұсыныстар, кері байланыс және қажетті қолдау көрсете алады.

¹² What is School-University Partnerships. Электронды ресурсы: <https://www.igi-global.com/dictionary/school-university-partnerships/66637>

¹³ MacDonald, M.F. and Dorr, A., 2006. Inside school-university partnerships: Successful collaborations to improve high school student achievement. *Los Angeles: Los Angeles County Office of Education and University of California.*

Қысқаша айтқанда, АҚШ-тағы педагогикалық практика – бұл болашақ мұғалімдер үшін сыныпта практикалық тәжірибе жинауға, олардың педагогикалық дағдыларын дамытуға және сертификатталған мұғалім болу үшін жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Бұл процесті университеттер, жергілікті білім органдары ұйымдастырады. Сондай-ақ, педагогтерді даярлау бағдарламалары шеңберінде практикадан өту үшін мектептерді таңдауда болашақ мұғалімдердің дағдылары мен білімдерін дамытуға кең мүмкіндіктер беру мақсатында бірқатар факторларды мұқият қарастырады.

Австралияда педагогикалық практика. Австралиядағы студенттік оқыту практикасы мұғалімдерді даярлау бағдарламаларының ажырамас бөлігі болып табылады, бұл болашақ мұғалімдерге табысты педагог болу үшін қажетті практикалық тәжірибе береді деп есептеледі. Австралиядағы студенттердің оқу тәжірибесі ұзақтығы бойынша әр түрлі болуы мүмкін, бірақ әдетте бағдарлама мен штат талаптарына байланысты 4-12 апта аралығында болады. Практика бағдарлама мен талаптарға байланысты әртүрлі оқу деңгейлерінде және әртүрлі пәндік салаларда оқытуды қамтуы мүмкін. Студенттерді оқыту дағдыларын дамытуға көмектесу үшін тәлімгер бақылайды. Сонымен қатар, қосымша қолдау және бағалау үшін университет супервайзері де тағайындалуы мүмкін.

Студенттер өздерінің педагогикалық тәжірибелері бойынша бағаланады, бұл олардың оқытушы ретінде сертификатталуының міндетті шарты болып табылады. Бағалау олардың сыныптағы үлгеріміне, сабақты жоспарлауға және басқа да негізгі оқыту дағдыларына негізделген.

Жоғарыда айтылғандардан басқа, Австралияда мұғалімдерді даярлау бағдарламаларын Австралияның оқыту және мектеп көшбасшылығы институты (AITSL) реттейтінін атап өткен жөн. AITSL педагогикалық білім берудің ұлттық стандарттарын белгілейді және бүкіл ел бойынша педагогикалық білім беру бағдарламаларының осы стандарттарға сәйкес келуін қамтамасыз етеді. Бұл оқытушы студенттердің жоғары сапалы білім алуын және олардың мұғалім мамандығына жақсы дайындалуын қамтамасыз етуге көмектеседі.

Студенттердің педагогикалық практикадан өтуі үшін мектепті іріктеу критерийлерінде университеттерге байланысты ерекшеліктер бар. Студенттердің педагогикалық практикадан өтуі үшін іріктеу критерийлері мұғалімдерді даярлаудың нақты бағдарламасына және мектептің немесе оқу орнының талаптарына байланысты өзгеруі мүмкін. Дегенмен, университеттер болашақ мұғалімдер үшін практика базасын таңдау кезінде ескеруі мүмкін бірқатар жалпы критерийлер келесі абзацтарда баяндалады.

Студенттік педагогикалық практикадан өту үшін іріктеу критерийлері болашақ мұғалімдердің жақсы дайындалуын, кәсіби болуын және сыныпта тиімді жұмыс істеу үшін қажетті дағдылар мен біліктілікке ие болуын қамтамасыз ету үшін жасалған. Мақсат – болашақ мұғалімдерге тиімді оқытушы болу үшін қажетті дағдылар мен сенімділікті дамытуға көмектесетін қолайлы, күрделі және әртүрлі оқу ортасын қамтамасыз ету.

Университеттер практикалық база ретінде таңдалатын мектептердегі оқушылардың оқу үлгерімін, соның ішінде олардың бағалары мен жалпы академиялық жағдайын ескеруі мүмкін. Кейбір университеттер белгілі бір пәндік салада, әсіресе дарынды балалар оқитын оқушылары бар мектептерді таңдауы мүмкін.

Мектептің ішіндегі корпоративті мәдениетке назар аударады. Мектеп ішіндегі атмосфера, мұғалімдердің өзара коммуникациясы, сыртқы коммуникация, мектеп мұғалімдерінің оқушылармен жұмыс істегенде кәсіби дағдылары ескеріледі. Позитивті және қолдау көрсететін мәдениеті мен климаты бар мектептер мұғалім оқушылар үшін қолайлы оқу ортасын қамтамасыз ете алады және оларға сыныпты басқарудың тиімді стратегияларын жасауға көмектеседі.

Қауіпсіздік міндетті түрде ескеріледі. Студенттер мектепке жіберілмес бұрын мектеп орналасқан аудандағы қауіпсіздік мәселесі тексеруден өтуі керек, соның ішінде қылмыстық тарихты тексеру және балаларға қатысты зорлық-зомбылықты қарастыру т.б.

Бірқатар университеттер өткен жылғы практиканттармен сұхбат жүргізуге мән береді. Бұл мектептің қаншалықты практикаға қолайлы екенін анықтауға көмектеседі.

Студенттердің қалауы. Университеттер өз студенттерінің қалауын ескеруі мүмкін. Студенттер өздерінің мансаптық жоспарына сәйкес келетін практика базасын таңдауы ықтимал.

Оқушылар контингентінің әртүрлілігі де маңызды. Әртүрлі этникалық, мәдени және әлеуметтік-экономикалық топтардағы оқушылармен жұмыс істеп үйренген студенттер болашақ үшін өте құнды тәжірибе алады. АҚШ, Ұлыбритания, Австралия т.б. елдердің университеттері практика базасы ретінде таңдауда мән беретін маңызды фактордың бірі – мектеп контингентінің әртүрлілігі. Әр түрлі оқушылар құрамы бар мектептердің болуы бірнеше аспект тұрғысынан маңызды. Өйткені бұл әр түрлі оқушылармен құнды тәжірибе бере алады және мәдени ерекшеліктерді ескере отырып, оқыту дағдыларын дамытуға көмектеседі. Сондықтан студенттер үшін оларды болашақ оқытушылық лауазымдарға дайындау үшін сыныптағы әртүрлі ортамен танысу маңызды.

Білікті тәлімгер мұғалімдердің болуына көңіл бөледі. Студенттермен жұмыс істегісі келетін және жұмыс істей алатын тәжірибелі және білікті тәлімгер мұғалімдері бар мектептер студенттерге сапалы қолдау көрсетеді мен дұрыс бағыт береді. Басқаша айтқанда білікті мұғалімдер шығарумен танымал мектептер студенттерге сапалы практика ұйымдастыра алады.

Технологиялар мен ресурстарға қол жетімділікті қарастырады. Практиканттарға ноутбуктар, интерактивті тақталар және онлайн оқыту материалдары сияқты технологиялар мен ресурстарға қол жеткізе алатын мектептер студенттерге технологияны өздерінің оқыту тәжірибесіне енгізу мүмкіндігін ұсына алады.

Орналасқан жері міндетті түрде қарастырылады. Мектептің орналасқан жері маңызды фактор болуы мүмкін, бұл студенттерге барып-келуге ыңғайлы коммуникацияны қамтамасыз ету тұрғысынан өзекті.

Германиядағы педагогикалық практика. Германияда студенттік педагогикалық практика басқа елдерден, оның ішінде англо-саксон жүйесінен ерекшеленеді. Ең басты ерекшелік – болашақ мұғалімдерге теориялық және практикалық білім беруді ұйымдастыру процедурасы жеке кезеңдерге бөлінген. Болон процесі қалыптасқан жүйеге бірқатар өзгерістер алып келгенімен, болашақ мұғалімдерді даярлаудың дәстүрлі стандарттары әлі де сақталған¹⁴. Сонымен қатар, федералды формадағы мемлекет болғандықтан педагогтерге және мұғалім болғысы келетін тұлғаларға қойылатын талаптарда өңірлерге байланысты ішінара айырмашылықтар бар^{15;16;17}.

Еуропалық кеңістікте біртұтас білім стандарттарын қалыптастыруға бағытталған Болон процесіне қосылғанға дейін Германияда болашақ мұғалімдерді даярлау екі кезеңнен тұратын. Бірінші кезеңде болашақ мұғалімдер ұзақтығы орташа екі жылдық оқу курсына білім алады. Мұндай білімді жоғары оқу орындары немесе арнайы мұғалімдерді даярлау бағдарламалары бар орта білімнен кейін оқу орындары ұсынады. Бұл кезең болашақ мұғалімнің теориялық білімін қалыптастыруға негізделген. Қажетті сабақтар санын оқып, «мемлекеттік емтиханды» сәтті тапсырған студенттер екінші кезеңді бастауға рұқсат беретін құжат алады. Екінші кезең практикаға негізделген. Теориялық білім бойынша қажетті сынақтарды тапсырғаннан кейін болашақ мұғалім мектеп қабырғасында практикадан өтеді. Практиканың ұзақтығы өңір мен мекемеге байланысты өзгереді, әдетте екі жылға созылады. Практиканттар бұл кезеңнің соңында тағы да «мемлекеттік емтихан» тапсырып, өзінің педагог болуға лайықты екенін дәлелдейді¹⁸. Осыған қарап, Германияның практикаға көп маңыз беретінін аңғаруға болады.

Германия Болон процесіне қосылғаннан кейін, 2000-шы жылдардың басынан бастап жоғарыдағы жүйеге құрылымдық және ұйымдастырушылық тұрғыдан өзгеріс енгізіле бастады. Практикаға қатысты басты жаңалық – болашақ мұғалімдер үшін білім беру ұйымының базасында практика ұйымдастыру енгізілді. Соның нәтижесінде студенттердің практикасын ұйымдастыру теориялық оқыту кезеңінің бағдарламаларына интеграцияланды. Студенттік практиканың ұзақтығы университетке

¹⁴ Eurydice. Germany: Teachers and education staff. Электронды ресурсы: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school>

¹⁵ Humboldt-Universität zu Berlin. Teacher training. Электронды ресурсы: <https://pse.hu-berlin.de/en/teacher-training/teacher-training>

¹⁶ Justus Liebig University Giessen. Teaching Practice / Working as a Trainee Teacher. Электронды ресурсы: <https://www.uni-giessen.de/en/study/courses/teaching/prim/furtherinfo/ref>

¹⁷ Matching Practices for Trainee Teachers – Germany. Электронды ресурсы: <https://www.matching-in-practice.eu/matching-practices-for-trainee-teachers-germany/>

¹⁸ Felician-Michael Führer and Tamara Falcone. Teacher Education in Germany— Mentoring in School Internships (Chapter 6). Электронды ресурсы: https://bibliographie.uni-tuebingen.de/xmlui/bitstream/handle/10900/135030/T%C3%BCSE%2004_Teacher%20Education_02-06_Chapter%206_Teacher%20Education%20in%20Germany_F%C3%BChrer_Falcone.pdf?sequence=1

байланысты өзгереді. Мысалы, Тюбинген университетінде (Eberhard Karls Universität Tübingen) педагог мамандағында білім алатын бакалавр студенттер 3 апталық, ал магистратурада оқитындар 12 апталық (1 семестр) практикадан өтеді¹⁹. Университеттер практика базасын жергілікті білім органдарының көмегімен айқындайды. Осы уақыт ішінде практиканттар нақты сыныптық жағдайда тәжірибелі тәлімгердің жетекшілігімен жұмыс істейді. Практиканттар сабақтарды жоспарлауға және өткізуге қатысады, сыныптан тыс жұмыстарға араласады. Практиканың соңында студенттер сыныптағы үлгерімі, оқытушылық тәжірибесі және университеттің курстық жұмысына қатысуы негізінде бағаланады. Бұл тұста ерекше атап өтетін жағдай, студенттер практикадан өтетін білім беру ұйымын өздері табу дәстүрі кең тараған. Қажет болған жағдайда университеттер практика базасын табуға көмектеседі.

Жоғарыда Германияда педагогтерді даярлауға қойылатын талаптарда өңірге байланысты ерекшеліктер барлығы жазылды. Сол себепті студенттер әдетте өздері оқитын университет орналасқан аумақтағы мектепке практикадан өтеді. Ерекше атап өтетін мәселе, студенттердің практикасын ұйымдастыруда жергілікті білім органдары белсенді рөл алады. Олар білім беру ұйымдарынан қанша практикант қабылдай алатыны туралы мәліметтер жинап, қажетті практиканттар базасын қалыптастырады. Студенттерден, жоғары оқу орындарынан келген сұраныстар негізінде практиканттарды жергілікті мектептерге жібереді²⁰.

Алайда, Германияда екінші кезең – практикадан өту кезеңі әлі талап етіледі²¹. Практиканың ұзақтығы 18-24 ай болып келеді. Бұл кезеңнен өтіп, мемлекеттік емтиханды сәтті тапсырған тұлғалар ғана педагог бола алады. Екінші кезеңнің мақсаты – болашақ мұғалімдерге сыныпты оқыту мен басқарудың практикалық тәжірибесін ұсыну және оларға тиімді педагог болу үшін қажетті дағдылар мен құзыреттіліктерді дамытуға көмектесу. Студенттер практикалық тәжірибесі молайғаннан кейін оқытушылық міндеттерді алады, бұл олардың педагогикалық дағдыларын дамытуға және тәуелсіз сынып жетекшілері болуға ұмтылуға мүмкіндік береді.

Бұл кезеңде болашақ мұғалімдер мектепке орналастырылады және тәжірибелі педагог-тәлімгердің бақылауымен жұмыс істеді. Олар сабақтарды жоспарлау мен өткізуге, тапсырмаларды бағалауға және сыныпты басқаруға жауапты болуы мүмкін. Бұл кезеңде студенттер аға оқытушыдан ұсыныстар мен кері байланыс алады және олар өз тәжірибелері туралы ойланып, қажет болған жағдайда оқыту әдістеріне түзетулер енгізеді деп күтілуде. Сонымен

¹⁹Eberhard Karls Universität Tübingen. School Practice. Электронды ресурсы: <https://uni-tuebingen.de/en/einrichtungen/zentrale-einrichtungen/tuebingen-school-of-education-tueese/study-information/information-on-the-teacher-education-program/school-practice/>

²⁰ Ministry of Culture, Youth and Sport. Baden-Württemberg Teachers Online Baden-Württemberg. Preparatory services for teaching positions at public schools in Baden-Württemberg. Электронды ресурсы: <https://lehrer-online-bw.de/,Lde/Startseite/vdonline>

²¹ Бұл кезеңді тағылымдама ретінде қарастыруға болады. Бұл кезеңнің ұйымдастырылу ерекшелігі Қазақстандағы тағылымдама ұйымдастыру процедураларына ұқсас.

қатар, олар өздерінің оқуы мен дамуын қолдау үшін семинарларға қатыса алады. Практика барысында болашақ мұғалімдер өздерінің тәлімгерлерінен ұсыныстар мен кері байланыс алады.

Екінші кезеңнің ең үлкен ерекшеліктерінің бірі – практика өтетін білім беру ұйымын таңдау процесі. Бұл жұмыс беруші мен жұмыс іздеуші арасындағы байланысқа ұқсас жолмен жүреді. Басқаша айтқанда, білім беру ұйымдары өздеріне қажет практикант вакансияларын арнайы сайтқа жариялайды. Міндетті практикадан өтуге ұмтылған болашақ мұғалімдер сол сайтқа қарап, өзі қалаған білім беру ұйымдарындағы бос практикант лауазымдарына өтінім береді²². Одан әрі екіжақты келісім негізінде уақытша жұмысқа алынған практиканттар тағлымдама мерзімі біткеннен кейін мемлекеттік емтиханды сәтті тапсырған жағдайда педагог болуға құқылы болады²³.

Германия тәжірибесінде ескерілуі тиіс бір фактор – мектептердің өздеріне болашақ сапалы мамандарды тарту және өз педагогтеріне ассистенттік қызметті ұйымдастыру мақсатында практиканттарға ашық болуы. Осы себепті білім беру ұйымдары жақсы практиканттарды рекрутке көңіл бөледі²⁴.

Жалпы, мектептер жұмысқа кірісетін мұғалімдердің мұғалімнің табысты мансабына дайындайтын оң және мағыналы практикалық тәжірибеге ие болуын қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Қолайлы оқу ортасын, ресурстарға қол жетімділікті және мектеп іс-шараларына қатысу мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, мектептер жұмысқа орналасуға дайындалып жатқан мұғалімдерге оқыту дағдыларын дамытуға және олардың сыныпқа деген сенімін арттыруға көмектеседі.

²² Federal Ministry of the Interior and Community. Teachers: preparatory service/traineeship for a teaching degree, lateral and lateral entry at general education schools. Электронды ресурсы: <https://verwaltung.bund.de/leistungsverzeichnis/EN/leistung/99019034007000/herausgeber/SH-10488916/region/01>

²³ Justus Liebig University Giessen. Teaching Practice / Working as a Trainee Teacher. Электронды ресурсы: <https://www.uni-giessen.de/en/study/courses/teaching/prim/furtherinfo/ref>

²⁴ International School Hannover Region. Student Teaching Placements. Электронды ресурсы: <https://is-hr.de/employees/student-teaching-placements/>

3. Педагогикалық практикадан өту үшін білім беру ұйымын таңдау критерийлері

Білім беру ұйымының әлеуеті практикада маңызды рөл атқарады. Педагогикалық мамандық студенттері үшін мектепті дұрыс таңдау олардың педагогикалық тәжірибесінің сапасына айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Себебі кәсіби тәжірибенің сапасы – ол ұйымдастырылған өндірістік базаның сапасына тәуелді. Жоғары оқу орындары мен студенттер практикадан өту үшін мектепті таңдау кезінде ескеруі қажет кейбір критерийлер осы тарауда негізделетін болады.

Бұл тұста ескерілуі тиіс фактор, студенттер практикадан өтетін базаны негізінен оқу орны таңдайды. Мұндай жағдайда студенттердің міндеті сол оқу орнымен келісімшарт жасасқан білім беру ұйымында тәжірибеден өту. Алайда кейбір жағдайларда бірқатар студенттер практикадан өтетін базаны өздері таңдауды сұрауы кездеседі. Дәлірек айтқанда, студент объективті себептерге байланысты кәсіби тәжірибені басқа ұйымнан өтуді өтінеді. Осыған байланысты, бұл әдістемелік құралда Педагогикалық практикадан өту үшін білім беру ұйымын таңдау критерийлері алдымен жоғары оқу орны мен орта білім саласындағы уәкілетті органға ұсынылды, одан кейін қосымша студенттерге де назар аударуы тиіс факторлар берілді.

Жоғары оқу орындары педагогикалық практикадан өту үшін мектептерді таңдағанда, мектептің өз студенттеріне жақсы сәйкес келетініне көз жеткізу үшін бірнеше факторларды ескеруге болады. Университеттер қарастыруы мүмкін кейбір жалпы критерийлер графикте берілген және олардың маңызы келесі абзацтарда сипатталады.

Педагогикалық практикадан өту үшін білім беру ұйымын таңдаудың критерийлері

- ✓ Қауіпсіздік
- ✓ Географиялық орналасқан аумағы
- ✓ Педагогтердің сапалық құрамы
- ✓ Білім сапасы
- ✓ Материалдық-техникалық, ресурстық жағдайы
- ✓ Директорлардың ықыласы
- ✓ Академиялық стандарттар
- ✓ Кәсіби даму мүмкіндіктері
- ✓ Білім алушылар контингенті, мектептің инклюзивтілігі
- ✓ Мектеп ішіндегі атмосфера және мәдениет

- ✓ **Университетпен қарым-қатынас**
- ✓ **Меншік форматы**
- ✓ **Студенттердің қалауы**

Алдымен мектептер студенттер үшін **қауіпсіз** болуы керек. Болашақ мұғалімдердің практика барысында өздерін қауіпсіз сезінуін қамтамасыз ету өзекті. Бұл тұста қауіпсіздік тек мектептің ішкі атмосферасы ғана емес, сонымен қатар білім беру ұйымы орналасқан ауданның да қауіпсіздігін назарға алу қажет.

Білім беру ұйымының **географиялық орналасуы** бірнеше факторлар тұрғысынан маңызды. Практика өтетін база студенттердің транспорттық коммуникациясына ыңғайлы болуы қажет. Болашақ мұғалімдердің мектеп пен тұрғылықты мекені арасындағы тасымалға байланысты шығындар мен кететін уақыт олардың дайындықтарына кедергі болмайтындай болуы тиіс. Сондықтан студенттер тұратын жерге ыңғайлы мектептерді практика базасы ретінде таңдау өзекті. Сондай-ақ, ірі қалаларда мектеп орналасқан аудандағы жайлылықты, ондағы қоғамдастықты ескеру пайдалы, өйткені бұл мектептегі атмосфераға әсер етуі мүмкін.

Білім беру ұйымындағы **педагогтердің сапалық құрамы** ескерілуі тиіс негізгі критерийлердің бірі. Мектептегі педагогтердің санаты, білімі мен еңбек өтілін қарастыру маңызды. Студенттерге қолдау көрсететін тәлімгердің біліктілігі құнды және практиканттың дағдыларын дамытуға тікелей ықпал ететін элемент. Мектепте тәлімгер болуға лайықты «Үздік педагог» конкурсы жеңімпаздары, педагог-шебер және педагог-зерттеуші санаттарының жеткілікті саны бар екеніне көз жеткізу қажет.

Келесі ескерілуі тиіс фактор білім алушылардың **білім сапасы**. Әлі педагогикалық тәжірибесі жоқ студенттер үшін білім алуға ынтасы төмен оқушылар саны көп сыныппен жұмыс істеу қиын болатыны анық. Сондықтан практиканттардың оқуға ынталы және белсенді білім алушылармен жұмыс істеу мүмкіндігі бар екеніне көз жеткізу керек. Бұл үшін білім алушылардың білім сапасын өлшейтін ішкі бағалау жүйесінен бөлек жұртшылыққа қолжетімді сыртқы индикаторлардың да қорытындысына сүйенуге болады. Басқаша айтқанда, білім беру ұйымындағы білім сапасын ұлттық бірыңғай тестілеу, республикалық және өңірлік олимпиадалардағы көрсеткіштері, білім сапасын сыртқы бағалауға арналған отандық тест «Білім алушылардың білім жетістігіне мониторинг» және халықаралық зерттеу «Мектепке арналған PISA» (ағылш. Programme for International Student Assessment, қаз. Халықаралық оқушы қабілетін бағалау бағдарламасы) нәтижелеріне сүйенуге болады.

Білім беру ұйымының **ресурстық жағдайы, материалдық-техникалық қамтамасыз етілуін** де назарға алу ұсынылады. Мектеп практикант мұғалімдерге тиімді сабақтарды жоспарлау және өткізу үшін

қажетті ресурстар мен материалдарға қолжетімділікті қамтамасыз етуі керек. Мұндай ресурстарға оқулықтар, оқу құралдарынан бөлек интерактивті тақталар, планшеттер немесе басқа да заманауи технологиялық жетістіктер жатады. Бұл ресурстар студенттердің оқытушылық тәжірибесі үшін пайдалы. Сондықтан танымал университеттер технологияға, сынып материалдарына және мұғалімдерді даярлау бағдарламаларына қолжеткізу сияқты мектептегі ресурстарды назарға алады.

Мектеп басшылығының, оның ішінде **директордың практика мен практиканттарға деген көзқарасын** зерделеу өзекті. Бұл оларға мектеп саясаты мен процедуралары туралы нақты түсінік беруді және олармен негізгі қызметкерлер мен оқушыларды таныстыруды қамтуы мүмкін. Мектеп басшылығы студенттер үшін арнайы тәлімгерлік бағдарлама әзірлеуі мүмкін. Мектеп директорлары педагогикалық практика кезінде оқытушы студенттерді қолдауда маңызды рөл атқара алады. Мектеп директорлары практиканттар мен олардың тәлімгерлері, жалпы ұжым қызметкерлері арасындағы қарым-қатынасты дамыта алады. Бұл студенттерге қарым-қатынас орнатуға және мектеп қауымдастығына интеграцияланғанын сезінуге көмектеседі. Мектеп директорлары болашақ мұғалімдерге оқытудың тиімді әдістері, сыныпты басқару стратегиялары және оқыту тәжірибесіне қатысты басқа тақырыптарды білуіне арналған шаралар ұйымдастыра алады. Позитивті мектеп атмосферасы студенттер үшін қолдау ортасын қамтамасыз ете алады. Мектеп директорлары болашақ мұғалімдердің жетістіктерін мойындауы және атап өтуі маңызды. Бұл олардың өзіне деген сенімділігі мен жетістік сезімін арттыруға, сондай-ақ педагог қызметі туралы оң пікір қалыптастыруға көмектеседі. Қолдау, тәлімгерлік және ресурстарды ұсына отырып, мектеп директорлары студенттерге жағымды және тиімді оқыту тәжірибесін алуға көмектеседі. Сондықтан мектеп басшылығы студенттерге өз дағдыларын дамытуға және өсуге көмектесетін қолайлы ынтымақтастық ортасын құруда шешуші рөл атқарады.

Академиялық стандарттар – білім беру ұйымы іске асырып үлгілік оқу жоспарларды, бағдарламаларын, жұмысқа орналасқысы келген үміткер педагогтерге қойылатын талаптарды да назарға алу ұсынылады. Мектептегі академиялық стандарттарды бағалау қажет. Өз білім алушыларына да, мұғалімдерге де жоғары академиялық талаптар қоятын мектепті практикалық база ретінде таңдау студенттердің біліміне оң ықпал ететінін анық. Арнайы мектептердің де барлығын ескеру керек. Олар көбіне өнер, спорт, дарынды балаларды тереңдетіп оқыту сияқты белгілі бір бір академиялық стандарттар мен бағдарламаларға сәйкес құрылған мектептер. Мұндай білім беру ұйымдарында практика ұйымдастырудың өзіндік артықшылықтары мен қиындықтары бар.

Мектептің студенттерге қосымша **кәсіби даму мүмкіндіктерін ұсынуы**. Мектептер болашақ мұғалімдерге педагогтер жиналысы, біліктілікті арттыру сабақтары және сыныптан тыс жұмыстар сияқты мектеп іс-шараларына қатысуға мүмкіндік бере алады. Бұл практиканттарға мектеп

мәдениетін, жалпы педагогтер қоғамдастығындағы мәдениет туралы кеңірек ақпарат алуына, ой түйіндеуге көмектеседі. Сонымен қатар, тәжірибелі педагогтердің ұйымдастыруымен әдістемелік семинарлар немесе тренингтер сияқты студенттерге кәсіби даму мүмкіндіктерін ұсынады. Бұл мүмкіндіктер сізге педагогиканың соңғы стратегиялары мен әдістемелерінен хабардар болуға көмектеседі. Болашақ мұғалімдерге біліктілікті арттыру іс-шараларына қатысуға мүмкіндік беретін мектептердегі практикалар олардың педагогикалық дағдыларын дамытуға және білім берудегі соңғы зерттеулер мен тенденциялардан хабардар болуға көмектеседі.

Білім алушылардың әлеуметтік құрамы, мектептің инклюзивтілігі. әртүрлі әлеуметтік топтардан шыққан білім алушылар оқитын және инклюзивті контингенті бар мектептерде практикалық сабақтар өткізу жұмысқа орналасуға дайындалып жатқан мұғалімдерге қоғамның әртүрлі салаларындағы және көзқарастарындағы оқушылармен жұмыс істеу мүмкіндігін бере алады. Бұл әртүрлі сыныптармен, арнайы білім беру сыныптарымен немесе әртүрлі оқушылар топтарымен жұмыс істеу мүмкіндіктерін қамтуы мүмкін.

Практиканың сапасына ықпал ететін факторлардың бір **мектеп ішіндегі атмосфера және мәдениет.** Дұрыс ұжымдық мәдениет қалыптасқан мектептер жұмысқа орналасуға дайындалып жатқан мұғалімдерге тәжірибелі мұғалімдермен жұмыс істеуге және мектеп іс-шараларына қатысуға мүмкіндік бере алады. Мектептің қоғамдағы, жергілікті қоғамдастықтағы беделіне назар аудару қажет. Қалалық аумақтарда жұртшылық арасында, педагогтер қоғамдастығы ішінде оң пікір қалыптасқан білім беру ұйымдары бар. Бұл жақсы қалыптасқан білім беру бағдарламалары бар мектептер немесе табысты және нәтижелі мұғалімдерді даярлау тарихы бар мектептер болуы мүмкін. Осындай мектептерден практикадан өту, студенттің болашақта жұмысты оңай табуына көмектесетін тағы бір фактор. Бұл үшін әлеуметтік сауалнама жүргізуге немесе басқа да зерттеулердің қорытындыларына сүйенуге болады.

Білім беру ұйымының **университетпен қарым-қатынас** дәстүрі де маңызды. Университет пен мектеп арасындағы берік серіктестік студентке қосымша ресурстар мен қолдау көрсете алады. Сонымен қатар, педагогтері мен білім алушылары жоғары оқу орны өткізетін түрлі іс-шараларға қатысатын мектептерді практика базасы ретінде таңдауға кеңес беріледі. Бұл мектеп пен университет арасында ресми және бейресми байланыстың барлығының көрінісі.

Мемлекеттік немесе жеке білім беру ұйымы екеніне назар аудару да қажет. Мектептің әр түрі оқытушылық практика үшін өзінің ерекше артықшылықтары мен қиындықтарын ұсынады, сондықтан мектептің қай түрін таңдау керектігін шешкен кезде оның меншік формасын да ескеру маңызды. Мемлекеттік мектептер студенттерге ресурстар мен қызметтердің кең спектрін ұсынады, соның ішінде арнайы білім беру бағдарламалары, сыныптан тыс жұмыстар және басқа да қолдау қызметтері. Мемлекеттік мектептер оқытушылық тәжірибе үшін жақсы нұсқа бола алады, өйткені

оларда тәлімгерлік бағдарламалары жиі жұмыс істейді, ал сынып ортасы құрылымды және жақсы қолдау көрсете алады. Жеке мектептер оқытушылық тәжірибе үшін жақсы нұсқа бола алады, өйткені олар көбінесе оқу бағдарламасы мен оқыту әдістерінде икемділікке ие, бұл оқытудың инновациялық тәсілдерін қолдану тәжірибесін алудың тамаша тәсілі болуы мүмкін. Сонымен қатар, жеке мектептер оқушылармен және олардың отбасылармен қарым-қатынас орнатуға көп көңіл бөледі.

Студенттердің қалауын ескеру маңызды. Практика базасын таңдауда ең бірінші кезекте студенттердің қажеттіліктері, сұраныстары мен қалауы ескерілуі керек. Студенттер еңбек нарығында бәсекеге қабілетті маман болу үшін практика базасы ретінде басқа бір ұйымдарды ұсынуы мүмкін. Осы жерде педагогикалық практика үшін білім беру ұйымын студенттің өзі де таңдау мүмкіндігі бар екенін айтып өту керек. Бірқатар жоғары оқу орындары өз студенттеріне педагогикалық практиканы таңдау мүмкіндігін береді. Мұндай дәстүр студенттердің болашақта өзі көздеген мектепке жұмысқа тұруы үшін жақсы қадам. Практика барысында өзінің қабілетін көрсету мүмкіндігіне ие болады. Сонымен қатар, оқу орнын тәмамдағаннан кейін өзі жұмыс істегісі келетін білім беру ұйымында педагогикалық практикадан өту арқылы студент ол ортаның атмосферасымен таныс болады.

Жалпы, практика үшін мектепті таңдағанда, оның әлеуетіне көз жеткізу үшін бірнеше ресми факторларды да ескеру қажет. Олардың арасында білім беру ұйымының лицензиясының болуы, аттестация мен аккредиттеуден өтуі. Бұл мектептің белгілі бір сапа стандарттарына сәйкес келуін және беделді білім беру тәжірибесін ұсынуын қамтамасыз етеді.

Қазақстанда дәстүрлі түрде практика үшін өндірістік базаны таңдауда жоғары оқу орындары мен білім беру ұйымдары қатар қатысады. Дегенмен, шетелдік тәжірибеде анықталғандай педагогикалық практиканы ұйымдастыруда білім беру ұйымдары белсенді рөл ойнай алады. Практиканттарды тарту білім беру ұйымдары үшін бірнеше аспект тұрғысынан тиімді. Алдымен, практиканттар арасынан өздеріне қажетті мамандарды іріктей алады. Екіншіден, практиканттар тәжірибелі педагогтерге ассистенттік көмек көрсетіп, олардың қосымша шығармашылықпен айналысуына мүмкіндік береді. Үшіншіден, заманауи трендтерді жақсы меңгерген практиканттар жаңа технологияларды енгізуге септігін тигізеді. Сол себепті білім беру ұйымдарының да сапалы практиканттарды тарту мақсатында хабарландыру беріп, жоғары оқу орындарымен келіссөздер арқылы білікті студенттерді рекрут жасауға ұмтылуы маңызды.

Сондай-ақ, студент өзінің өмірлік мақсаттарына, мансаптық жоспарына сәйкес келетін мектеп табу үшін жан-жақты сұрастыру мен зерттеу жүргізгені дұрыс. Практикадан өткен бұрынғы студенттермен сөйлесу жолымен де практиканттар көп ақпарат ала алады. Олардан практиканы қандай мектепте өту, оған қалай дайындалу, тәлімгерлермен қарым-қатынас туралы сұрау пайдалы болады. Осы қадамдарды орындау арқылы студент өзінің болашақ

жоспарына, мақсаттарына сәйкес келетін мектепті практика базасы ретінде таңдай алады.

Қорыта келе, практикалық сабақтарды өткізу үшін бірыңғай "ең жақсы" мектеп жоқ, өйткені бұл бағдарлама, студенттің мақсаттары және тұру орны сияқты жеке факторларға байланысты. Дегенмен, семинардың жоғары сапалы және тиімді өтуіне ықпал ететін бірнеше факторлар бар. Осы критерийлерге келетін білім беру ұйымдарын алдымен университетке жақын аумақтан табу маңызды. Одан кейін басқа аумақтарды қарастыру қажет.

Қорытынды

Теорияда жинаған білімдерін іс-жүзінде көрсетуін бағалайтын практика мұғалімдердің кәсіби дайындығының маңызды элементі саналады. Кәсіби практика – педагогикалық мамандық студенттерін болашақ мансабына дайындайтын күрделі, бірақ пайдалы тәжірибе. Бұл студенттерге нақты сыныпта студенттермен құнды тәжірибе жинақтауға, оқытудың тиімді әдістері туралы білуге және өздерінің оқыту стилін дамытуға мүмкіндік береді. Практикалық жұмыс тәжірибесі оқытушы студенттерге өз білімдері мен дағдыларын нақты жағдайларда қолдануға, оқу жоспары мен оқушылардың оқу қажеттіліктерін тереңірек түсінуге, сондай-ақ тиімді және табысты оқытушы болу үшін қажетті құзыреттерді дамытуға мүмкіндік береді. Практикалық жұмысының соңында студенттер болашақ оқыту тәжірибесінде қолдана алатын оқыту стратегияларын, оқыту әдістемелерін және бағалау өлшемдерін әзірлейді. Осындай маңыздылығына байланысты кез келген мамандыққа оқытуда практика міндетті компонентке жатады.

Практиканттарды өндірістік тәжірибе барысында сапалы білім алуын қамтамасыз ету олардың тәлімгерлері мен университет тағайындаған жетекшілерінің маңызды міндеті болып табылады. Позитивті оқу ортасын құру, бақылау мүмкіндіктерін қамтамасыз ету, үздіксіз кері байланысты ұсыну, рефлексияны ынталандыру, тиімді оқытуды модельдеу, қолдау мен басшылықты ұсыну және жетістіктерді атап өту арқылы тәлімгер өз студенттеріне педагогикалық тәжірибелерін дамытуға және білікті ұстаз болуға көмектесе алады.

Студенттер үшін дұрыс мектепті таңдау олардың педагогикалық тәжірибесіне айтарлықтай әсер ететін маңызды шешім. Себебі практиканы ұйымдастырудың сапасы мектепке байланысты өзгеруі мүмкін. Сондықтан осы әдістемелік құралда педагогикалық мамандық студенттері практикадан өту үшін мектепті таңдау кезінде ескерілуі керек критерийлер жазылды.

Студенттердің педагогикалық практикадан өтуі үшін мектептерді таңдау критерийлері мұғалімдерді даярлаудың нақты бағдарламасына, мектептің немесе мекеменің талаптарына, студенттің қажеттіліктеріне байланысты өзгереді. Дегенмен, студенттердің педагогикалық тәжірибеден өтуі үшін мектептерді таңдау кезінде ескерілетін жалпы критерийлерге мыналар жатады.

Орналасқан географиясы – университеттер ескеретін алғашқы факторлардың бірі. Бұл мектептер университетке жақын орналасуы немесе практика студенттерінің тұрғылықты жеріне жақындығы негізінде қарастырылады.

Мектептің академиялық жетістігі, үлгілік оқу бағдарламалары/жоспарлары назарға алынады. Студенттерге сапалы практика ұйымдастыру үшін білім беру ұйымының әлеуеті маңызды.

Ресурстық, материалдық техникалық жабдықталуы. Педагогикалық практика сапалы өтуі үшін білім беру ұйымында жеткілікті сыныптары, технологиялық ресурстары және басқа да ыңғайлылығы маңызды.

Білім беру ұйымындағы білім алушылардың құрамы ескеріледі. Бұл тұста білім алушылардың жетістіктері ғана емес, сонымен қатар, оқушылардың әртүрлі контингенті қарастырылады. Басқаша айтқанда, білім беру ұйымының инклюзивтілігі де рөл ойнайды.

Сонымен қатар, шетелдік кейбір университеттер мектептермен серіктестік келісімдер арқылы практика ұйымдастырады. Кейбір университеттер белгілі бір мектептермен практикадан өтуші студенттерді немесе сол жоғары оқу орнының түлектерін жұмысқа орналастыруда басымдық беруін келісімшартпен негіздеген. Мұндай келісім кейбір жағдайда мектептер мен жоғары оқу орны арасындағы ауқымды меморандумның бір тармағы ретінде қарастырылады. Қалған тармақтарында мектеп педагогтерінің университет базасында біліктілігін арттыру, эксперименттік зерттеулерді бірлесіп өткізу сияқты тараулар болуы ықтимал.

Өз студенттеріне сапалы педагогикалық практикадан өтуге мүмкіндік беретін мектептермен келісім жасауға ұмтылған университеттер көптеген факторларды мұқият қарастырады. Сондықтан жоғары оқу орнының студенттері практикадан өтетін мектеп болуы білім беру ұйымының сапасының бір көрсеткіші.

Қысқаша айтқанда, педагогикалық практика үнемі даму мен жетілдіруді қажет ететін күрделі және динамикалық процесс болып табылады және үнемі бағалауды және жетілдіруді қажет етеді.

Пайдаланылған деректер тізімі

Нормативтік құқықтық құжаттар

1. «Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін кәсіптік практиканы ұйымдастыру мен өткізу қағидаларын және практика базалары ретінде кәсіпорындарды (ұйымдарды) айқындау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы № 107 бұйрығы.

2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы.

3. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығы.

4. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

1. Казахский национальный педагогический университет имени Абая. Положение о профессиональной практике студентов. – Алматы, 2019. Электронный ресурс, режим доступа: <https://kaznpu.kz/docs/obrazovanie/practica.pdf>

2. Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова. Рабочие программы и методические рекомендации практики: студентов специальности «5В010200 – Педагогика и методика начального обучения» (для очной и заочной формы обучения). Электронный ресурс, режим доступа: https://egi.kz/wp-content/uploads/2016/02/rek_praktika_pedagog2.pdf

3. Тихомирова В.Т., Садвакасова З.М., Мукашева А.Б., Сатыбалдина Н.К. Педагогическая практика студентов в школе. Учебно-методическое пособие для студентов высш. учеб. заведений /Под ред. В.Т.Тихомировой – Алматы, 2006. – 100 с.

4. Kiggundu, E.M. and Nayimuli, S.T., 2009. Teaching practice: A make or break phase for student teachers. *South African journal of education*, 29(3).

5. Cochran-Smith, M., Cannady, M., Mceachern, K.P., Piazza, P., Power, C. and Ryan, A.M.Y., 2011. Teachers' education, teaching practice, and retention: A cross-genre review of recent research. *Journal of Education*, 191(2), pp.19-31.

6. Toom, A., Husu, J. and Patrikainen, S., 2015. Student teachers' patterns of reflection in the context of teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 38(3), pp.320-340.

7. Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті» КЕАҚ. – Сапа менеджменті жүйесі. – ОҚМПУ студенттерінің кәсіптік практикасын ұйымдастыру мен өткізу ережесі. – 2021 ж.

8. Mukeredzi, T.G. and Mandrona, A.R., 2013. The journey to becoming professionals: Student teachers' experiences of teaching practice in a rural South African context. *International Journal of educational research*, 62, pp.141-151.

9. Hunt, C.S., 2014. A Review of School-University Partnerships for Successful New Teacher Induction. *School-University Partnerships*, 7(1), pp.35-48.

10. MacDonald, M.F. and Dorr, A., 2006. Inside school-university partnerships: Successful collaborations to improve high school student achievement. *Los Angeles: Los Angeles County Office of Education and University of California*.

11. Greenberg J., Pomerance L. and Walsh K. 2011. Student Teaching in the United States. National Council on Teacher Quality. Электронный ресурс, режим доступа: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED521916.pdf>

12. Barmore, Johanna. Pre-Service Teacher Education: Connecting Teaching Principles to Teaching Practice. Qualifying Paper, Harvard Graduate School of Education, 2017.

13. How the Match Gets Made: Exploring Student Teacher Placements Across Teacher Education Programs, Districts, and Schools Elise St. J., Goldhaber D., Krieg J., Theobald R. 2018. CALDER Working Paper No. 204-1018-1.

14. Jones, M. 2000. Becoming a Secondary Teacher in Germany: a trainee perspective on recent developments in initial teacher training in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 23(1), 65-76.

15. Poulou, M. 2007. Student-teachers' concerns about teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 30(1), 91-110.

1. Қолдану аймағы

1.1. Осы кәсіптік практиканы ұйымдастыру мен өткізу ережесі (бұдан әрі – ереже) Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-111 «Білім туралы» Заңы; «Оқытудың кредиттік технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастырудың қағидалары» (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым Министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығына өзгерістер Білім және ғылым министрінің Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 12 қазандағы № 563 бұйрығымен бекітілген); Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары. (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен бекітілген); Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары. (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазан № 604 бұйрығымен бекітілген); Қашықтықтан білім беру технологиялар бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығымен бекітілген); университеттің академиялық саясаты негізінде дайындалған.

1.2. Ереже теориялық дайындықтың оқу нәтижелерін бекітуге, практикалық дағдылар мен құзыреттілікті алуға, сонымен қатар инновациялық технологияларды меңгеруге бағытталған білім алушылардың кәсіптік практикасын ұйымдастыру мен өткізудегі университеттің ұйымдастырушылық және оқу -әдістемелік қызметін реттейді.

1.3. Оқу процесі барысында жоғары оқу орындарының білім алушылары білім беру бағдарламаларының оқу жұмыс жоспарлары мен кәсіптік практика бағдарламаларына сәйкес кәсіптік практиканың негізгі түрлерінен өтеді: оқу (танысу, далалық, экскурсия, археологиялық, мұражай, мұрағат, мектеп, пленэр, геодезия, тілдік және т.б.), педагогикалық (педагогикалық танысу, психологиялық-педагогикалық, оқу-тәрбиелік, өндірістік педагогикалық), өндірістік (технологиялық, дизайн), диплом алды және зерттеу (магистранттар мен докторанттар үшін).

1.4. Кәсіптік практиканың әрбір түрінің мақсаттары, міндеттері күтілетін нәтижелері мен бағдарламалары болады, соның негізінде кәсіптік практиканың сәйкес базасы анықталады.

1.5. Ереже авторлық құқық объектісі болып табылады және оны ректордың рұқсатынсыз басқа ұйымдарға беруге тиым салынады.

1.6. Коронавирустық инфекциялық карантинге байланысты қашықтықтан оқыту технологиясы (ҚОТ) қолдана отырып оқу процесі кезеңінде оқу процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар Университеттің

²⁵ «Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті» КЕАҚ. - Сапа менеджменті жүйесі. - ОҚМПУ студенттерінің кәсіптік практикасын ұйымдастыру мен өткізу ережесі. – 2021 ж.» алынған.

Академиялық саясатының талаптарына сәйкес белгіленеді.

6 Процесс сипаттамасы

6.1 Жалпы ережелер

6.1.1 Кәсіптік практиканы ұйымдастыру тәртібі

Кәсіптік практика - білім алушылардың оқу жұмысының міндетті түрі болып табылады.

6.1.2 Білім алушыны кәсіптік практиканың барлық түрлеріне жіберу басқарма төрағасы - ректордың бұйрығымен ресімделеді, онда өту мерзімдері, практика базасы мен жетекшісі көрсетіледі. Форс-мажорлық жағдайлар мен қашықтықтан оқыту технологиясына (ҚОТ) көшу жағдайында практиканың барлық түрлері санитарлық - эпидемиологиялық режимге (СЭР) сәйкес ұйымдастырылады.

6.1.3 «Студенттердің кәсіптік практикасын ұйымдастыру мен өткізу» үрдісінің әрекет ету алгоритмі А қосымшасында көрсетілген.

6.1.4 Кәсіптік практиканың түрлері, мерзімі, көлемі мен мазмұны білім беру бағдарламасы мен оқу жұмыс жоспарына және академиялық күнтізбеге сәйкес айқындалады.

6.1.5 Кәсіптік практика бағдарламасын білім беру бағдарламасын дайындайтын кафедра жасайды, практика базалары ретінде айқындалған кәсіпорындарымен (мекемелерімен, ұйымдарымен) келісіледі және университеттің оқу және оқу әдістемелік істер жөніндегі проректормен оқу жылының басында бекітіледі (Б қосымшасы).

6.1.6 Кәсіптік практика бағдарламасы өзінің мазмұнында ББ бейінін / ББ, практика түрінің ерекшеліктерін, кәсіби стандарттар мен білім беру бағдарламасының талаптарын, ұйым қызметінің сипатын, практика объектісін көрсетеді.

6.1.7 Кәсіптік практиканың бағдарламасы негізінде кәсіптік практиканың жұмыс жоспар-кестесі жасалады және оны факультет деканы бекітеді (В қосымшасы).

6.1.8 Жыл сайын практиканың барлық түрлері бойынша базалық мекемелермен келісім шарт практика басталғанға бір ай бұрын кеш емес мерзімде жасалады (Г қосымшасы). Келісім шарттарды «Білім беру бағдарламаларын әдістемелік қамтамасыздандыру» бөлімі кәсіптік практика бойынша келісім шартты тіркеу журналына тіркейді (Д қосымшасы).

6.1.9 Білім алушы практикадан өтер алдында жетекшіден кәсіптік практика бағдарламасына сәйкес жұмыс жоспар кестесін және тапсырмаларды орындауға арналған әдістемелік нұсқауларды, практика күнделігін алады (Е, Ж қосымшалары).

6.1.10 Кәсіптік практиканың барлық түрі бойынша білім алушыларға оқу орнынан және практика базасынан (мекемеден, ұйымнан) жетекшілер тағайындалады. Практика жетекшілері ретінде ББ-ның ерекшеліктерін және практикалық базалардың қызметін білетін профессорлар, доценттер, тәжірибелі оқытушылар (кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі бар)

тағайындалады. Практика жетекшілері мекемелердегі жетекшілермен бірлесе отырып, практиканың өту барысын бақылайды, білім алушылардың есебін тексереді және есепті қорғауын ұйымдастырады. Педагогикалық практика педагогика және психология кафедрасымен бірлесіп ББ даярлайтын кафедраға бекітіледі.

6.1.11 Практика түрлері еңбек көлеміне қарай академиялық сағаттармен өлшенеді. Ол университеттің ішкі норматив ережелеріне сәйкес қарастырылады.

6.1.12 Педагогикалық практикада білім беру бағдарламасын даярлаушы кафедралар үшін практика жетекшісіне 10-14 студентке дейін, педагог және психолог әдіскеріне 50-60-тан көп емес студентке жетекшілік жасай алады.

6.1.13 Кәсіптік практика алдында жетекшілер мен әдіскерлер білім алушылармен орнықтыру (ұйымдастыру) конференцияларын өткізеді және оған хаттама толтырады.

6.1.14 Педагогикалық практика басталған күні мектеп директоры немесе орынбасары және пәннің әдістемелік бірлестік жетекшісі топ студенттерімен педагогикалық кеңес өткізеді, практикант студенттерді сыныптарға (бір сыныпқа 2 студенттен артық емес) бөледі. 2-курста ұйымдастырылатын педагогикалық-психологиялық практикада студенттер сынып жетекшісі және мектеп психологымен бірлесе жұмыс жасайды, практика бағдарламасы бойынша тапсырмаларды орындайды. 3-курстағы педагогикалық практика орта (5-8) сыныптарда, 4-курстағы педагогикалық практика жоғары (9-11) сыныптарда өту жоспарланады.

6.1.15 Кәсіптік практика соңынан білім алушылар бір апта көлемінде практика бойынша күнделік, бағдарламаларда көрсетілген жеке тапсырмалардың есебін жетекшісіне ұсынады және оны кафедра меңгерушісінің өкімімен құрылған комиссия алдында қорғайды. Білім алушының практикадан өту есебін қорғау хаттамасы түзіледі (И қосымшасы). Практика есебін қорғаудың нәтижелері белгіленген балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесіне сәйкес сараланған есепке алу әдісімен бағаланады. ҚОТ -ке ауысқан кезде практикалық есептерді қорғау цифрлық қосымшаларды қолдана отырып қашықтағы форматта ұйымдастырылады (Zoom, Webex, Microsoft teams және т.б.).

6.1.16 Практика жетекшілері кафедра меңгерушісіне жазбаша түрде есеп өткізеді. Білім беру бағдарламасының практика бойынша қорытынды есебі (К қосымшасы) кафедра мәжілісінде қаралады және факультеттің кеңесінде бекітіледі. Білім беру бағдарламасының барлық түрлері бойынша есептер «Білім беру бағдарламаларын әдістемелік қамтамасыздандыру» бөліміне өткізіледі.

6.1.17 Кафедра меңгерушілері практика жетекшілерімен және білім алушылармен практиканың қорытынды конференциясын ұйымдастырады

6.1.18 Белгілі себеппен кәсіптік практикадан уақытысында өтпеген студент факультет деканының өкімімен белгілеген мерзімде оқудан үздіксіз және ақысыз түрде өте алады.

6.1.19 Кәсіптік практика бағдарламасы бойынша тапсырмасын орындамаған және уақытысында есеп құжаттарын қорғауға келмеген студент академиялық қарыздар болып саналады.

6.1.20 Кәсіптік практикадан академиялық қарызын жою ақылы түрде факультет деканының өкімімен белгілеген мерзімде жүзеге асырылады.(Л қосымшасы).

6.1.21 Педагогикалық практика жетекшісінің міндеттері.

Шығарушы кафедраның практика жетекшісіне 1 топ бекітіліп беріледі.

Шығарушы кафедраның жетекшісі:

- практика басталардан бір ай бұрын білім алушылардың кәсіптік практикадан өтетін орнын анықтауға, практика өткізу туралы келісім шарт жасауға, практика бағдарламасын, практикадан өтуші білім алушылардың тізімін жасауға, практиканың нақты мерзімін көрсетуге ;

- практика басталардан бұрын білім алушылармен мектеп бағдарламасы бойынша коллоквиум өткізуге;

- оқыту-білім беру мекемесінің әкімшілігімен бірге студенттерді сыныптарға бөлуге, пән оқушысы және сынып жетекшісімен бірге білім алушылардың сабақтарының, сыныптан тыс жұмыстар мен тәрбиелік іс-шаралардың тақырыптарын анықтауға;

- студенттер үшін ашық сабақ өткізуге (1-2 сабақ);

- практикадан өтуші студенттер өткізетін сабақтар мен тәрбиелік іс-шаралардың графигін құруға, студенттік жұмыстардың барлық түрлері «Практикант бұрышында» көрініс табуын қадағалауға;

- студенттерге практиканың бүкіл кезеңіне арналған жоспар конспектісін жазуға, сабақтарда көрнекіліктер мен дидактикалық материалдарды пайданалуларына көмектесуге;

- практикадан өтуші білім алушылардың сабағына кіруге, оларға пән бойынша кеңес беруге, ҚМЖ, ҰМЖ тексеруге және бекітуге, оны талдауға және бағалауға, білім алушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша жеке тапсырмаларды орындауын қадағалауға;

- оқыту-білім беру мекемелерінің жетекшілері өткізетін орнықтыру конференциялары мен кеңестерге қатысуға;

- педагогикалық практика бойынша сынақтан өткізуге және педагогика, психология оқытушыларымен бірлесіп ортақ баға қоюға міндетті.

6.1.22 Педагогика пәнінің оқытушысы «Педагогика» кафедрасының оқытушысы:

- білім алушылардың педагогикалық практикасына әдістемелік жағынан жетекшілік жасауға, оқытудың, тәрбиелеудің, кәсіптік бағдар берудің өзекті мәселелері бойынша кеңес беруге;

- сынып жетекшісімен бірлесіп практикадан өтуші білім алушылардың оқушылармен жүргізетін тәрбие жұмысын жоспарлауға, тапсырмалардың орындалуы үшін кеңес беруге;

- білім алушылардың ашық тәрбиелік іс-шаралар, сыныптан тыс сабақтар өткізуге, білім алушылардың, сабаққа дайындаулары мен

өткізулеріне көмек беруге, өткізілген сабақтарға талдау жасауға;

- білім алушылардың педагогикалық шеберлік негіздерін меңгеруге, білім алушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша тапсырмаларды орындауына көмек беруге;

- білім алушылармен бірге практика кезеңіне арналған күнтізбелік-тақырыптық жұмыс жоспарын жасауға;

- педагогикалық практика бойынша орнықтыру және қорытындылау конференцияларына, оқыту-тәрбие беру мекемелерінде жетекшілер өткізген кеңестерге міндетті түрде қатысуға;

- практика бойынша сынақтау және жалпы бағасын қоюға;

- практика бойынша есеп жазуға және топ жетекшісіне өткізуге міндетті.

6.1.23. «Психология» кафедрасының оқытушысына 50-ден көп емес студент бекітіліп беріледі.

Психология пәнінің оқытушысы:

- жекелеген оқушылар мен оқушылар ұжымын психологиялық жағынан зерттеу бойынша тапсырмалар әзірлеуге;

- практикадан өтуші білім алушылардың сабақтары мен сыныптан тыс өткізілген іс-шараларына қатысуға және талдау жасауға;

- жекелеген оқушы мен оқушылар ұжымын зерттеудегі студенттер жұмысына жетекшілік жасауға, социометрия бойынша сабақ өткізуге, сондай-ақ білім алушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша тапсырмаларды орындауына көмек беруге;

- психология бойынша ашық іс-шаралар өткізуге;

- педагогикалық практика бойынша өткізілген орнықтыру және қорытындылау конференцияларына, оқыту-тәрбие беру мекемелерінің жетекшілері өткізген кеңестерге қатысуға, практика бойынша сынақтауға және жалпы бағасын қоюға;

- практикадан өтуші білім алушылармен күнтізбелік-тақырыптық жұмыс жоспарын жасауға міндетті.

6.1.24. Педагогикалық практика бойынша есеп беру кезінде (жоғары оқу орнынан кейінгі білім) білім алушылар комиссияға дәріс пен практикалық сабақтың аналитикалық конспектісін ұсынады (М, Н қосымшасы).

6.2 Кәсіптік практиканың негізі ретінде базаны анықтау тәртібі

6.2.1 Білім алушылардың кәсіптік практиканы өткізу үшін базасы ретінде жарғылық қызметі қарларды даярлаудың бейініне және білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкес келетін, кәсіптік практикаға жетекшілік етуді жүзеге асыру үшін білікті кадрлары және материалдық-техникалық базасы бар айқындалады.

6.2.2 Педагогикалық ғылымдар саласындағы білім беру бағдарламалары үшін практика базаларына мектепке дейінгі ұйымдар, жалпы орта білім беру (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта) ұйымдары, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары енеді.

6.2.3 Өндірістік практика базаларына білім алушының оқитын ББ сәйкес келетін өндірістік мекемелер енеді.

6.2.4 Диплом алды практика базалары диплом жұмысының тақырыбына сәйкес анықталады, бітіруші курста жүргізіледі. ғылыми жетекшісі жүзеге асырады.

6.2.5 Практика базасы – ұйым білім алушылармен кәсіптік практиканы өту кезінде болатын қайғылы оқиғаларға 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сәйкес толық жауапты болады.

6.2.6 Кәсіптік практиканың әр түрі бойынша білім алушыларға оқу орнынан және практика базасынан (мекемеден, ұйымнан) жетекшілер тағайындалады. Қажет болған жағдайда консультанттар тағайындалады.

6.2.7 Практиканың ұзақтығы 30 сағатқа тең апта ішінде (5 күндік жұмыс аптасында күніне 6 сағат) практикадағы студенттің нормативтік жұмыс уақытына қарай аптамен анықталады.

6.2.8 Оқу практика базаларына мамандықтың бейініне сай келетін оқу орындары, оқу шеберханалары, зертханалар, полигондар, тәжірибе шаруашылықтары, ЖОО-ның басқа да оқу-көмекші құрылымдары мен мекемелері кіреді. Оқу практикасы оқу пәндерін оқып зерделеудің жалғасы болатын жағдайда өндірістік оқыту шебері немесе тиісті пәнді оқытатын оқытушы жүргізеді. Университет дайындайтын педагогикалық ғылымдарға жатпайтын, өзге де ББ оқу практика базасына ББ бейініне сай келетін ұйымдар енеді.

6.2.9 Білім алушылардың кәсіптік практикадан өтудегі материалдық шығындары университеттің жылдағы шығын сметасында қарастырылады. Шығынның көлемі нормативтік құжаттармен анықталады. Білім алушылардың практика орындарындағы жетекшілеріне еңбекақы университеттің сағаттық қоры есебінен төленеді (Л қосымшасы).

6.3.3 Педагогикалық практика

6.3.3.1. Педагогикалық практика жалпы ғылыми, психология-педагогикалық, әдістемелік және арнайы пәндер бойынша білімдерді бекіту және тереңдету, теориялық білімдер негізінде педагогикалық машықтарды, дағдылар мен құзыреттерді қалыптастыру болып табылады. Ол:

- 1) 2-курстың білім алушыларының психология-педагогикалық практикасын;
- 2) 3-курстың білім алушыларының оқу-тәрбиелік педагогикалық практикасын;
- 3) 4-курстың білім алушыларының өндірістік педагогикалық практикасын қамтиды.

Өндірістік практика педагогикалық ғылымдар үшін білім беру ұйымдарында ұйымдастырылатындықтан өндірістік практика педагогикалық практика болып саналады.

6.3.3.2. Педагогикалық практиканың негізгі міндеттері:

- 1) педагогикалық қызметтің бастапқы тәжірибесін игеру;
- 2) сабақ беру мен оқыту әдістемесін меңгеру;

- 3) педагогикалық шеберліктің негіздерін білу;
- 4) оқу-тәрбие және оқытушылық жұмысты өз бетінше жүргізудің машықтары мен дағдыларына баулу;
- 5) ғылыми-психологиялық және педагогикалық зерттеудің дағдыларын меңгеру;
- 6) тәрбие жұмысының әдістемесін меңгеру;
- 7) оқытудың инновациялық технологияларын білу;
- 8) оқу және тәрбие жұмысы барысында білім алушыларға олардың даму ерекшеліктерін ескере отырып жеке тәсілді жүзеге асыру болып табылады.

6.3.3.3. Ғылыми – педагогикалық магистратурадағы педагогикалық практика практикалық дағдылар мен оқыту әдістерін дамыту мақсатында жүзеге асырылады.

6.3.3.4. Педагогикалық практика теориялық дайындық кезеңінде оқу процесін үзбей жүргізіледі. Бұл ретте магистранттар бакалавриатта, ал докторанттар бакалавр мен магистратурада сабақ жүргізуге тартылуы мүмкін.

6.3.3.5. Жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудегі педагогикалық практиканың мақсаттары:

- жоғары мектеп мұғалімінің кәсіби дағдыларын қалыптастыру және дамыту;
- педагогикалық шеберліктің негізін, өз бетінше оқыту, оқу -тәрбие жұмысының қабілеттері мен дағдыларын меңгеру.

6.3.3.6. Магистранттар мен докторанттардың педагогикалық практикасы келесі формаларда өтуі мүмкін:

- білім алушының магистрлік диссертациясының жетекшісімен анықталған және магистранттың ғылыми қызығушылықтарының бағытына сәйкес келетін тақырып бойынша дәріс дайындау және өткізу;
- магистрлік диссертациясының жетекшісі анықтаған және студенттің ғылыми қызығушылық бағытына сәйкес келетін тақырып бойынша семинар дайындау және өткізу;
- практикалық жұмысқа кейстер, материалдарды дайындау, практика жетекшісінің нұсқауы бойынша тапсырмалар құрастыру және т.б.;
- студенттерге іскерлік ойын өткізуге қатысу;
- курстық жұмыстар мен практика бойынша есептерді тексеруге қатысу;
- практика жетекшісі тапсырған басқа да жұмыс түрлері.

Мазмұны

Кіріспе

- 1. Педагогикалық практиканың маңызы**
- 2. Практиканы ұйымдастырудың шетелдік тәжірибесі**
- 3. Педагогикалық практика өту үшін білім беру ұйымын таңдау критерийлері**

Қорытынды

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Қосымша

Министерство просвещения Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

**Методические рекомендации по отбору организаций
среднего образования для прохождения педагогической
практики**

Астана – 2023

Рекомендовано к изданию Научно-методическим советом Национальной академии образования им. Ы. Алтынсарина (протокол № 1 от 20 марта 2023 г.)

Методические рекомендации по отбору организаций среднего образования для прохождения педагогической практики. – Астана: НАО им. И. Алтынсарина, 2023. – 51 с.

Данные методические рекомендации разработаны с целью выявления критериев по отбору организаций среднего образования для прохождения педагогической практики. Существует множество факторов, влияющих на эффективность прохождения студентами педагогической практики, одним из которых является качество производственной базы. В методических рекомендациях представлены критерии при отборе организаций среднего образования в качестве базы педагогической практики. Методические рекомендации содержат информацию актуальную в контексте эффективной организации практики для студентов педагогических специальностей.

Методические рекомендации предназначены для руководителей организаций среднего образования и педагогических вузов, педагогов, методистов методических кабинетов и специалистов, работающих в системе образования.

Введение

Педагогическая практика является важным аспектом подготовки будущих учителей. Производственная практика позволяет студентам применять знания и навыки, полученные в период теоретического обучения. Другими словами, практика позволяет студентам применять теорию на практике, развивать, и совершенствовать навыки преподавания, укреплять уверенность в выбранной профессии, способность общаться с обучающимися, обучаться у опытных педагогов. После завершения практики студенты начинают осознавать секреты профессии и понимать необходимые навыки для становления успешным и квалифицированным педагогом. Поэтому практика считается важным элементом программ подготовки педагогов.

Существует множество факторов, влияющих на эффективность прохождения студентами педагогической практики. На качество практики влияют:

- теоретическое знание студентов;
- их отношение к практике;
- опыт и компетенции педагога-наставника;
- потенциал организаций среднего образования и др. факторы.

Отношение студента к практике может меняться в зависимости от уровня поддержки его руководителей в вузе, наставника в школе, условий, созданных организацией образования для практикантов. Это, в свою очередь, также влияет на отношение будущего педагога к выбранной профессии. Поэтому важна правильная и качественная организация педагогической практики.

Одним из наиболее важных факторов, влияющих на качество практики, является качества базы организации образования. Поскольку, такие компоненты как менеджмент в организации образования, качественный состав педагогических кадров, корпоративная культура, качество знаний обучающихся, внешняя и внутренняя коммуникация определяют эффективность практики. В связи с этим многие высшие учебные заведения уделяют большое внимание выбору организации образования для своих студентов в качестве базы педагогической практики.

В данных методических рекомендациях изложены критерии отбора организаций образования для прохождения практики студентами педагогических специальностей. Рекомендации сформированы на основе анализа отечественного и зарубежного опыта организации практики для будущих педагогов.

Методические рекомендации состоят из трех глав. В первой главе рассматривается значимость эффективной организации педагогической практики. В этом разделе изложены роль практиканта, наставника, директора школы и ответственного за практику руководителя в вузе.

Во второй главе описан зарубежный опыт организации практики. В этой главе при организации практики для своих студентов отмечены критерии

выбора школ зарубежными вузами. Также выделены особенности входа в профессию в зарубежных странах.

Третья глава посвящена определению организации образования в качестве базы педагогической практики. В данной главе обоснованы критерии определения организаций образования для прохождения практики. Разные факторы влияют на выбор школы для прохождения педагогической практики, такие как направление по предмету, содержание Типовой учебной программы, географическое расположение организации образования, безопасность, опыт взаимоотношения с университетом и др. В данной главе описаны значимость каждого критерия для эффективной организации педагогической практики.

В заключительном разделе обобщена информация, представленная в предыдущих главах. Содержание данной главы помогает читателю понять суть и основные тезисы методических рекомендаций.

Методические рекомендации предназначены для руководителей организаций среднего образования и педагогических вузов, педагогов, методистов методических кабинетов и специалистов, работающих в системе образования.

1. Значимость педагогической практики

Практика является важным элементом, требуемым в процессе освоения любой специальности, при вхождении в профессию. На этом этапе будущие специалисты используют теоретические знания на практике и оттачивают свои навыки и способности под руководством опытного наставника. Изучение будущими профессионалами тонкостей своей сферы, профессии, формирование собственного стиля и методики преподавания закладываются на этапе практики. Поэтому закономерно, что высшие учебные заведения уделяют большое значение приобретению студентами практического опыта. Прохождение практики на производстве интегрированы в учебные программы подготовки кадров.

Цель производственной практики – предоставление студентам возможность применить теоретические знания и навыки, приобретенные на занятиях, в реальных условиях. Студенческая практика может принимать разные формы, виды в зависимости от области специализации и конкретной образовательной программы. В последующих абзацах кратко описаны наиболее распространённые виды студенческой практики.

Педагогическая практика – это тестирование на практике будущих педагогов, в ходе которого они преподают под руководством учителя наставника, работают с детьми и родителями, знакомятся со школьной атмосферой. Сначала студенты помогают опытным педагогам планировать и проводить занятия, оценивать успеваемость учащихся и управлять классом. Они набирают опыта и проверяют свои преподавательские способности в ходе практики, постепенно берут на себя педагогическую ответственность с помощью опытного педагога.

Практика студентов медицинских специальностей – это работа в больнице или клинике под руководством и наблюдением опытных медицинских работников, врачей. Они не только помогают в уходе за пациентами, оказывают медицинскую помощь согласно протоколу, но и приобретают практические навыки и опыт работы с медицинскими устройствами.

Практика студентов по специальности, связанный с бизнесом или управлением, обычно проходит в коммерческих структурах. Это практика, при которой студенты работают в компании или организации, приобретая опыт в таких областях, как менеджмент, маркетинг, финансы или управление человеческими ресурсами, развивая предпринимательские, деловые и коммуникационные навыки.

Практика представителей инженерно-технических специальностей проходит на производственных предприятиях, в строительстве, на заводах и фабриках. Студенты могут проводить исследования, участвовать в разработке проектов.

Практика будущих юристов и социальных работников организуется на соответствующей базе. Студенты работают с организациями или агентствами

социального обслуживания, приобретая опыт в таких областях, как делопроизводство, юридические процедуры, работа с общественностью или адвокатура.

В целом, производственно-профессиональная практика организуется для студентов всех профессий. Практика дает студентам ценный опыт, который помогает преодолеть разрыв между теоретическими знаниями и практическим применением. Они также могут стать условием для студентов наладить профессиональные связи и накопить необходимый капитал для будущей работы.

Педагогическая практика является частью учебного процесса подготовки. Данный этап обеспечивает получение практического опыта в классе под руководством опытного наставника. Это дает возможность студентам применить свои знания и навыки в реальном контексте, поможет им развить компетенции, необходимые для того, чтобы стать эффективными и успешными учителями. На данном этапе студенты получают возможность рефлексировать о своем опыте и получить рекомендации от опытного педагога, а также от других педагогов-практиков.

Педагогическая практика подразумевает применение педагогической теории и методов обучения в классе и включает в себя множество мероприятий, таких как планирование урока, управление классом и коммуникация. Практика дает возможность осознать всю глубину профессии педагога, познать эффективные стратегии и методы преподавания, которые содействуют стимулировать мотивацию учащихся к обучению. Также, практика дает будущим учителям практический опыт работы в классе, помогая им развить навыки и уверенность, необходимые для того, чтобы стать эффективными учителями. Во время педагогической практики будущие педагоги имеют возможность наблюдать и учиться у других опытных преподавателей, а также участвовать в мероприятиях профессионального развития, таких как мастер-классы и тренинги.

На практике студенты учатся применять современные подходы педагогики, результативных стратегий построения образовательного процесса в классе – эффективные принципы обучения. В таблице 1. представлена краткая характеристика основных принципов эффективного обучения.

Педагогическая практика может принимать разные формы и длительность в зависимости от программы и уровня образования. Другими словами, требования педагогической практики могут варьироваться в зависимости от высшего учебного заведения, программы подготовки педагогов, школы, в которой они проходят практику по предмету или уровню образования. Поскольку педагогическая практика является обязательной составляющей программ подготовки педагогов, ее продолжительность изменяется в соответствии с содержанием программ и может варьироваться от нескольких недель до полного семестра или учебного года в отдельных странах. Сроки обычно определяются требованиями уполномоченного органа, отношением учебного заведения к практике.

Таблица 1. Эффективные принципы обучения в классе

Название принципа	Характеристика
Активное обучение	Стимулирование обучающихся к активному участию в обсуждении изучаемой темы, применение интерактивных методик. Это достигается с помощью активных методов обучения, такие как диалог, вопросы обратной связи, практические занятия, групповые обсуждения, упражнения для решения проблем и многое другое. Также включает выбор правильных материалов, разработку интересных действий для проведения занятий.
Оценивание на уроке	Использование критериального оценивания (критериальное оценивание: формативное оценивание, суммативное оценивание) для обеспечения контроля успеваемости обучающихся и обратной связи. Оценивание направлено на развитие обучающегося, раскрытие рефлексивных и творческих способностей, повышение его интереса и мотивации к обучению.
Обучение, ориентированное на потребность обучающихся	В таком педагогическом подходе главное внимание уделяется на потребность и интересы обучающихся. Планы урока разрабатываются с учетом запросов обучающихся, им дается возможность формировать знания на основе собственного поиска, опыта.
Интеграция современных технологий в образовательном процессе	Использование современных информационных технологий, инструментов и ресурсов (компьютерные технологии, онлайн-ресурсы, цифровые медиа, аудио-видео материалы) с целью улучшения качества преподавания, облегчения восприятия информации и ее запоминания. Интеграция современных информационных технологий в процесс обучения повышает интерес обучающихся к занятиям.

<p>Создание позитивной атмосферы в классе</p>	<p>Это означает создание благоприятного климата на уроке, позитивные модели поведения и коммуникации, отсутствие лишних предметов и действий в классе, мешающих обучающимся. Умение использовать эффективные стратегии управления классом, поведением обучающихся. Здоровая атмосфера повышает успеваемость учеников, активизирует их участие в обсуждении темы.</p>
<p>Дифференцированное обучение</p>	<p>Адаптация методов и материалов обучения отдельными обучающимися с учетом их потребностей и способностей. Это означает обучение с учетом различий в успеваемости обучающихся, их способности по восприятию информации, языковых барьеров, других особенностей.</p>
<p>Рефлексия</p>	<p>Постоянное размышление и анализ педагогом своих достижений и проблем. В результате анализа повышение педагогической квалификации и улучшение своей деятельности.</p>

Эффективная педагогическая практика включает в себя глубокое понимание учебных потребностей и способностей отдельных обучающихся, а также способность создавать среду, благоприятную для обучения. В целом педагогическая практика в большинстве случаев состоит из нескольких этапов, то есть ступеней организации практики. В следующих абзацах кратко изложены данные ступени.

Первый этап – это ознакомление студентов, пришедших на практику, с организацией образования. На данном этапе дается информация об истории школы, Типовой учебной программе организации образования, особенностях организации учебно-воспитательного процесса и др. На этом этапе также происходит знакомство с педагогом-наставником и классом, прикрепленным к каждому студенту.

На втором этапе студенты занимаются наблюдением уроков наставника, чтобы узнать об эффективных методах обучения и стратегиях управления классом. Практиканты следят за стилем преподавания опытного учителя, ее/его взаимоотношений с обучающимися. Это позволяет будущему учителю принять и практиковать методы преподавания, управления классом. Будущие

педагоги при наблюдении следят за организацией занятия наставником, постепенно психологически готовясь к принятию на себя ответственности. Также практиканты совместно с наставником разрабатывают планы уроков и других образовательных мероприятий. В связи с чем они начинают изучать такие вопросы, как планирование и проведение урока, оценка успеваемости учащихся и управление ситуацией в классе. Тем самым каждый практикант набирается опыта по составлению краткосрочного плана урока и преподавания предмета. Таким образом, данный этап является периодом адаптации к организации преподавания и психологической подготовки к ведению урока.

На третьем этапе практиканты начинают проводить занятия, берут на себя обязанности педагога, обучая небольшие группы или отдельных учеников во время урока и постепенно переходя к преподаванию всего класса. Такая адаптивная интеграция позволяет студентам развивать свои навыки и повышать уверенность в себе.

Следует отметить, что многие зарубежные вузы и школы организуют параллельные обучающие мероприятия для практикантов, такие как семинары, воркшопы, которые помогают студентам развивать навыки преподавания, оказывают психологические поддержки. Такие мероприятия важны для профессионального развития студентов.

Благодаря практике, для студентов открываются новые перспективы, развиваются не только педагогические навыки, но и личностные способности. Для студентов педагогических специальностей практика необходима для развития их педагогических навыков, повышения уверенности, понимания тонкости профессии, получения обратной связи от опытных учителей, ознакомления новшествами в сфере среднего образования, учиться на ошибках. Одна из самых важных потребностей практики – это то, что она позволяет учащимся не только получить практический опыт в классе, но и установить профессиональные связи, собрать рекомендации, которые могут быть необходимы для будущей работы.

Сначала будущие педагоги учатся применять теорию на практике, что помогает им совершенствовать свои знания. Практика позволяет студентам рефлексировать о своем опыте в классе и думать о том, как они могут улучшить свой опыт преподавания. Другими словами, практика позволяет учащимся получать обратную связь от опытных учителей и наставников. Эта обратная связь может помочь им определить качества и компетенции, которые необходимо улучшить. Как правило, студенты получают обратную связь от своих наставников или, в некоторых случаях, от ответственного руководителя университета после каждого урока или каждого дня (иногда ответственные преподаватели в колледже или высшем учебном заведении поддерживают их, посещая практические занятия студентов). Эта обратная связь помогает практикантам определить свои сильные и слабые стороны как будущего педагога, улучшить свои способности, мотивирует их ставить цели, которые они должны выполнять для развития своего педагогического опыта.

Практика позволяет развивать педагогические навыки студента. Во время практики студенты изучают управление классом, планирование урока, стратегии обучения и другие навыки, необходимые для того, чтобы стать эффективным учителем. Также научиться привлекать обучающихся к учебе, мотивировать, дифференцировать обучение и создавать приятную учебную среду. Поэтому практика является неотъемлемой частью подготовки будущего педагога.

Рефлексия – важный аспект педагогической практики. Наставники содействуют студентам в развитии данного качества. Студенты рефлексиируют о своем опыте, о качествах, которые необходимо улучшить. Этот процесс размышлений помогает студентам развить свои педагогические навыки.

Будущие педагоги научатся преодолевать трудности, решать проблемы. На этапе практики студенты могут столкнуться со многими незапланированными трудностями. В ходе практики они выстраивают коммуникацию с обучающимися разным поведением, способностями. Это содействует быть готовым к неожиданным изменениям на работе. Такие условия способствуют взрослению молодой личности, развитию способности принимать решения.

Практика развивает коммуникативные навыки. Студент умеет строить профессиональные и рабочие отношения со своими учениками, родителями, наставником и другими педагогами в школе. Такой опыт, навыки общения могут быть полезны молодому специалисту в любой сфере.

Студенты учатся на своих ошибках. Совершение ошибок – нормальная часть процесса обучения. По этой причине студент, допустивший ошибку во время практики, старается не повторять ее в следующий раз. Поэтому практика позволяет будущим педагогам выявлять в себе педагогические качества, требующие совершенствования.

Еще одно преимущество практики – способствовать повышению уверенности студентов в преподавании. Знакомство с учащимися и воспитанниками с разным поведением во время занятий, умение отвечать на их вопросы, построение коммуникации повышают уверенность в себе. В результате это помогает уменьшить их беспокойство, страх быть педагогом. Они чувствуют себя более расслабленными в классе.

Все это станет фундаментом профессионального развития практиканта как специалиста. Практика позволяет студентам развивать свои профессиональные сети и взаимодействовать с педагогическим сообществом, которые являются необходимым капиталом для дальнейшего непрерывного профессионального развития.

Практика – это процесс, в котором два участника играют главную роль. Другими словами, качество практики напрямую зависит от мотивации студента к обучению, а также от способности наставника раскрыть потенциал практиканта. Следующие личности, влияющие на качество практики – это директор организации образования и руководитель, назначенный

университетом. Учитывая важность этой четверки, в следующих абзацах будут перечислены их обязанности для проведения качественной практики.

Обязанности студента. Очевидно, что качество практики зависит не только от вуза, школы, наставников, но и от мотивации студента к обучению. Для каждого студента педагогическая практика является важной частью вхождения в профессию. Это прекрасная возможность учиться и расти. Студенты могут многому научиться у опытных педагогов во время своей педагогической практики. Важно, чтобы каждый студент понимал, использовал это, планировал и проводил занятия в соответствии с потребностями в классе, тесно работал с наставником. Советы, которые опытные учителя предлагают студентам, проходящим педагогическую практику, представлены в таблице.

Таблица 2. Советы, которые должны учитывать студенты, проходящие практику

Советы	Содержание
Посещайте занятия опытных педагогов	Посещайте уроки разных педагогов и наблюдайте за опытными учителями в классе, обращая внимание на их методы и технологии обучения, методы управления классом и навыки общения с обучающимися.
Качественная подготовка к уроку	Найдите время, чтобы спланировать свои занятия. Подумайте о своих целях обучения, содержании, которое вы охватываете, и методах, которые вы используете для привлечения учеников. Это поможет вам оставаться организованным и максимально эффективно использовать свое учебное время.
Выстраивайте правильные отношения с обучающимися	Установите доверительные отношения с обучающимися. Старайтесь поддерживать правильную коммуникацию не только в классе, но и вне класса. Это поможет создать позитивную атмосферу в классе и повысить вовлеченность учащихся.
Запросите обратную связь от вашего наставника, руководителя	Попросите обратной связи о своем опыте преподавания и примите во внимание их рекомендации. Попросите не только наставника, но и студентов, других коллег, которые готовы

	высказать свое мнение о вашем опыте преподавания. Это поможет вам улучшить свои педагогические навыки, определить области для улучшения, соответственно содействует стать лучшим педагогом в будущем.
Налаживание общения с другими педагогами	Также важно учиться у других педагогов. Постройте хорошие отношения с другими учителями, чтобы они могли поделиться своими методиками, планами уроков и опытом. Совместная работа, участие в реализации проектов с другими педагогами может дать вам новые идеи и перспективы в обучении. Это также обеспечивает легкую интеграцию в педагогическое сообщество в будущем.
Используйте новые технологии для улучшения образовательного процесса	Внедряйте новые технологии в свое занятие, чтобы улучшить процесс обучения и участия. Технологические инструменты помогают создавать интерактивные и интересные уроки, а также предоставляют данные для анализа успеваемости обучающихся.
Рефлексия	Найдите время, чтобы размышлять о своем педагогическом опыте. Размышление о своей работе позволяет студенту определить свои сильные и слабые стороны как педагога. Такое размышление может помочь вам определить качества, которые необходимо улучшить и развить свои навыки учителя, чтобы строить планы на будущее.
Посещайте мероприятия, обучающие семинары	Посещайте семинары, конференции и другие возможности профессионального развития, чтобы изучить новые стратегии, технологии и инновационные педагогические практики. Такие мероприятия содействуют вам быть в курсе последних тенденций в сфере образовании и дать идеи для новых экспериментов.

Непрерывное образование	Продолжайте совершенствовать свою квалификацию, станьте «студентом» на всю жизнь. Читайте статьи и книги по педагогике, посещайте онлайн и офлайн мероприятия, будьте в курсе новых исследований и передового опыта в области образования.
-------------------------	--

Обобщая информацию в таблице, стать хорошим педагогом – это непрерывный процесс, требующий рефлексии, обратной связи, профессионального развития, коммуникации, интеграции технологий и мотивации к обучению на протяжении всей жизни. Из студента, который в ходе практики осознал необходимость формирования таких навыков для того, чтобы стать квалифицированным учителем и начал формировать из них повседневную привычку, в будущем выйдет лучший педагог.

Кроме того, студенты должны сохранять высокий уровень профессионализма во время практики. Требования к педагогам, педагогическая этика и др. правила также распространяются и на практикантов. Также требуется дресс-код, своевременное посещение работы, правильное общение с наставником, учителями, учениками и родителями, соблюдение принципов педагогического сообщества и школы. Студенты должны осознать, что они являются частью педагогического сообщества и понимать, что важно поддерживать достоинства этого коллектива.

У студента должен быть наставник на практике, который объясняет, что такие навыки необходимы для того, чтобы стать педагогом. Наставник помогает студенту-практиканту постоянно получать обратную связь и поддержку, а также помогает ему рефлексировать о своем опыте и улучшить свои учебные навыки и методику. В качестве наставника в большинстве случаев закрепляется опытный учитель с высокими достижениями в области педагогической деятельности. Другими словами, наставничество означает признание квалификации учителя руководством школы.

Обязанности наставника. Правильное взаимоотношение между наставником и практикантом является залогом успеха педагогической практики. Позитивная коммуникация между этими лицами делает практику эффективной и результативной. Правильное формирование этой коммуникации во многом зависит от наставника, от его опыта и квалификации. О методах поддержки опытного учителя практиканта, способах построения позитивной коммуникации будет написано ниже.

Педагог-наставник должен заранее и открыто разъяснять студенту все правила, требования, условия, предъявляемые в ходе практики. Определение правила до начала практики позволит избежать конфликтов в последующем периоде. Важно, чтобы наставник четко сформулировал все задачи и обязанности студента. Должны быть четкие условия, касающиеся ролей и обязанностей практиканта, а также его собственных ролей и обязанностей в

качестве наставника. Это означает, что наставник объясняет и резюмирует, что ожидается от студента, как он получит обратную связь, как часто происходит встреча, как будет оцениваться деятельность практиканта, часы совместной работы, требуемые функции и др. детали.

Как и любая профессия, педагогическая сфера имеет трудности и особенности. Для студентов, которые только на практике осознают особенности профессии, эти трудности могут показаться сложными, что повлияет на их карьерные планы. Наставник может поддержать студентов в такие моменты, дать рекомендации о том, как справиться с такими проблемами.

Совместная работа над планированием урока, управлением классом и другими аспектами обучения помогает практиканту учиться у опытного учителя. Важно, чтобы наставник обеспечил практикантам позитивную среду. Это означает среду, в которой студенты чувствуют поддержку и поощрение при риске и эксперименте. Комфортная атмосфера для студента означает, что они открыто могут задавать вопросы и получать советы. Другими словами, он может создать пространство, в котором учащиеся чувствуют себя комфортно, задавая различные вопросы, делясь проблемами, которые волнуют их. Это позволяет студентам чувствовать себя более комфортно и получать поддержку во время педагогической практики. Побуждать студентов задавать вопросы и побуждать их участвовать в диалоге может помочь им глубже понять работу, которую они выполняют, и специальность, в которой они учатся. Опытный учитель должен ценить вклад практиканта и поощрять его к большей ответственности, в то время как практикант должен уважать опыт и экспертные знания опытного учителя. В целом, благодаря эффективному общению, обмену опытом, доступности, постоянной обратной связи, мотивации к размышлениям и использованию технологий можно создать благоприятную и привлекательную атмосферу для студентов.

Наставники делятся своим опытом и знаниями об эффективных методах обучения, стратегиях управления классом, о том, как вовлечь учащихся в активное обучение, как дифференцировать обучение и др. тонкости профессии. При этом студенты педагогических специальностей могут не знать о последних изменениях содержания среднего образования, внутреннего распорядка в организации образования. Важно, чтобы наставники информировали практикантов о новшествах в сфере образования.

Открытое общение является ключом выстраивания позитивной коммуникации. Оба должны чувствовать себя комфортно, выражая свои мысли и опасения, и запрашивая друг у друга отзывы и рекомендации. Кроме того, наставники могут помочь студентам познакомиться и наладить отношения с учащимися, коллегами и сотрудниками школы. Это поможет практикантам почувствовать себя интегрированными в школьное сообщество и глубже понять задачи профессии педагога.

Также важно, чтобы студенты, пришедшие на практику, участвовали в мероприятиях школы и класса, например, педагогических советах, заседаниях

методического объединения, родительских собраниях. Благодаря этому студенты получают возможность полностью погрузиться в атмосферу будущей профессии.

Важно, чтобы наставники регулярно предоставляли обратную связь, чтобы помочь студентам улучшить свои навыки преподавания. Отзывы опытного педагога могут помочь практиканту улучшить навыки практиканта. Сосредоточение внимания как на сильных сторонах студентов, так и на областях, нуждающихся в улучшении, постоянное предоставление обратной связи, направленной на предоставление рекомендаций о том, как улучшить опыт преподавания, является актуальным. Обратная связь должна быть конструктивной, содержательной и конкретной.

Содействие в обеспечении практикантов необходимыми ресурсами также входит в функции наставников. Опытные учителя могут предоставить обучающимся ресурсы, такие как планы уроков, учебные материалы. Эти ресурсы могут быть полезны студентам. Такие ресурсы помогают студенту качественно выполнять педагогическую деятельность и развивать педагогические навыки.

Наставники стимулируют рефлекссию практикантов. Рефлексия является составной частью учебного процесса в современной педагогике. Предоставление учащимся возможности подумать о своем опыте поможет им глубже понять, чему они научились и как они могут использовать его в будущем. Опытные учителя побуждают учащихся анализировать свой педагогический опыт и думать о том, как его улучшить. Для этого он позволяет студентам задуматься о своем педагогическом опыте и поделиться своими мыслями с самим собой. Процесс рефлексии, сложившийся в ходе практики, приводит студентов к постоянным размышлениям о развитии своих педагогических навыков. Это поможет им определить навыки, которые им необходимо развить и поставить цели по их улучшению.

Опытные педагоги делают путь освоения профессии будущим педагогом максимально плавным путем постепенного и равномерного увеличения педагогической нагрузки. Наставник предлагает студентам постепенно выполнять обязанности педагога, приобретать возможность контролировать обучение и экспериментировать. Практиканты начинают практику с наблюдения работы наставника, реализуют вспомогательные задачи, а затем постепенно берут на себя учебные задачи, такие как обсуждение в классе, планирование и проведение уроков, а также оценка успеваемости учащихся. Студенты начинают приобретать практический опыт, беря на себя преподавание под руководством наставника. Это позволяет им планировать, проводить уроки, управлять классом и практиковаться в работе со своими учениками. Студенты могут изучить эффективные стратегии управления классом, наблюдая и применяя методы вовлечения учащихся, управления поведением и создания приятной учебной среды. Наставник рассказывает учащимся, как общаться с учащимися, и показывает, как это сделать. Студенты могут работать с наставниками для разработки и уточнения

учебных программ, включая выбор соответствующих материалов, разработку планов уроков и оценку успеваемости учащихся. Во время этого процесса наставник обеспечивает руководство, поддержку и обратную связь. При поддержке опытных учителей студенты могут приобрести навыки и уверенность, необходимые для того, чтобы стать квалифицированным педагогом.

Кроме того, важно, чтобы наставник разъяснял студентам, что они являются членом педагогического сообщества и необходимо соблюдать культуру, профессионализм, этичность, сложившиеся в этом коллективе. Это поможет практикантам почувствовать, что они являются частью педагогического сообщества.

Наставничество способствует повышению квалификации опытного педагога. Во время практики наставник не только обучает студентов, которые только начинают свою карьеру, но и сам является моделью подражания для будущего педагога. Здесь важно, чтобы наставник, демонстрируя свою квалификацию, применял современные технологии, методы обучения. Поскольку наставничество будущего учителя – это не только критическая оценка деятельности практиканта, но и критическое осмысление своей деятельности. Поэтому рекомендуется использовать технологии, чтобы студенты могли последовать их примеру. Это может включать использование различных инструментов для делегирования задач, общения, оценки, проведения встреч. Применяя эффективные методы обучения, технологии, опытные педагоги могут показать студентам, что у них высокие требования к практикантам.

В целом, грамотное наставничество является важным аспектом педагогической практики. Опытные педагоги могут оказать ценную поддержку студентам во время педагогической практики, дать правильные советы. Наставник делится своим опытом, создает обратную связь, выстраивает грамотную коммуникацию, стимулирует рефлекссию, предоставляет ресурсы, создает позитивную среду для практиканта, чтобы поможет студентам решить задачи профессии учителя и развить свои педагогические навыки. В результате наставники помогают студентам получить положительный и эффективный опыт практики.

Задачи менеджмента организации образования. В целом, на базе организации образования важно создать благоприятную учебную среду, которая позволит развивать навыки и знания практикантов. Следующим лицом, влияющим на качество практики, является руководство организации образования. Большое влияние на результативность практики оказывают отношение руководства школы, в том числе директора к практике, их управленческие и коммуникационные способности, атмосфера, созданная ими в организациях образования.

Руководство школы влияет на качество практики путем закрепления наставников за студентами, поощрением труда наставников, оперативным решением возникающих проблем, открытости для студентов и организацией

дополнительных мероприятий по повышению квалификации для практикантов и др.

Руководство организации образования закрепляет наставников для студентов, проходящих практику, определяет классы, в котором практиканты будут выполнять роль классного руководителя. Здесь важно, чтобы руководство закрепило за студентами квалифицированных педагогов, определило классы, удобные для студентов.

Также актуальна поддержка учителей, утвержденных в качестве наставников, регулярное получение от них информации о том, как проходит практика. Важно, чтобы директор школы оценивал работу наставников. Такое отношение руководства является одним из условий, способствующих ответственному отношению наставника к своей обязанности.

Руководство школы должно быть оперативным в решении проблем, которые в обязательном порядке возникают в ходе практики. Оперативность — это способ вовремя решить любую проблему, не усугубляя ее.

Актуальна открытость директора для практикантов, готовность отвечать на их вопросы, поддержка в обеспечении необходимыми ресурсами и материалами для практики. В такой среде практиканты чувствуют себя комфортно.

Руководство школы может регулярно организовывать мероприятия по повышению квалификации, такие как мастер-классы, семинары для студентов, проходящих практику. Такие мероприятия поручаются наиболее опытным педагогам в организации образования. Эти мероприятия предоставляют возможности для развития навыков и знаний студентов, а также для общения с квалифицированными педагогами.

Обязанности руководителей в университете. Важным участником организации практики, особенно для практикантов является руководитель, закреплённый высшим учебным заведением. Они занимаются за контролем эффективной организации практики. Их деятельность определяется тем, что они поддерживают и помогают практикантам при возникновении сложной ситуации во время практики. Быстрое решение таких проблем определяет качество деятельности руководителя, а также качество производственной практики.

Руководитель в большинстве случаев рассматривается как защитник интересов студента. Для студентов человек из вуза ближе, чем наставник в организации образования, поэтому в большинстве случаев они свои жалобы направляют им и ждут от них поддержки. Представители вуза следят за тем, чтобы руководство школы, наставники создавали хорошие условия для студентов-практикантов. В случае неудовлетворенности качеством в организации образования руководство вуза стремится заменить базу практики путем предупреждения.

Также в обязанности руководителя входит поощрение, психологическая поддержка студентов, посещающих практику. Важно психологическое сопровождение молодых людей, впервые вступивших в педагогическую

деятельность. Поэтому в ходе практики необходимо постоянно отмечать успехи студентов. Необходимо признавать их достижения, оценивать хорошие достижения и позитивные изменения в практике.

Важно, чтобы руководитель рассказывал студентам, как часто они встречаются с ним, куда они могут обратиться, если у них возникнут вопросы или проблемы. Необходимо убедиться, что студенты могут доверять им в любой ситуации. Они должны быть готовы дать исчерпывающие ответы на вопросы студентов и, при необходимости, поддержать их.

Таким образом, педагогическая практика является важным этапом в подготовке хорошего педагога. Качественное прохождение практики зависит от студента, наставника, поддержки руководства школы и правильного мониторинга со стороны представителей университета.

2. Зарубежный опыт организации практики

В данной главе представлен зарубежный опыт организации педагогической практики. Поскольку в странах СНГ педагогическая практика организуется схожим путем, акцент был сделан на изучение опыта других стран мира, в том числе развитых государств. В результате будут определены передовые опыты организации практики и будут предложены компоненты, которые можно будет транслировать.

Подготовка будущих педагогов различается по странам в зависимости от особенностей системы образования каждого государства, сложившихся историко-культурных традиций, подхода организации обучения студентов. Однако содержание и цель педагогической практики схожи – познакомить будущих педагогов с системой образования, предоставить возможность практики преподавания в условиях класса, познакомить с атмосферой школы и культурой педагогической среды под руководством опытного педагога-наставника. Ожидается, что в ходе практики студенты развивают свои педагогические навыки, знакомясь с педагогической деятельностью, наблюдая и помогая наставнику.

Педагогическая практика, как и другая производственная практика, проводится в основном в последнем году программы подготовки учителей в высшем учебном заведении. Он длится от нескольких месяцев до одного семестра и даже до года в рамках некоторых программ. Процедуры практики схожи, сначала практиканты закрепляются за наставником на базе конкретной школы, а затем, будучи его помощником, наблюдают педагогическую деятельность, постепенно берут на себя обязанности и функции педагога.

Педагогическая практика студентов в Великобритании.

В Великобритании большое внимание уделяется педагогической практике и, как правило, является основным компонентом содержания программ подготовки будущих педагогов.

В Великобритании лица, желающие стать педагогами, обязаны получить «Статус квалифицированного учителя» (Англ. Qualified teacher status (QTS))²⁶. Чтобы получить этот статус или сертификат, кандидаты должны выполнить несколько условий. На диаграмме приведены требования к профессии педагога в Англии и Уэльсе, в частности каким образом лицо, претендующее на должность педагога, получает «статус учителя», то есть лицензию на педагогическую деятельность.

При этом следует отметить, что Великобритания состоит из четырех автономных регионов (Англия, Уэльс, Шотландия и Северная Ирландия), поэтому, как и во многих отраслях, и в сфере подготовки и приема на работу педагогов имеются региональные особенности в зависимости от автономной территории.

²⁶ Qualified teacher status (QTS) является обязательным требованием для преподавания во многих школах Великобритании.

Получение «статуса квалифицированного учителя» в Англии и Уэльсе

- ❖ Чтобы стать педагогом в Англии и Уэльсе, требуется «Статус квалифицированного учителя».
- ❖ Претенденты на получение статуса квалифицированного учителя должны сначала пройти «начальный курс подготовки педагогов» (Англ. initial teacher training (ИТТ)). В большинстве случаев это годичный курс. Однако для того, чтобы стать педагогом, требуется диплом бакалавра об окончании вуза, по предмету или направлению, по которому абитуриент будет работать. Поэтому можно сказать, что курс подготовки учителей – это обучение будущих учителей теории и методике педагогики.
- ❖ После завершения курса кандидат, успешно сдавший тесты, получает сертификат «Статус квалифицированного учителя»²⁷.

На диаграмме показаны распространённые пути вхождения в профессию педагога в Англии и Уэльсе. Необходимо отметить, что существуют и другие пути вхождения в профессию. Более подробная информация о разных путях вхождения в профессию педагога в Великобритании доступна по данной ссылке²⁸.

Начальный курс подготовки педагогов придает большое значение практике. Хотя теоретическое образование о современных открытиях педагогической теории и образования также присутствует в учебной программе, в основном предпочтение отдается на развитие практических навыков студентов. В условиях класса студенты работают под руководством наставника, а также участвуют в семинарах-тренингах для развития своих педагогических навыков.

Обучение студентов, зачисленных на этот курс, обычно проходит так же, как и педагогическая практика в школьной среде. Его продолжительность длится несколько месяцев в зависимости от особенности содержания программы организатора курса. Обычно в среднем продолжительность этой практики составляет около 120 дней. Во время обучения студент регистрируется в школе и работает под руководством опытного педагога. Во время обучения практиканты регулярно получают обратную связь от своего

²⁷ What is qualified teacher status (QTS)? Электронный ресурс: <https://getintoteaching.education.gov.uk/what-is-qts>

²⁸ Routes into teaching. Электронный ресурс: <https://www.prospects.ac.uk/jobs-and-work-experience/job-sectors/teacher-training-and-education/routes-into-teaching>

наставника и постоянно развивают навыки рефлексии, чтобы улучшить свой педагогический опыт²⁹.

Содержание программы начального курса подготовки педагогов различается в зависимости от организатора курса, но обычно включает в себя ряд мероприятий.

Первый этап — это наблюдение и обучение у опытного педагога. Наблюдение за преподаванием наставника является неотъемлемой частью учебного процесса, и преподаватель помогает студентам развивать свой собственный педагогический стиль. Тут акцент сделан на обучение и рефлексия в ходе наблюдения. Практиканты наблюдают за ходом урока, за поведением учителя и обучающихся, ведут записи.

На последующем этапе практикант начинает выполнять обязанности педагога и классного руководителя. Планирование и проведение занятий под руководством наставника постепенно увеличивается по мере накопления опыта. Студенты получают все больше и больше педагогических обязанностей, что позволяет им развивать свои педагогические навыки и выполнять функции классных руководителей.

Практиканты на начальном этапе занимаются только наблюдением и частичным преподаванием. Однако, со временем им предоставляется возможность оценить успеваемость обучающихся. Дополнительно, студенты развивают коммуникативные, организационные и навыки ответственности, посещая родительские собрания и другие школьные мероприятия.

Во время практики студенты получают советы и обратные связи от своих наставников, тьюторов для развития своих навыков. В рамках этого курса студенты оцениваются по их педагогическому опыту, что является обязательным условием их сертификации в качестве преподавателей. Оценка основана на их успеваемости в классе, планировании уроков и других основных навыках обучения.

Педагогическая практика в Великобритании сочетает практический опыт с теоретическим знанием. Другими словами, в ходе практики студенты регулярно участвуют в теоретических занятиях, семинарах и других мероприятиях. Будущим педагогам, участвующим в нем, будет предоставлена возможность учиться у опытных преподавателей, получить более глубокое понимание о структуре учебной программы, учебных потребностях обучающихся, а также развивать собственные методы преподавания. В результате студенты приобретают практические компетенции и теоретические знания, необходимые для того, чтобы стать квалифицированным и успешным учителем.

Критерии выбора школ, в которых будет проходить практику будущий педагог, различаются в зависимости от организатора курса, то есть учебного заведения. Электронная ссылка содержит информацию о школах-партнерах Оксфордского университета, которые указаны в качестве базы практики

²⁹ Teacher training. Электронный ресурс: <https://getintoteaching.education.gov.uk/train-to-be-a-teacher/initial-teacher-training>

данного вуза³⁰. Однако при выборе школы в качестве производственной базы для практики можно наблюдать следующие критерии, которые часто устанавливаются многими вузами.

Во-первых, организаторы курса, в том числе университеты, пытаются наладить партнерские отношения с организациями образования, расположенными в данном районе, то есть близлежащими школами. Это делается для того, чтобы студенты не тратили много времени на поездку между школой и общежитием.

Во-вторых, уделяется внимание на юридический статус школы, учебную программу (куррикулум), по которому ведется обучение. В Великобритании организация учебного процесса в частных и государственных школах различается. Многие школы придерживаются государственных стандартов и учебных программ, в то же время в отдельных школах ведется обучение в рамках собственных программ. Важно учитывать эти нюансы, поскольку работодатели обращают внимание при приеме на работу.

Часто, организаторы организуют практику студентов по очереди на базе двух школ. Это направлено на то, чтобы обеспечить возможность получения практического опыта в различных школах из-за описанных выше нюансов. В результате студенты знакомятся с особенностями организации учебного процесса в различных школах. Это, в свою очередь, облегчает поиск работы после окончания учебы.

После завершения начального курса подготовки педагогов или другой соответствующей программы выпускники могут претендовать на получение статуса квалифицированного учителя. Однако получение данного статуса не означает, что лицо сразу получит все привилегии педагога. В большинстве случаев педагоги, которые работают и называются «новыми учителями», и проходят «испытательный срок» в течение двух лет. Это позволяет начинающим учителям расширять свой педагогический опыт, работая вместе с опытными педагогами. Следовательно, этого периода также можно рассматривать как практику или стажировку. На диаграмме продемонстрированы особенности организации испытательного срока в Англии и Уэльсе.

Испытательный срок

❖ После получения статуса квалифицированного учителя в Англии и Уэльсе недавно трудоустроенный педагог должен пройти двухлетний испытательный срок (Англ. Induction years).

³⁰ PGCE: PARTNERSHIP SCHOOLS. Электронный ресурс: <https://www.education.ox.ac.uk/study/pgce/>

❖ На испытательном этапе за молодым педагогом закрепляется наставник, дается минимальная учебная нагрузка и своя программа профессионального развития.

❖ В течение этого времени молодой педагог должен показать, что он соответствует стандартам педагога.

❖ Только после этого испытуемый «полностью соответствует должности учителя» (Англ. – fully qualified teacher³¹).

Учебные заведения, которые организуют педагогическую практику в Великобритании, стремятся не только предоставить студентам реальный практический опыт, но и предоставить им всю необходимую поддержку. Во время педагогической практики активную поддержку оказывает не только наставник, но и ответственный преподавательский состав университета. Студенты также участвуют в семинарах, тренингах и других мероприятиях по профессиональному развитию, которые помогают улучшить их преподавательские навыки.

Критерии выбора организации образования Плимутским университетом (University of Plymouth)³²

Программа начального курса подготовки учителей Плимутского университета разработана в соответствии с получением будущими учителями знаний, навыков и понятий, необходимых для выполнения статуса квалифицированного учителя.

Университет сотрудничает со школами, колледжами, другими поставщиками обучения и агентствами. В дополнение к поддержке и развитию практики в классе, все партнеры стремятся улучшить свои учебные программы посредством систематического циклического обзора и разработки.

Критерии партнерства

Партнеры университетов определяются на основе следующего набора критериев отбора.

❖ Качество преподавания и обучения (на основе последнего опубликованного отчета Ofsted³³).

³¹ How to become a teacher. Электронный ресурс: <https://www.prospects.ac.uk/jobs-and-work-experience/job-sectors/teacher-training-and-education/how-to-become-a-teacher>

³² University of Plymouth. Электронный ресурс: <https://www.plymouth.ac.uk/student-life/your-studies/academic-services/education-partnerships/aims-criteria>

³³ Ofsted (Office for Standards in Education, Children's Services and Skills) отвечает за инспектирование ряда учебных заведений, включая государственные школы и некоторые независимые школы.

- ❖ Соблюдение требований, указанных в профессиональном стандарте педагогов.
- ❖ Создание условий для организации качественной профессиональной практики.
- ❖ Обеспечение безопасности, безопасная среда для детей, молодежи и людей с ограниченными возможностями.
- ❖ Наличие процедур приема на работу в результате специальных проверок сотрудников, волонтеров и практикантов, работающих со взрослыми с детьми, молодежью или людьми с ограниченными возможностями.
- ❖ Не допускать дискриминации, иметь равные возможности, в том числе эффективную политику по продвижению расового равенства.
- ❖ Наличие четкой политики в школе по управлению поведением.
- ❖ Необходимо показать, что члены всего школьного коллектива привержены развитию других посредством командной работы и других мероприятий по коллаборации.
- ❖ Наличие политики, направленной на поддержку репетиторов/наставников посредством предоставления возможности работать с практикантами и других мер.
- ❖ Наличие эффективной политики для тех, кто нуждается в специальном (инклюзивном) образовании, соответствующем требованиям Кодекса педагогической этики.
- ❖ Быть мотивированным подписывать партнерский договор с учетом процедур и требований, установленных в соответствующем партнерском контракте.
- ❖ Проведение работы, направленной на обеспечение непрерывного профессионального развития всего школьного коллектива.
- ❖ Наличие положительного опыта в составлении учебного плана.
- ❖ Обеспечение разработанных моделей качественного обучения с помощью сотрудников, работающих в качестве тренеров в организациях образования по повышению квалификации.
- ❖ Обеспечение доступа практикантов к информационно-коммуникационным технологиям и другим ресурсам, необходимым для качественного выполнения работы.
- ❖ Предоставление университетом запрашиваемой/требуемой информации в рамках партнерского договора.

Таким образом, практика студентов в Великобритании основана на том, чтобы обеспечить будущим учителям условий необходимого практического опыта для получения сертификации. Педагоги, получившие статус квалифицированного учителя, проходят двухлетний испытательный срок с минимальной нагрузкой. Весь этот процесс происходит под наблюдением

опытных наставников. В результате чего будут отобраны квалифицированные педагогические кадры.

Педагогическая практика в США. Для работы в организации образования требуется сертификат педагога. Чтобы получить сертификат, кандидат должен соответствовать ряду требований и условий. США является федеральным государством, поэтому требования к кандидатам, желающим стать педагогами, могут различаться в зависимости от Штата. Однако часто требуется следующие условия:

1. диплом бакалавра;
2. наличие педагогической практики на базе школы;
3. наличие сертификата педагога.

Среди этих пунктов вторая - «наличие педагогической практики на базе школы» должна соответствовать целям изучаемого вопроса данных Методических рекомендаций.

В США педагогическая практика является обязательным условием для получения сертификата педагога. Будущий учитель должен подтвердить, что он прошел практику в классе под руководством наставника. Здесь могут быть различия в зависимости от программы, уровня образования и предметных областей. Проверяется продолжительность педагогической практики, количества часов преподавания в классе в ходе практики.

Есть несколько способов пройти эту практику. Первый способ – это пройти практику с помощью вузов, на базе партнёрских школ высшего учебного заведения. В программе подготовки педагогических специальностей ряда вузов данная практика предусмотрена. Поэтому студенты имеют возможность проходить практику во время занятий. Кроме того, существуют программы пост-бакалавриата или магистратуры, основанные на практике. Второй способ прохождения практики – это необходимо обратиться в специальные организации, направленные на организацию практики будущих педагогов. Это специальные практико-ориентированные образовательные программы, организуемые частными образовательными центрами или школами. Будущие учителя, не прошедшие практику в условиях университета, получают преподавательскую практику с помощью таких провайдеров. Следующий способ – это работать инструктором, педагогом-ассистентом, волонтером на базе организации образования. Такая вспомогательная педагогическая деятельность также учитывается уполномоченными органами³⁴.

Педагогическая практика в программе подготовке педагогических кадров

³⁴ McPherson L. The Beginner's Guide on How to Become a Teacher. Электронный ресурс: <https://www.teachercertificationdegrees.com/become/>

Программы подготовки учителей обычно включают в себя значительное внимание к преподавательской практике. Практика является важным компонентом подготовки будущих учителей к своей профессии. Программа практики содержит несколько компонентов, на которые будет сделан акцент в ходе практики.

Наблюдение: программы повышения квалификации учителей часто начинаются с наблюдения за учебным процессом опытных учителей в классе. Это поможет начинающим учителям лучше понять эффективные методы обучения и увидеть, как эти методы могут быть реализованы в реальном классе.

Преподавание: обучение студентов является основным компонентом большинства программ подготовки учителей. Это предполагает, что начинающие учителя берут на себя ответственность за класс под руководством наставника. Это позволяет учителям применять свои знания и навыки на практике и получать отзывы об их прогрессе.

Рефлексивная практика: рефлексия является важной составляющей педагогической практики и программы подготовки учителей, которые часто подчеркивают важность рефлексии в ходе практики. Это включает в себя размышление о педагогическом опыте, анализ результатов.

Оснащенность современными образовательными ресурсами и технологиями. В настоящее время большинство программ подготовки учителей уделяет внимание на использование образовательных ресурсов практикантами. Это помогает подготовить учителей к классам, оснащенным технологиями, с которыми они сталкиваются в своей профессиональной карьере.

В целом, педагогическая практика является важным компонентом программ подготовки учителей, поскольку она позволяет начинающим учителям применять теорию на практике и развивать навыки и знания, необходимые для того, чтобы стать эффективными педагогами.

Педагог, который еще не получил сертификат педагога, но работающий в школе в рамках прохождения педагогической практики называется «учитель, не приступивший к обязанности педагога» (Англ. pre-service teacher). На диаграмме кратко описано содержание работы таких лиц.

Учитель, не приступивший к обязанности педагога

«Учитель, не приступивший к обязанности педагога» означает, что эти лица все еще находятся в процессе получения статуса сертифицированного педагога. Это человек, который завершает программу подготовки учителей в колледже или университете и готовится стать сертифицированным учителем. Учитель, не приступивший к обязанности педагога, получил

теоретическое образование по педагогике и методам обучения, теперь проходит практику под наблюдением наставника. Цель этой практики - предоставить учителям, готовящимся к работе, практический опыт работы с обучающимися в условиях класса.

Во время программы подготовки, будущие педагоги обычно проходят курсы по таким темам, как развитие ребенка, разработка учебных программ, педагогическая психология, управление классом и оценивание достижений обучающихся.

В США программа обучения студентов высших учебных заведений может варьироваться в зависимости от университетов. Но во всех известных вузах студентам педагогических специальностей предоставляется практический опыт и наставничество на базе конкретной школы, в классных условиях. Университеты также организуют дополнительные мероприятия для практикантов. Например, способствуют развитию педагогических навыков будущих педагогов путем проведения семинаров, мастер-классов или рефлексивных сессий. Ниже представлен опыт организации педагогической практики Колумбийского университета.

Особенности организации педагогической практики в Колумбийском университете

Колумбийский университет предлагает практический опыт в рамках программы подготовки учителей. Педагогическая практика обычно проводится в последнем семестре программы. Во время практики студенты работают вместе с опытными преподавателями в государственной или частной школе. Программа позволяет учащимся получить практический опыт в реальных условиях класса и развить навыки и знания, необходимые для того, чтобы стать эффективным учителем. Студенты получают практический опыт преподавания, управляя классом и работая с обучающимися и родителями.

Студенческая педагогическая практика проводится под руководством как школьного наставника, так и преподавателя Колумбийского университета. Студенты также посещают семинары, предназначенные для поддержки их профессионального развития и предоставления возможностей для рефлексии и обратной связи.

Программа подготовки учителей Колумбийского университета очень конкурентоспособна и требует сильной академической подготовки, а также предыдущего опыта работы с детьми или молодежью. Программа предназначена для подготовки студентов к тому, чтобы стать эффективными педагогами и лидерами в области образования.

Высшие учебные заведения США стремятся внести свой вклад в развитие местного сообщества в рамках концепции «третьей миссии университета»³⁵. Особенно большое значение в реализации этой миссии придают крупные университеты. Часть работ в этом направлении включает повышение качества образования на территории, на которой расположен университет. В ее рамках стремятся к взаимовыгодному обмену опытом путем установления тесных отношений с местными образовательными организациями. Университеты помогают повышать квалификацию педагогов, совместно реализовывать исследования в области образования, в свою очередь школы позволяют принимать практикантов, проводить эксперименты на базе школ. В следующей диаграмме представлена краткая информация о деятельности Гарвардского университета в рамках современной миссии университетов.

Гарвардский университет стремится распространить свою миссию обучения, исследований и образования на местные сообщества, укрепляя связи с окружающей средой и предоставляя образование детям, семьям, учителям, школам и тем, кто стремится улучшить свое образование.

Следует отметить, что в целом работа с местным сообществом в Гарвардском университете налажена хорошо.

С этой целью Гарвардский университет реализует несколько проектов, направленных на развитие местной системы образования, повышение квалификации педагогов. В сфере образования ведется тесная работа с местными школами, учителями, лидерами в области образования³⁶.

После того, как студенты выберут практическую базу из числа партнерских школ, преподаватели и сотрудники Гарварда проведут обзор демографии школы, учебной программы и квалификации учителей. Они оценивают потенциал школ для проведения качественной практики с помощью такого обзора.

При этом Гарвардский университет также учитывает карьерные планы студентов. Здесь рассматриваются такие факторы, как академическая направленность студента, карьерные цели, личные потребности и предпочтения.

Гарвардский университет уделяет большое внимание всесторонней подготовке студентов к практическому опыту. С этой целью дополнительные обучающие мероприятия для студентов, психологическая поддержка и т.д. Поддержка оказывается как до начала практики, так и во

³⁵ Что такое третья миссия и зачем она Вышке? Электронный ресурс: <https://www.hse.ru/our/news/423694603.html>

³⁶ Harvard University. Электронный ресурс: <https://community.harvard.edu/education> ;
<https://edportal.harvard.edu/public-school-partnerships> ;
https://community.harvard.edu/files/comm/files/harvard_university_community_engagement_2017.pdf

время практики. В рамках этих обучающих мероприятий организуются занятия, семинары, которые помогают студентам понять, какие проблемы им следует уделять особое внимание в практике, требования, совершенствование коммуникации, методологии.

Процесс выбора школ для прохождения педагогической практики по программам подготовки учителей может варьироваться в зависимости от конкретной программы и университета, который ее представляет. Тем не менее, ряд факторов, которые университеты учитывают при выборе школ для преподавательской практики, будет описан в следующих параграфах.

Один из первых факторов, который университеты учитывают – это расположение организации образования. Вузы выбирают школы на основе их близости к университету или близости к месту жительства студентов, то есть общезитии.

Контингент школы также рассматривается. Университеты могут учитывать демографию школ, в которых проводится педагогическая практика. Например, они могут отдать предпочтение школам с разным контингентом, то есть представленность в школе разных социальных групп. Это необходимо для подготовки будущих педагогов к работе разными контингентами обучающихся. Одним из преимуществ выбора школы с таким разнообразным контингентом в качестве практической базы является то, что будущие учителя не столкнутся с трудностями при поиске работы. Поскольку социокультурное многообразие является одним из особенностей США.

Рассматривается репутация школы – показатели качества образования, ее популярность на местном или федеральном уровне. Ряд университетов стремятся выбрать в качестве производственной базы школы, получившие известность благодаря своей академической строгости, эффективным подходам к обучению и позитивной учебной среде. Прохождение практики в таких школах повысит конкурентоспособность будущего педагога на рынке труда.

Большинство университетов США сотрудничают с различными близлежащими организациями, включая школы и дошкольные организации. В некоторых случаях университеты заключают партнерские соглашения с определенными районами, в результате чего все государственные образовательные организации в этом районе могут тесно сотрудничать с университетом. В рамках этого широкого меморандума о партнерстве, предусматривающего сотрудничество в разных сферах, будет организована практика студентов. В рамках партнерства школьные учителя развивают теоретические знания на базе университета, а исследователи в университете могут проводить исследовательские проекты и эксперименты на базе школ. Кроме того, партнерское соглашение также может предусматривать условия,

облегчающие трудоустройство студентов в этих школах после окончания учебы^{37,38}.

Внимание уделяется наличию ресурсов и материально-технической обеспеченности школы. Основное внимание уделяется оснащению организаций образования, выбираемых в качестве базы педагогической практики, оснащенной необходимой материально-технической базой. Высшие учебные заведения ищут школы с достаточным количеством классов, технологических ресурсов и других оборудований, которые могут обеспечить эффективный опыт обучения для практикантов.

Одна из проблем, которую подчеркивают университеты – это качественный состав педагогов в школе. Рассматривают всех опытных учителей-наставников, которые поддерживают студентов и умеют формировать правильную педагогическую культуру. Такие опытные учителя могут предоставить ценные рекомендации, отзывы и необходимую поддержку на протяжении всей практики.

В целом, педагогическая практика в США – это возможность для будущих учителей получить практический опыт в классе, развивать свои педагогические навыки и работать над выполнением требований, необходимых для получения сертификации. Практику организуют университеты, местные органы образования. Также при выборе школ для прохождения практики в рамках программ подготовки педагогов тщательно рассматривается ряд факторов с целью предоставления будущим учителям широких возможностей для развития навыков и знаний с целью облегчения их трудоустройства.

Педагогическая практика в Австралии. Практика обучения студентов в Австралии является неотъемлемой частью программ подготовки учителей, которые, как считается, дают будущим учителям практический опыт, необходимый для того, чтобы стать успешными педагогами. Практика студентов в Австралии может варьироваться по продолжительности, но обычно составляет от 4 до 12 недель, в зависимости от программы и требований штата. За студентами наблюдает наставник, чтобы помочь им развивать навыки преподавания. Кроме того, может быть назначен руководитель университета для дополнительной поддержки и оценки.

Студенты оцениваются по их педагогическому опыту, что является обязательным условием их сертификации в качестве преподавателей. Оценка основана на их успеваемости в классе, планировании уроков и других основных навыках обучения во время педагогической практики.

В дополнение к вышесказанному следует отметить, что программы подготовки учителей в Австралии регулируются Австралийским институтом обучения и школьного лидерства (AITSL). AITSL устанавливает

³⁷ What is School-University Partnerships. Электронды ресурс: <https://www.igi-global.com/dictionary/school-university-partnerships/66637>

³⁸ MacDonald, M.F. and Dorr, A., 2006. Inside school-university partnerships: Successful collaborations to improve high school student achievement. *Los Angeles: Los Angeles County Office of Education and University of California.*

национальные стандарты педагогического образования и обеспечивает соответствие программ педагогического образования по всей стране этим стандартам. Деятельность AITSL помогает обеспечить студентам качественное образование и хорошую подготовку к профессии учителя.

Критерии отбора школ для прохождения студентами педагогической практики имеют специфику, связанную с вузами. Прохождения студентами педагогической практики могут варьироваться в зависимости от конкретной программы подготовки учителей и требований школы или учебного заведения. Критерии отбора для прохождения студенческой педагогической практики были разработаны для того, чтобы будущие учителя были хорошо подготовлены, профессиональны и обладали навыками и квалификацией, необходимыми для эффективной работы в классе. Цель состоит в том, чтобы обеспечить подходящую, сложную и разнообразную среду обучения, которая поможет будущим учителям развить навыки и уверенность, необходимые для того, чтобы стать эффективными преподавателями. В следующих абзацах будет изложен ряд общих критериев, которые университеты могут учитывать при выборе базы практики для будущих учителей.

Университеты могут учитывать успеваемость учащихся в школах, которые выбираются в качестве практической базы, включая их оценки и общее академическое положение. Некоторые университеты могут выбирать школы с учащимися в определенной предметной области, особенно с одаренными детьми.

Также внимание вуза может фокусироваться на корпоративной культуре внутри школы. Учитывается атмосфера внутри школы, взаимодействие учителей, внешняя коммуникация, профессиональные навыки педагогов школы при работе с обучающимися. Школы с позитивной и поддерживающей культурой и климатом могут обеспечить подходящую среду обучения для учителей и помочь им разработать эффективные стратегии управления классом.

Безопасность обязательно учитывается всеми вузами. Перед отправкой студентов в организации образования университеты изучают безопасность в районе, где находится школа, включая проверку криминальной истории и буллинга и т.д.

Ряд университетов уделяют большое внимание проведению интервью с прошлогодними практикантами. Это поможет им определить, насколько школа подходит для практики.

Университеты могут учитывать предпочтения своих студентов. Студенты с большей вероятностью выберут базу практики, которая соответствует их карьерному плану.

Большое значение имеет и разнообразие контингента учащихся. Студенты, обученные работе со студентами из разных этнических, культурных и социально-экономических групп, получают очень ценный опыт на будущее. Одним из важных факторов, на которые университеты США, Великобритании, Австралии и др. стран придают значение при выборе в

качестве базы практики является разнообразие школьного контингента. Наличие школ с разным составом учащихся важно с точки зрения нескольких аспектов. Потому что это может дать ценный опыт работы с разными учениками и помочь им развивать навыки преподавания с учетом культурных особенностей. Поэтому студентам важно ознакомиться с разнообразной средой в классе, чтобы подготовить их к будущей должности педагога.

Вузы обращают внимание на наличие опытных учителей, то есть квалифицированных наставников. Школы с опытными и квалифицированными учителями, которые хотят и могут работать со студентами, обеспечивают качественную поддержку практикантам и дают правильное направление. Другими словами, школы, известные тем, что готовят квалифицированных учителей, могут организовать качественную практику для студентов.

Рассматривается и доступ к технологиям и ресурсам. Школы, которые предоставляют практикантам доступ к технологиям и ресурсам, таким как ноутбуки, интерактивные доски и средства для онлайн-обучения, могут предложить обучающимся возможность внедрить технологии в свою практическую деятельность.

Местоположение обязательно рассматривается. Важным фактором может быть расположение школы, что актуально с точки зрения обеспечения удобной транспортировки студентов.

Педагогическая практика в Германии. В Германии студенческая педагогическая практика отличается от других стран, включая от англосаксонских государств. Главная особенность заключается в том, что традиционная процедура организации теоретического и практического обучения будущих учителей разбита на отдельные этапы. Несмотря на то, что Болонский процесс привел к ряду изменений в сложившейся системе, традиционные стандарты подготовки будущих учителей все еще соблюдаются³⁹. Кроме того, существуют частичные различия в требованиях к педагогам и лицам, желающим стать учителями, в зависимости от регионов, поскольку Германия является федеративной страной^{40;41;42}.

До присоединения к Болонскому процессу, направленному на формирование единых образовательных стандартов на европейском пространстве, подготовка будущих учителей в Германии состояла из двух этапов. На первом этапе будущие учителя обучаются на (среднем) двухлетнем учебном курсе. Такие курсы предлагаются высшими учебными заведениями или послесредними учебными заведениями со специальными программами

³⁹ Eurydice. Germany: Teachers and education staff. Электронды ресурс: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/germany/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school>

⁴⁰ Humboldt-Universität zu Berlin. Teacher training. Электронды ресурс: <https://pse.hu-berlin.de/en/teacher-training/teacher-training>

⁴¹ Justus Liebig University Giessen. Teaching Practice / Working as a Trainee Teacher. Электронды ресурс: <https://www.uni-giessen.de/en/study/courses/teaching/prim/furtherinfo/ref>

⁴² Matching Practices for Trainee Teachers – Germany. Электронды ресурс: <https://www.matching-in-practice.eu/matching-practices-for-trainee-teachers-germany/>

подготовки учителей. Этот этап основан на формировании теоретических знаний будущего педагога. Студенты, изучившие необходимое количество занятий и успешно сдавшие «государственный экзамен», получают документ, разрешающий переходить на второй этап⁴³.

Второй этап основан на практике. После сдачи необходимых зачетов по теоретическим знаниям будущий учитель проходит практику в стенах школы. Продолжительность практики варьируется в зависимости от региона и учреждения, обычно длится два года. Практиканты в конце этого этапа еще раз сдают «государственный экзамен» и доказывают, что они достойны стать педагогами. На основе этого, можно заключить, что Германия придает большое значение практике будущих педагогов.

После того, как Германия присоединилась к Болонскому процессу, с начала 2000-х годов в традиционную систему начали вноситься структурные и организационные изменения. Главное нововведение в практике – вузам предоставили возможность организовать практику будущих учителей. В результате организация практики студентов интегрирована в программы подготовки педагогов. Продолжительность студенческой практики варьируется в зависимости от университета. Например, студенты бакалавриата, обучающиеся в Тюбингенском университете (Eberhard Karls Universität Tübingen) по специальности педагог, проходят 3-недельную практику, а студенты магистратуры – 12-недельную (1 семестр)⁴⁴. Университеты определяют базу практики с помощью местных органов образования. В течение этого времени практиканты (стажеры) работают под руководством опытного наставника в конкретной классной ситуации. Практиканты участвуют в планировании и проведении занятий, участвуют во внеклассной деятельности. В конце практики студенты оцениваются на основе успеваемости в классе, опыта преподавания и разработке курсовой работы, данной университетом. Следует отметить, что широко распространена традиция самостоятельно находить организацию образования для практики студентами. То есть, студенты сами ищут базу изучая анонсы школ и органов образования власти. При необходимости университеты помогают найти базу практики.

Как изложено выше в требованиях к подготовке педагогов – при трудоустройстве учитываются региональные особенности. В связи с этим, студенты обычно проходят практику или стажировку в школе региона, в котором они планируют работать, чтобы быть осведомленным особенностями организации учебного процесса данного округа. Особо следует отметить, что активную роль в организации практики студентов играют местные органы

⁴³ Felician-Michael Führer and Tamara Falcone. Teacher Education in Germany— Mentoring in School Internships (Chapter 6). Электронды ресурс: https://bibliographie.uni-tuebingen.de/xmlui/bitstream/handle/10900/135030/T%C3%BCSE%2004_Teacher%20Education_02-06_Chapter%206_Teacher%20Education%20in%20Germany_F%C3%BChrer_Falcone.pdf?sequence=1

⁴⁴ Eberhard Karls Universität Tübingen. School Practice. Электронды ресурс: <https://uni-tuebingen.de/en/einrichtungen/zentrale-einrichtungen/tuebingen-school-of-education-tuese/study-information/information-on-the-teacher-education-program/school-practice/>

образования. Они собирают данные о том, сколько практикантов могут принять организации образования и формируют необходимую базу для практикантов. На основании запросов от студентов и вузов практиканты направляются в школы⁴⁵.

Однако в Германии все еще требуется второй этап, то есть этап прохождения практики⁴⁶. Продолжительность практики составляет 18-24 месяца. Педагогами могут стать только те, кто прошел данный этап и успешно сдал государственный экзамен. Цель второго этапа – предоставить потенциальным учителям практический опыт преподавания и управления классом и помочь им развивать навыки и компетенции, необходимые для того, чтобы стать эффективными педагогами. После того как у студентов сформируется большой практический опыт, они берут на себя преподавательские обязанности, что позволяет им развивать свои педагогические навыки и стремиться стать независимыми классными руководителями.

На втором этапе будущие учителя закрепляются в школу и работают под наблюдением опытного наставника. Они могут нести ответственность за планирование и проведение занятий, оценку и управление классом. На этом этапе студенты получают рекомендации и отзывы от наставника, и ожидается, что они рефлексируют о своем опыте и при необходимости внесут коррективы в методы обучения. Кроме того, они могут посещать семинары для развития своего теоретического знания.

Одной из самых больших особенностей второго этапа является процесс выбора образовательной организации, в которой будет проходить практика. Этот процесс аналогично поиску работы педагога. Другими словами, образовательные организации публикуют нужные им вакансии практикантов на специальном сайте. Будущие учителя, стремящиеся пройти обязательную практику, смотрят этот сайт и подают заявки на вакантные должности практикантов в организациях образования, в которых они хотят работать в будущем⁴⁷. Далее стажеры, временно нанятые на основе двустороннего соглашения, имеют право стать педагогами в случае успешной сдачи государственного экзамена по истечении срока практики⁴⁸.

Одним из факторов, который следует обратить внимание в Германии, является то, что школы открыты для практикантов с целью привлечения к себе лучших студентов. К тому же, практиканты проводят ассистентскую

⁴⁵ Ministry of Culture, Youth and Sport. Baden-Württemberg Teachers Online Baden-Württemberg. Preparatory services for teaching positions at public schools in Baden-Württemberg. Электронды ресурс: <https://lehrer-online-bw.de/,Lde/Startseite/vdonline>

⁴⁶ Данный период по содержанию подходит также на стажировку.

⁴⁷ Federal Ministry of the Interior and Community. Teachers: preparatory service/traineeship for a teaching degree, lateral and lateral entry at general education schools. Электронды ресурс: <https://verwaltung.bund.de/leistungsverzeichnis/EN/leistung/99019034007000/herausgeber/SH-10488916/region/01>

⁴⁸ Justus Liebig University Giessen. Teaching Practice / Working as a Trainee Teacher. Электронды ресурс: <https://www.uni-giessen.de/en/study/courses/teaching/prim/furtherinfo/ref>

деятельность для опытных педагогов. В связи с этим, организации образования имеют специальные вакансии для практикантов⁴⁹.

В целом, школы играют решающую роль в обеспечении того, чтобы начинающие учителя имели содержательный практический опыт, который подготовит их к успешной карьере учителя. Обеспечивая благоприятную учебную среду, доступ к ресурсам и возможность участвовать в школьных мероприятиях, школы помогают учителям, готовящимся к трудоустройству, развивать навыки преподавания и укрепляют их уверенность к педагогической работе.

⁴⁹ International School Hannover Region. Student Teaching Placements. Электронды ресурс: <https://is-hr.de/employees/student-teaching-placements/>

3. Критерии выбора организаций образования для прохождения педагогической практики

Качество производственной базы играет значимую роль в организации эффективной практики для будущих специалистов. Более того, качественная организация практики для студентов педагогических специальностей актуально в контексте формирования правильной педагогической культуры у будущих педагогов. В этом контексте необходимо тщательно определять организации образования в качестве базы педагогической практики. В данной главе рассмотрены критерии, которые необходимо учитывать при выборе школы для прохождения практики.

Следует отметить, что в Казахстане традиционно вузы играют большую роль при выборе организации образования для практики своих студентов. Однако, органы управлений образования также участвуют при определении и предоставлении базы практики для вузов. В отдельных случаях студенты сами могут самостоятельно выбрать школу для прохождения практики. В связи с этим в данных Методических рекомендациях сначала обозначены критерии отбора организаций образования для проведения педагогической практики высшим учебным заведением и управлением образования, затем сформированы рекомендации и для студентов.

При выборе школ для прохождения педагогической практики высшими учебными заведениями учитываются несколько факторов, чтобы убедиться, что организация образования хорошо подходит для практики студентов. Некоторые общие критерии, которые могут быть рассмотрены университетами и управлениями, представлены на графике.

Критерии отбора организации образования для прохождения педагогической практики
✓ Безопасность
✓ Географическое расположение
✓ Качественный состав педагогов
✓ Качество знаний
✓ Материально-техническая база, ресурсы
✓ Благосклонность директоров
✓ Академические стандарты
✓ Возможности профессионального развития
✓ Контингент обучающихся, инклюзивность школы
✓ Внутришкольная атмосфера и культура

- ✓ **Взаимоотношения с университетом**
- ✓ **Формат собственности**
- ✓ **Предпочтения студентов**

Места практики должны быть безопасными для студентов. Важно обеспечить, чтобы будущие педагоги чувствовали себя в безопасности во время практики. При этом необходимо учитывать безопасность не только внутри организации образования, но и территории, где расположена база практики.

Географическое расположение организации образования важно с точки зрения нескольких факторов. База проведения практики должна быть удобной для транспортных коммуникаций студентов. Расходы и затраченное время, связанные с перевозкой будущих педагогов между школой и местом жительства, должны быть такими, чтобы не мешать их подготовке к уроку. Поэтому актуальным является отбор школ, расположенных ближе к месту проживания основного контингента студентов. Также в крупных городах полезно учитывать комфорт в районе, местного сообщества, где находится школа, поскольку эти факторы могут повлиять на атмосферу в школе.

Одним из основных критериев является качественный состав педагогов в организации образования. Наличие педагогов с высоким уровнем профессиональной подготовки, победителей и лауреатов различных конкурсов означает высококвалифицированные менторы будут сопровождать студентов. Важно учитывать категорию педагогов, их уровень образования и стаж работы. Необходимо убедиться, что в школе имеется достаточное количество категорий педагогов-мастеров и педагогов-исследователей, стремящихся делиться опытом с будущими коллегами. Квалификация наставника, поддерживающего студентов, напрямую способствует развитию педагогических навыков практиканта.

Следующим фактором, который следует учитывать, является качество знаний обучающихся. Очевидно, что студентам, еще не имеющим педагогического опыта, будет сложно работать в классе с большим количеством обучающихся с низким уровнем мотивации к обучению. Поэтому важно убедиться, что практиканты имеют возможность работать с учащимися, которые мотивированы и активно участвуют в учебном процессе. С этой целью полезно изучить помимо системы внутренней оценки, измеряющей качество образования обучающихся, результаты внешних индикаторов, доступных общественности. Другими словами, результаты Единого национального тестирования, показатели международных, республиканских и региональных олимпиад, Мониторинг образовательных достижений обучающихся (МОДО), международного исследования «PISA для школы» (англ. Programme for International Student Assessment) демонстрируют качество образования в организации образования.

Рекомендуется также принимать во внимание ресурсное состояние, материально-техническое обеспечение организации образования. Материально-техническое оснащение и предоставление практикантам доступ к ресурсам важно для подготовки к урокам. Школа должна предоставить практикантам доступ к ресурсам и материалам, необходимым для планирования и проведения эффективных уроков. Такие ресурсы, помимо учебных пособий, включают учебники, интерактивные доски, планшеты/ноутбуки и другие современные технологические достижения, которыми обладают организации образования. Поэтому известные университеты принимают во внимание обеспечение школ, такими ресурсами как доступ к современным технологиям, оснащенность классов, обеспеченность учебными материалами, организация педагогам дополнительных возможностей развития.

Актуальным является отношение руководства школы к практике. Четко выстроенный менеджмент в школе помогает проводить практику качественно и правильно. В данном контексте важно, что руководство организации образования открыто к представителям вуза и практикантам. Администрация школы четко разъясняет студентам школьную политику, культуру, организует знакомство со школой и ключевыми сотрудниками, что облегчает вхождение в практику студентов. Директора могут играть важную роль в поддержке студентов во время педагогической практики. Руководство школы может разработать специальную программу наставничества для студентов, наладить хорошие взаимоотношения между практикантами и их наставниками, а также сотрудниками коллектива в целом. Все это помогает практикантам наладить отношения и почувствовать себя интегрированными в школьное сообщество. Директора школ могут организовать дополнительные обучающие мероприятия для будущих педагогов, организовать мастер-классы и открытые уроки опытных педагогов для практикантов. Важно, чтобы директора школ признавали и отмечали достижения будущих учителей. Это помогает повысить их уверенность, а также содействует формированию положительного мнения о школе, о работе педагога. Предлагая поддержку, наставничество и ресурсы, директора школ помогают учащимся получить положительный и эффективный опыт практики. Поэтому руководство школы играет ключевую роль в создании благоприятной среды для практики, которая помогает учащимся развивать свои навыки и профессионально расти.

Рекомендуется также обратить внимание на академические стандарты организации образования. В этом аспекте, в первую очередь необходимо изучить по каким Типовым учебным программам и планам ведется обучение, Устав школы, требования к педагогам, желающим трудоустроиться в данной школе и др. Очевидно, что выбор школы в качестве практической базы, которая предъявляет высокие академические требования как к своим сотрудникам, так и к обучающимся, положительно влияет на развитие практикантов. Также, нужно учитывать, что существуют специализированные организации образования. В основном это школы, созданные в соответствии с

углубленным изучением определенных предметов, такие как искусство, спорт, отдельные предметы. Организация педагогической практики в таких организациях образования имеет свои преимущества и трудности.

Предоставление школой практикантам дополнительных возможностей профессионального развития. Школы могут позволить будущим учителям участвовать в школьных мероприятиях, таких как собрания педагогов, уроки повышения квалификации и внеклассные мероприятия. Это помогает практикантам получить более широкую информацию о школьной культуре, культуре в сообществе педагогов, плавно погрузиться в профессию. Кроме того, организация образования предоставляет студентам возможность профессионального развития посредством методических семинаров или тренингов, организованных опытными педагогами. Такие мероприятия помогут студентам быть в курсе последних изменений в сфере среднего образования, инноваций методики преподавания. Практика в школах позволяет будущим учителям участвовать в мероприятиях по повышению квалификации, помогает им развивать педагогические навыки и быть в курсе последних тенденций в сфере образования.

При прохождении практики в школе важно учесть и контингент обучающихся, инклюзивность школы. Проведение практических занятий в школах, в которых обучаются обучающиеся из разных социальных групп, инклюзивного контингента, расширит опыт будущих педагогов. Такой опыт полезен не только в трудоустройстве, но и в развитии коммуникации и гибкости в общении с разными людьми. Это подготовит будущих педагогов для работы с разными контингентами в классе, в том числе и обучающихся с особыми образовательными потребностями и индивидуальными возможностями.

Другим важным фактором является атмосфера и корпоративная культура в школе. Школы с правильной коллективной культурой могут позволить учителям, готовящимся к трудоустройству, работать с опытными учителями и участвовать в школьных мероприятиях. Необходимо обратить внимание на репутацию школы в регионе, в местном сообществе. На городских территориях имеются организации образования, имеющие положительное мнение среди общественности, среди педагогического сообщества. Это могут быть школы с хорошо зарекомендовавшими себя образовательными программами или школы с традицией подготовки успешных и продуктивных учителей. Прохождение практики в таких школах, дополнительный фактор, который поможет студенту легче найти работу в будущем. Для этого можно провести социологический опрос или опираться на выводы других исследований.

Также важна традиция взаимоотношений организации образования с университетом. Прочные партнерские отношения между университетом и школой могут предоставить студенту дополнительные ресурсы и поддержку. Также рекомендуется для практики студентов выбирать в качестве базы школы, где педагоги и обучающиеся активно участвуют в различных

мероприятиях, проводимые вузом. Такие факты отражают существование формальных и неформальных связей между школой и вузом.

Важно обратить внимание на формы собственности организации образования – является ли это государственной или частной школой. Данный фактор в Казахстане стал актуальным после внедрения подушевого финансирования, что привело к росту частных организаций образования. Каждый тип школы предлагает свои уникальные преимущества и проблемы для педагогической практики студентов. Государственные школы предоставляют студентам широкий спектр ресурсов и услуг, включая специальные образовательные программы, внеклассные мероприятия и другие вспомогательные услуги. Государственные школы могут быть хорошим вариантом для практики, поскольку в них часто работа с «новыми» учителями слажена, а классная среда может быть структурированной и хорошо поддерживаемой. Частные школы могут быть хорошим вариантом для практики, поскольку они часто обладают гибкостью в учебной программе и методах обучения, что может быть отличным способом получения опыта по использованию инновационных подходов. Кроме того, частные школы уделяют большое внимание правильному построению коммуникации с обучающимися и их родителями. Поэтому важно также учитывать форму собственности организации образования при выборе базы практики для студентов.

Необходимо учитывать и предпочтения студентов. При выборе базы практики в первую очередь, учитываются потребности, запросы и предпочтения студентов. Студенты могут желать другие организации в качестве базы практики, чтобы стать конкурентоспособными на рынке труда. Здесь необходимо отметить, что для педагогической практики существует возможность выбора образовательной организации и самим студентом. Ряд вузов предоставляют своим студентам возможность выбора педагогической практики. Такая традиция хороший шаг к тому, чтобы учащиеся могли в будущем устроиться на работу в школу, к которой они стремятся. Во время практики они могут показать свои способности и менеджерам организации образования. Тем самым, благополучно пройдя педагогическую практику в организации образования, в которой студент планирует работать после окончания учебного заведения, будущий педагог будет знаком и с атмосферой этой среды.

Как правило, при отборе школы для практики также необходимо учитывать несколько формальных факторов, чтобы убедиться, что организация образования имеет потенциал для практики. Среди них – наличие лицензии организации образования, прохождение государственной аттестации и аккредитации. Это гарантирует, что школа соответствует определенным стандартам качества образования.

В Казахстане традиционно в выборе производственной базы для практики вузы имеют право выбора. Однако, как показал зарубежный опыт, школы также могут играть активную роль в организации педагогической

практики. Иными словами, организация образования может предлагать студентам пройти практику на своей базе. Привлечение практикантов выгодно для организаций образования по нескольким аспектам. Во-первых, из числа практикантов могут отобрать необходимых им специалистов. Во-вторых, практиканты оказывают ассистентскую помощь опытным педагогам, что позволяет им заниматься дополнительным творчеством. В-третьих, практиканты, хорошо владеющие современными трендами, будут способствовать внедрению новых технологий. Поэтому важно, чтобы организации образования также стремились рекрутировать квалифицированных студентов путем информирования и переговоров с высшими учебными заведениями с целью привлечения в школу лучших практикантов.

Студент также должен провести всесторонний опрос и исследование, чтобы найти школу, которая соответствует его жизненным целям, его карьерному плану. Практиканты также могут получить много информации, поговорив с бывшими студентами, прошедшими практику. Будет полезно спросить их о том, в какой школе лучше проходить практику, как к ней готовиться, как общаться с наставниками. Следуя этим шагам, студент может выбрать школу в качестве базы практики, которая соответствует его будущему росту, жизненным целям.

Таким образом, не существует единой «идеальной» школы для проведения педпрактики, поскольку это зависит от индивидуальных факторов, таких как программа, цели студента и место проживания. Однако есть несколько факторов, которые способствуют качественному и эффективному проведению практики. Важно, чтобы организация образования соответствовала перечисленным критериям, чтобы у будущих педагогов сформировалась правильная культура практики.

Заключение

Важным элементом профессиональной подготовки педагогов считается практика, оценивающая демонстрацию накопленных знаний на практике. Профессиональная практика – это сложный, но полезный опыт, который готовит студентов педагогических специальностей к будущей карьере. Это позволяет студентам получить ценный опыт общения с обучающимися в классе, узнать об эффективных методиках и технологиях преподавания. Практический опыт работы позволяет практикантам применять свои знания и навыки в реальных ситуациях, глубже понимать учебную программу и учебные потребности обучающихся, а также развивать компетенции, необходимые для того, чтобы стать эффективным и успешным педагогом. В конце своей практики студенты будут осведомлены о многих нюансах своей будущей профессии. В связи с этим, производственная практика относится к обязательному компоненту подготовки будущих специалистов в сфере образования.

Обеспечение практикантов качественным сопровождением производственной практики является важной задачей наставников и руководителей, назначенных университетом. Создавая позитивную среду для практики, предоставляя возможности для наблюдения, предлагая постоянную обратную связь, поощряя размышления, моделируя эффективное обучение, предлагая поддержку и руководство, а также отмечая достижения, наставник может помочь практикантам развить свой педагогический опыт и стать квалифицированным учителем.

Выбор правильной школы для студентов важно, поскольку качество производственной базы существенно повлияет на их педагогический опыт. Поскольку эффективность организации практики может варьироваться в зависимости от школы. Поэтому в данных Методических рекомендациях прописаны критерии, которые необходимо учитывать при отборе школ для прохождения практики студентами педагогических специальностей.

Критерии отбора школ для прохождения студентами педагогической практики различаются в зависимости от конкретной программы подготовки педагогов, потребностей студента. Однако общие критерии, которые следует учитывать при выборе школ для прохождения студентами педагогической практики, обозначены в последующих абзацах.

Местоположение школы – один из первых факторов, которые университеты учитывают. Школы рассматриваются на основе их близости к университету или близости к месту жительства студентов-практикантов.

Принимаются во внимание академические достижения школы, Типовые учебные программы/планы. Для организации качественной практики важен академической и кадровый потенциал организации.

Ресурсное, материально-техническое оснащение. Для качественного прохождения педагогической практики важны оснащённость классов

современными технологическими ресурсами, лабораториями и их доступность для практикантов.

Учитывается контингент обучающихся в организации образования. Здесь рассматриваются не только достижения обучающихся, но и социальный контингент учащихся. Другими словами, инклюзивность образовательной организации также играет роль.

Кроме того, некоторые зарубежные университеты организуют практику через партнерские соглашения со школами. Некоторые университеты заключают контракт с определенными школами, чтобы они при трудоустройстве предоставили определенные преимущества для практикантов и выпускников данного высшего учебного заведения. Такое соглашение в некоторых случаях предусматривается в пункте меморандума между школами и высшими учебными заведениями. В остальных пунктах меморандума рассматриваются другие аспекты двустороннего сотрудничества, такие как повышение квалификации на базе университета, совместное проведение экспериментальных исследований.

Как правило известные университеты стремятся организовать своим студентам качественную практику, поэтому тщательно отбирают производственную базу. Наличие практикантов также является одним из показателей качества организации образования.

В целом, педагогическая практика – это сложный и динамичный процесс, который требует непрерывной оценки и систематического анализа для подготовки квалифицированных специалистов, востребованных на рынке труда.

Список использованных источников

Нормативно правовые ссылки

1. «Об утверждении Правил организации и проведения профессиональной практики и правил определения предприятий (организаций) в качестве баз практики для организаций технического и профессионального, послесреднего образования» Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 29 января 2016 года № 107.
2. «Об образовании» Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года
3. «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов высшего и послевузовского образования» Приказ Министра науки и высшего образования Республики Казахстан от 20 июля 2022 года № 2.
4. «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348.

Список рекомендуемой литературы

1. Казахский национальный педагогический университет имени Абая. Положение о профессиональной практике студентов. – Алматы, 2019. Электронный ресурс, режим доступа: <https://kaznpu.kz/docs/obrazovanie/practica.pdf>
2. Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова. Рабочие программы и методические рекомендации практики: студентов специальности «5В010200 – Педагогика и методика начального обучения» (для очной и заочной формы обучения). Электронный ресурс, режим доступа: https://egi.kz/wp-content/uploads/2016/02/rek_praktika_pedagog2.pdf
3. Тихомирова В.Т., Садвакасова З.М., Мукашева А.Б., Сатыбалдина Н.К. Педагогическая практика студентов в школе. Учебно-методическое пособие для студентов высш. учеб. заведений /Под ред. В.Т.Тихомировой – Алматы, 2006. – 100 с.
4. Kiggundu, E.M. and Nayimuli, S.T., 2009. Teaching practice: A make or break phase for student teachers. South African journal of education, 29(3).
5. Cochran-Smith, M., Cannady, M., Mceachern, K.P., Piazza, P., Power, C. and Ryan, A.M.Y., 2011. Teachers' education, teaching practice, and retention: A cross-genre review of recent research. Journal of Education, 191(2), pp.19-31.
6. Toom, A., Husu, J. and Patrikainen, S., 2015. Student teachers' patterns of reflection in the context of teaching practice. European Journal of Teacher Education, 38(3), pp.320-340.

7. Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті» КЕАҚ. – Сапа менеджменті жүйесі. – ОҚМПУ студенттерінің кәсіптік практикасын ұйымдастыру мен өткізу ережесі. – 2021 ж.

8. Mukeredzi, T.G. and Mandrona, A.R., 2013. The journey to becoming professionals: Student teachers' experiences of teaching practice in a rural South African context. *International Journal of educational research*, 62, pp.141-151.

9. Hunt, C.S., 2014. A Review of School-University Partnerships for Successful New Teacher Induction. *School-University Partnerships*, 7(1), pp.35-48.

10. MacDonald, M.F. and Dorr, A., 2006. Inside school-university partnerships: Successful collaborations to improve high school student achievement. Los Angeles: Los Angeles County Office of Education and University of California.

11. Greenberg J., Pomerance L. and Walsh K. 2011. Student Teaching in the United States. National Council on Teacher Quality. Электронный ресурс, режим доступа: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED521916.pdf>

12. Barmore, Johanna. Pre-Service Teacher Education: Connecting Teaching Principles to Teaching Practice. Qualifying Paper, Harvard Graduate School of Education, 2017.

13. How the Match Gets Made: Exploring Student Teacher Placements Across Teacher Education Programs, Districts, and Schools Elise St. J., Goldhaber D., Krieg J., Theobald R. 2018. CALDER Working Paper No. 204-1018-1.

14. Jones, M. 2000. Becoming a Secondary Teacher in Germany: a trainee perspective on recent developments in initial teacher training in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 23(1), 65-76.

15. Poulou, M. 2007. Student-teachers' concerns about teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 30(1), 91-110.

Общие положения

Методические рекомендации определяют организационную и учебно-методическую деятельность организации высшего и послевузовского образования (далее – ОВПО) по организации и проведению педагогической практики обучающихся в области образования 6В01 «Педагогические науки» на протяжении всего срока обучения, направленной на закрепление результатов теоретического обучения, приобретение практических навыков и компетенций, а также на освоение инновационных педагогических технологий.

Педагогическая практика является обязательным компонентом образовательной программы (далее – ОП). Интегрируя в своем содержании основные компоненты целостной структуры осваиваемой профессии, педагогическая практика в организациях образования обеспечивает логическую завершенность профессиональной подготовки бакалавра.

Каждый вид педагогической практики имеет цели, задачи, исходя из которых, определяется содержание практики и соответствующая база профессиональной практики.

ОВПО самостоятельно разрабатывают и утверждают «Правила организации и проведения профессиональной практики и правила определения организаций в качестве баз практики» и программу практики с учетом всех рекомендаций, определенных в данном документе.

Педагогическая практика обучающихся проводится согласно академическому календарю.

Руководство всех видов профессиональной практики закрепляется за соответствующим выпускающим структурным подразделением.

В целях качественной подготовки кадров рекомендуется создание сети баз практик по согласованию с Управлениями образования.

За организацию и проведение практики обучающихся ОВПО и база практики несут равнозначную ответственность.

В целях организации и проведения профессиональной практики участники выполняют следующие функции:

Проректор по академическим вопросам (далее - АВ):

- определяет сеть баз практики согласно критериям;
- согласовывает базы практики с Управлением образования;
- контролирует процесс организации и прохождения практики через структурное подразделение, осуществляющее контроль по организации и проведению практики;
- утверждает расписание посещения базы практики руководителями от вуза.

⁵⁰ Данное приложение является методические рекомендации отечественного педагогического вуза по организации и проведению педагогической практики студентов. Получено из открытых источников.

Структурное подразделение, осуществляющее контроль по организации и проведению практики:

- контролирует составление учебных планов ОП по разделу практики;
- составляет проект академического календаря по разделу практики совместно с руководителями ОП;
- обеспечивает наличие соответствующей нормативной документации по профессиональной практике по ОП;
- по соответствующим критериям составляет проект перечня баз практики совместно с руководителями ОП;
- контролирует своевременность издания приказов на практику;
- ведет реестр договоров по проведению практики;
- контролирует работу руководителей практики от ОП, информирует проректора по АВ о выявленных недостатках;
- составляет сводный годовой отчет о результатах проведения практики с предложениями по совершенствованию ее организации;
- готовит информацию по практикам по запросу МОН РК и других организаций.

Руководитель выпускающей кафедры /руководитель ОП. Функции руководителя выпускающей кафедры /руководителя ОП:

- вносит предложения по определению баз практики;
- устанавливает связь с базами практик, готовит проекты договоров;
- разрабатывает и утверждает рабочие программы (далее - РП) и методические указания (далее – МУ) по каждому виду практики по ОП;
- обеспечивает готовность ОП к практике в части обеспеченности РП и МУ и т.д.;
- информирует обучающихся о сроках проведения практики и защите отчетов;
- организует проведение установочных и итоговых конференций по практике, собраний обучающихся по вопросам практики с участием руководителей практики;
- распределяет обучающихся по базам практики;
- определяет руководителя практики;
- составляет расписание посещения баз практики руководителями;
- осуществляет контроль за ходом практики;
- подготавливает отчеты о результатах проведения практики с предложениями по совершенствованию ее организации;
- оформляет трудовые соглашения на оплату руководителей базпрактики.

Руководитель практики от ОП. Функции руководителя практики от ОП:

- принимает участие в разработке РП и МУ по практике;
- проводит с обучающимися установочную и итоговую конференции, инструктаж по ТБ и охране труда;
- до начала практики обеспечивает обучающихся соответствующими

документами (МУ, дневник практики), определяет требования к оцениванию и форму отчетности;

- организует в первый день практики встречу администрации базы практики со студентами;

- осуществляет контроль обеспечения и организации нормальных условий труда практикантов, контролирует проведение с обучающимися обязательных инструктажей по ТБ и охране труда на каждом новом рабочем месте;

- вместе с администрацией школы распределяет студентов по классам; просматривает и утверждает индивидуальные планы работы студентов и контролирует их выполнение, проверяет дневники, утверждает планы занятий студентов;

- осуществляет контроль за прохождением практики обучающихся, за соблюдением практикантами правил внутреннего трудового распорядка базы практики;

- обеспечивает качественное проведение практики обучающихся в соответствии с программой практики;

- консультирует обучающихся по всем вопросам, связанным с прохождением практики и оказывает методическую помощь обучающимся при выполнении ими индивидуальных заданий и сборе материалов;

- посещает занятия, внеурочные мероприятия, воспитательные мероприятия, проводимые студентами; руководит их обсуждением, подводит итоги обсуждения, выставляет отметки за каждое занятие или внеурочное мероприятие;

- ведет еженедельную оценку деятельности студента на LMS системе ОБПО и оценивает итоговые отчеты обучающихся по практике, дает отзывы об их работе;

- предоставляет письменный отчет о проведении и итогах практики с замечаниями и предложениями по ее совершенствованию;

- информирует о ходе практики руководителя ОП, декана/директора.

Руководитель базы практики/заместитель руководителя и ментора (наставника).

Функции руководителя базы практики/заместителя руководителя и ментора (наставника):

- организует и проводит профессиональную практику обучающихся на основе заключенного договора;

- соблюдает согласованные с вузами календарные графики прохождения практики;

- проводит обязательные инструктажи по охране труда и технике безопасности;

- обеспечивает соблюдение обучающимися правил внутреннего трудового распорядка;

- встречает студентов в первый день педпрактики, знакомит их со структурой школы, ее задачами и традициями, с постановкой учебно-

воспитательной работы, составом педагогов, школьной документацией, учебно-материальной базой, работой педагогического совета, методических объединений, родительского комитета;

- создает необходимые условия для получения обучающимися в период прохождения практики знаний в зависимости от содержания практики, предоставляет практикантам возможность использовать для их работы материально-техническую базу образовательного учреждения;
- совместно с менторами (наставниками) распределяет студентов по классам/группам;
- посещает (выборочно) уроки и внеурочные занятия практикантов и принимает участие в их обсуждении; участвует в оценке работы студентов;
- содействует проведению студентами научно-педагогических исследований;
- осуществляет контроль за регистрацией студентов на платформе «Күнделік» и мониторинг работы ментора (наставника) по еженедельному оцениванию за практику;
- несет полную ответственность за безопасность и сохранность здоровья практикантов в период прохождения профессиональной практики;
- своевременно предоставляет регламентированные документы на оплату за руководство практикой.

Ментор (наставник).

Функции ментора (наставника):

- знакомит закрепленных за ним студентов с планом своей учебно-воспитательной (образовательной) работы по предмету, проводит открытые уроки и внеурочные мероприятия, организует их обсуждение;
- оказывает методическую помощь студентам в планировании, подготовке и проведении уроков и внеурочных мероприятий по предмету;
- уделяет особое внимание использованию ими современных форм и методов обучения;
- оказывают помощь в подборе материалов при подготовке к занятиям;
- способствует применению студентами разнообразных форм организации учебных занятий (видео-уроки, семинары, лабораторные работы, экскурсии, конференции и др.), эффективных методов обучения (деловые игры, рецензирование, использование технических средств обучения, компьютеров, сети Интернет, демонстрационных опытов и др.);
- до проведения студентами занятия (мероприятия) просматривает и подписывает его конспект (без проверенного и утвержденного конспекта студент до занятия не допускается);
- ведет ежедневный контроль за посещением и выполнением заданий студентом на электронной платформе «Күнделік»;
- присутствует на внеклассных и внешкольных мероприятиях, проводимых студентами, участвует в их обсуждении;
- оказывает помощь студентам в выполнении творческих самостоятельных работ исследовательского характера;

- дает характеристику деятельности студентов и оценку их учебно-воспитательной работы;
- участвует в итоговой конференции по педпрактике.

Порядок определения организации в качестве базы педагогической практики и критерии их отбора

По образовательным программам подготовки педагогов в качестве баз практик определяются организации дошкольного, среднего, технического и профессионального образования, соответствующие следующим критериям:

- уставная деятельность соответствует профилю подготовки кадров и содержанию образовательной программы;
- функционирование организации образования не менее трех лет (за исключением новых инновационных школ);
- наличие оптимальных условий, обеспечивающих физическое, интеллектуальное и личностное развитие обучающихся, в том числе для обучающихся с особыми образовательными потребностями и индивидуальными возможностями;
- наличие в организации образования педагогов высшей и первой категории, педагогов-модераторов, педагогов-экспертов, педагогов-исследователей, педагогов-мастеров, доля которых от общего числа педагогов составляет не менее 25%;
- наличие в штате должностного лица, на которое может быть возложена обязанность общего руководства практикой с целью обеспечения качественного уровня подготовки будущих бакалавров;
- наличие на базе практики классов с английским языком обучения (при наличии в ОВПО полиязычных групп);
- наличие педагогов с высоким уровнем профессиональной подготовки; экспертов в своей предметной области, с развитыми коммуникативными навыками и гибкостью в общении, имеющих стабильные результаты в работе и готовых делиться профессиональным опытом; со стажем педагогической деятельности не менее 3 лет, которые определяются менторами (наставниками);
- наличие победителей и/или лауреатов профессиональных педагогических конкурсов среди учителей и/или руководителей призеров городских, областных, республиканских предметных олимпиад.

С организацией, определенной в качестве базы профессиональной практики, заключается двухсторонний договор о проведении профессиональной практики минимум на 3 года. Допускается заключение краткосрочных индивидуальных договоров по прохождению практики.

Договор с базами профессиональной практики обучающихся заключается, как правило, перед началом учебного года и/или не позднее, чем за один месяц до начала практики. В договоре определяются обязанности и ответственность учебного заведения, организации образования, являющейся

базой профессиональной практики, и обучающихся.

ОВПО вносит в утвержденное проректором по АВ расписание учебных занятий день посещения базы практики («День практики»).

Определение базы практики и распределение обучающихся осуществляется выпускающей кафедрой /ОП.

Руководителем от базы практики назначается ментор (наставник). Ментор (наставник) – это педагог-предметник, классный руководитель, воспитатель, куратор, тьютор.

Требования к ментору (наставнику) от базы практики:

- педагогический стаж не менее трех лет;
- является наставником молодого педагога и/или наличие диплома магистра и\или с квалификационной категорией «педагог-модератор», «педагог-эксперт», «педагог-исследователь», «педагог-мастер» и/или победитель и/или лауреат профессиональных педагогических конкурсов среди учителей и/или руководителей призеров областных, республиканских предметных олимпиад.

На каждого ментора (наставника) от организации образования количество студентов-практикантов не должно превышать 5-10 человек, в зависимости от вида практики.

Требования к руководителю практики от ОВПО:

- практический опыт работы не менее одного календарного года/учебного года в дошкольном образовательном учреждении (далее - ДОУ), СОШ, колледже в соответствии с профилем практики и\или научно-педагогический опыт работы в вузе не менее 5 лет и/или ведение дисциплины по методике преподавания;
- наличие сертификата по изучению инновационных подходов в обучении и воспитании.

На базе практики при распределении параллелей /классов для проведения занятий по предмету рекомендуется направлять практиканта в разные звенья/классы с целью развития навыков выстраивания учебно-воспитательного процесса с учениками разного возраста.

Содержание

Введение

1.Значимость педагогической практики

2.Зарубежный опыт организации практики

3.Критерии выбора организаций образования для прохождения педагогической практики

Заключение

Приложение

Басуға _____ ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 25.

Для печати _____ г. подписан. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Офсетная печать.
Тип шрифта «Times New Roman». Условный печатный лист 2.